

DOKTOR FƏRHAD

***XATİRƏLƏRDƏ
YAŞAYAN ÖMÜR***

“APOSTROF-A”

BAKİ – 2026

Layihə rəhbəri: İmamverdi Həmidov
(*Filologiya elmləri doktoru, professor*)

Tərtibçi: Allahverdi Bayrami

Redaktor: Xatirə Xatun

Nəşir: Akif Dənizadə

DOKTOR FƏRHAD – XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR
“Apostrof-A” nəşriyyatı. Bakı, 2026. 244 səh

Bu kitab ömrünü insanların sağlamlığına və xalqına sədaqətlə xidmətə həsr etmiş, fədakarlığı, mərhəməti və xeyirxahlığı ilə hər kəsin qəlbində dərin iz qoymuş görkəmli həkim-pediatr Fərhad Məşgul oğlu Əhədovun (1939–2020) nurlu və mənalı ömür yolundan bəhs edir.

Fərhad sadəcə savadlı və nüfuzlu bir həkim deyildi. O, insanlara təmənnəsiz xidmət göstərən, xəstələrin dərini öz dərdi bilən, həm elmi, həm də insani keyfiyyətləri ilə yaddaşlarda iz qoymuş şəxsiyyət idi. Kitabda onun haqqında yazılmış xatirələr, məqalələr və şeirlər toplanmışdır. Kitabın hər sətrində doktor Fərhadın sadəliyi, fədakarlığı xalqına olan sevgisi duyulacaq. Kitab onun unudulmaz xatirəsinə ehtiram olaraq tərtib olunub və gələcək nəsillərə mərhəmət, vicdan və xidmətdə fədakarlığın nümunəsi kimi təqdim olunur.

ISBN 978-9952-585-41-4

Kitabın istifadəsiylə bağlı bütün hüquqlar qorunur.

© «APOSTROF-A», 2026

HALALLIQLA BAŞLAYAN YOL

Bu diyarın füsunkar, səfalı guşələrindən biri olan Masallının ecazkar təbiəti ilə seçilən Bala Kolatan kəndində bir -birini çox sevən, ailə dəyərlərini hər şeydən üstün tutan, kasıb, amma qürurlu bir cütlük yaşamış-Məşgül kişi və Ədman ana. Təməli halallıqla qoyulan bu ocaqda biri qız, digəri oğlan iki övlad da böyüməkdə idi. Hər şey yolunda gedirdi-həyat çətin olsa da, kimsə güzərandan şikayət etmirdi. Beləcə, bir-birinə dayaq olub ömür yolunun acısını da, şirininini də birlikdə yaşayaraq övladlarını böyütdülər.

Məşgül kişinin ömür yolu çox qısa olub. Ədman ana iki azyaşlı körpəsini-Fərhad və Sərgülü əzablı, məşəqqətli, çətinliklərlə dolu günlərdən keçməklə çox əziyyətlə böyüdü. Sadə, təvazökar, hər sözə, hər kəsə inanan biri olan Ədman ana bütün varlığı ilə balalarına bağlı olmuşdur. Ana oğlu Fərhada nəslin yeganə oğul davamçısı kimi baxmışdır.

Orta təhsilini əla qiymətlərlə başa vuran Fərhad Bakı Statistika Texnikumunda peşə təhsili almış, daha sonra Xalq Təsərrüfatı İnstitutunda (indiki İqtisadiyyat Universitetində) təhsilini davam etdirmişdir.

Bir gün Ədman ana bərk xəstələnir. O vaxtlar nə onların kəndində, nə də qonşu kəndlərdə həkim var idi. Xəbər Fərhada çatan kimi tez bir zamanda özünü evə çatdırır. Amma xəstə anası üçün nə edəcəyini bilmir. Əlacsız qalan gəncin gücü ancaq Allahdan anası üçün şəfa diləməyə çatır. Və sanki möcüzə baş verir- təmiz

qəlbli bu cavanın sidq-ürəkdən etdiyi dualar hasil olur, ana sağalır.

Həmin hadisədən sonra Fərhadın qəlbində yeni bir arzunun işığı yandı. Zaman keçdikcə bu arzu onun möhkəm iradəsinə, sarsılmaz məqsədinə çevrildi. O, insanlara şəfa verməyi ən ali xidmət, həkimliyi isə ağrılara məlhəm, ümitsiz qəlblərə işıq bəxş edən müqəddəs bir sənət sayırdı. Elə buna görə də ömrünü bu şərəfli yola həsr etməyə və həkimlik sənətinə yiyələnməyə qəti qərar verdi. Bir müddətdən sonra Fərhad təhsil aldığı institutu yarımçıq qoyub əhdinə sadıq qalaraq N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb İnstitutuna(indiki Azərbaycan Tibb Universiteti) daxil olur.

Beləcə, atamızın həyat yolunun istiqaməti məhz anasının xəstələnməsi və ətrafda həkimin olmaması səbəbindən dəyişir. Ədman ana da bu fədakar, təəssübkeş oğlunu dünyalar qədər sevirdi, sanki onun varlığı ilə nəfəs alırdı. Hətta atamız işdən evə gec gələndə ana çox narahat olar, oğlu evə gəlməmiş yemək yeməzdi.

Ailədə belə səmimi münasibət, Fərhad atanın və Gülzar ananın verdiyi tərbiyə bizim bir insan kimi formalaşmağımızda böyük rol oynamışdır. Əlbəttə, dövr, mühit bütün hallarda öz təsirini göstərir , lakin belə təsirlər aparıcı ola bilməz.

Biz övladlar da bir -birimizlə mehriban olduğumuz kimi yaxın qohumlara və ətrafdakılara münasibətdə də Ədman nənənin, Fərhad atanın və Gülzar ananın verdiyi tərbiyəni doğrultmağa çalışmışıq və çalışırıq da. Axı biz Doktor Fərhadın övladlarıyıq. O, bizə ən böyük miras kimi gözəl tərbiyəni, ləyaqəti və insanlara hörməti əmanət qoyub. Bu dəyərlər ömrümüzün sonuna

qədər yolumuza işıq tutacaq. Sənin adın, xatirən və bizə miras qoyduğun dəyərlər qəlbimizdə əbədi yaşayacaq. Ruhun daima şad olsun! Halal çörəklə böyümüş bu insanın yolunu, izini davam etdirmək bizim borcumuzdur.

Bəzən insanın arzuları böyük sözlərdə deyil, kiçik, amma dərin mənalı istəklərdə gizlənir. Atamızın da arzusu belə idi - kənd yolunun kənarında ağaclar əkilsin, yoldan keçənlər istidə kölgə tapsın, torpaq nəfəs alsın, həyat davam etsin. O, bu arzunu deyəndə nə şöhrət istəyi vardı, nə də özünü göstərmək həvəsi. Sadəcə, insanlara , el- obasına və torpağa olan sevginin sakit bir ifadəsi idi.

Biz övladları olaraq, belə qərara gəldik ki, kəndin əsas giriş yolunun hər iki tərəfində çinar ağacları əkək. Hər çinar ağacını torpağa basdıranda sanki onun əl-lərinin istiliyini hiss etdik. Hər əkilən ağac onun əziz xatirəsinə çevrildi. Ağaclar boy atdıqca, elə bil onun arzuları da göyə ucalırdı.

İndi o, aramızda yoxdur. Amma yol kənarında sıralanan o ağaclar var. Yazda tumurcuqlayan, yayda sərin kölgə verən, payızda yarpaqlarını səssizcə torpağa bağışlayan, qışda isə səbirli dayanışı ilə zamana dirənən ağaclar... Onlar sadəcə ağac deyil — onlar bir ömrün davamı, bir insanın ürəyindən keçən saf niyyətlərin canlı nişanəsidir.

Yoldan keçən hər kəs o kölgəlikdə bir anlıq dayananda, yəqin ki, bu ağacları əkənin atasına rəhmət oxuyacaq. Ola bilər heç kəs o ağacların kim tərəfindən əkildiyini soruşmasın. Amma bu kitabı oxuyan hər kəs biləcək. Yəni xatirələr təkcə daş kitabələrdə əbədiləşmir.

Atamızın xatirəsi indi torpağın dərinliyində kök salıb, budaqlarda küləklə pıçıldayır, yarpaqlarda günəşlə parlayır.

Və biz anlayırıq ki, insanın əsl izi torpaqda qoyduğu izdir. O iz isə sevgidən yığılanda heç vaxt silinmir. Onlar artıq sadəcə ağac deyil - atamızın yaşayan xatirəsi, bir ömrün sakitcə torpaqda davam edən izidir.

Biz onun övladları olaraq bu arzunu həyata keçirdik. Əkdiyimiz hər ağacda onun əllərinin izi, ürəyinin istiliyi var. Bu ağaclar böyüdükcə, elə bil onun xatirəsi də bizimlə birlikdə yaşayır, nəfəs alır.

Bu gün o aramızda olmasa da, yol boyu uzanan o ağaclar onun adını yaşadır. Onların kölgəsi bir dua kimi hər kəsə toxunur, varlığı isə bir ömrün unudulmaz izinə çevrilir.

Bu kitabda yazılanlar sadəcə söz deyil – bir övladın ata xatirəsinə olan ehtiramı, sevgisi və vəfasıdır. Atamızın xatirəsi bu ağaclar kimi daim yaşayacaq.

SÖZARDI:

Atamız barədə kitab hazırlandığını eşidib bu işdə bizə hər cür dəstək olan, xatirələr, rəylər, esselər yazıb təqdim edən hər kəsə ailəmiz adından dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

DOKTOR FƏRHADIN ÖVLADLARI:

Gülarə Əhədova

Fuad Əhədov

Rüfət Əhədov

Cəmşid Əhədov

Ceyhun Əhədov

**«AĞ XALATLI MƏLƏKLƏR XALQIN ÖVLADLARIDIR. ONLARIN
ƏLLƏRİNDƏ HƏYAT, GÖZLƏRİNDƏ ŞƏFQƏT VAR»**

Səməd Vurğun

DOKTOR FƏRHAD

(1939-2020)

(Tərcümeyi-hal)

Əhədov Fərhad Məşgül oğlu 1 fevral 1939-cu ildə Masallı rayonunun Bala Kolatan kəndində kasıb bir kəndli ailəsində dünyaya göz açmışdır.

Atasını erkən itirmiş, anası Ədman xanımın himayəsində boya-başa çatmışdır. 1947 – 1948-ci tədris ilində Bala Kolatan kənd ibtidai, 1950 – 1954-cü illərdə Böyük Kolatan kənd 7 illik məktəblərində təhsil almışdır. 1954-cü ildə isə təhsilini davam etdirmək üçün Bədəlan kənd orta məktəbinə daxil olmuş və oranı əla qiymətlərlə bitirmişdir.

1957 – 1958-ci illərdə Bakı Statistika Texnikumunda oxumuşdur. 1959-cu ildə texnikumu fərqlənmə diplomu ilə bitirib Masallı rayonu Qızılavar kəndindəki M.F. Axundov adına kolxozda iqtisadçı vəzifəsində işləmişdir. Həmin ilin mart ayında Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun İqtisadiyyat fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur.

1959 – 1962-ci illərdə Ukraynanın Lvov şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur.

1964-cü ildə N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb

İnstitutunun Pediatriya fakültəsinə qəbul olmuşdur. 1970-ci ildə həmin institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş və Bakı şəhər 1 saylı Təxirəsalınmaz Təcili Tibbi yardım xəstəxanası nəzdində İnstitutun Uşaq cərrahiyyə kafedrasında iki illik klinik- ordunatura təhsil alaraq uşaq cərrahı ixtisasına yiyələnmişdir. Eyni zamanda davamlı olaraq elmi fəaliyyətlə məşğul olmuş və institutda fəaliyyət göstərmək üçün təklif almışdır. Təhsil dövründə Bakı şəhər 5 saylı xəstəxanada feldşer kimi fəaliyyət göstərmişdir. İnstitutu bitirdikdən sonra əyalətlərdə həkimə ehtiyac olduğu üçün öz arzusu ilə müvəqqəti olaraq Lənkəran rayonu Nərimanabad qəsəbəsinə həkim işləmək üçün göndərilmişdir.

ƏMƏK FƏALİYYƏTİ:

– Tələbəlik illərində Bakı şəhər 5 saylı klinik xəstəxanasında feldşer kimi fəaliyyət göstərmişdir.

25.07.1970-ci ildən Lənkəran rayonu Nərimanabad qəsəbəsində Balıqçılar xəstəxanasında həkim-pediatr kimi əmək fəaliyyətini davam etdirmişdir.

01.10.1976-cı ildən Lənkəran rayonu Şağlaser kənd sahə xəstəxanasında həkim-pediatr vəzifəsində işləmişdir.

01.07.1993-cü ildən Lənkəran rayonu Vilvan kənd həkim məntəqəsində həkim-pediatr vəzifəsində işləmişdir.

30.06.1997-ci ildə Masallı rayonu Qızıllavar kənd həkim məntəqəsinə məntəqə müdiri, həkim-pediatr vəzifəsinə təyin edilmişdir.

30.06.1998-ci ildə yenidən Lənkəran rayonu Vilvan kənd həkim məntəqəsində həkim-pediatr vəzifəsinə təyin

edilmişdir.

2002-ci ildə ikinci dəfə Lənkəran rayonu Şağlaser kənd sahə xəstəxanasına həkim-pediatr vəzifəsinə təyin edilmişdir.

Fərhad Əhədov əmək fəaliyyəti dövründə xəstələrə rahatlıq bilmədən, gecə-gündüz, təmənnasız tibbi yardım göstərmiş, davranışı və müsbət insani keyfiyyətləri ilə xalqın qəlbində özünə əbədi heykəl ucaltmışdır. İmkansız xəstələrə öz şəxsi vəsaiti hesabına pulsuz tibbi yardım göstərməsi dillər əzbəri olmuş Fərhad həkimin xeyriyyəçilik fəaliyyəti barəsində də xalq arasında saysız-hesabsız xatirələr, söz-söhbətlər doladır.

2010-cu ildə Həcc ziyarətində olub.

2011-ci ildə yaşla əlaqədar olaraq təqaüdə çıxmışdır.

Beş övladı (bir qız, dörd oğul) , on nəvəsi, iki nəticəsi var.

20.11.2020-ci ildə vəfat etmiş, Bala Kolatan kənd qəbiristanlığında dəfn edilmişdir.

ALLAH ona rəhmət eləsin!

DOKTOR FƏRHADIN NƏSİL ŞƏCƏRƏSİ

ULU BABALARI

Seyyid Məhəmməd/ *Səmməd*

Nəzər

İmaməli

Əhəd

Əbdülvahab

Atası: İmaməliyev Məşgül Əbdülvahab oğlu

Anası: Abdullayeva Ədman Tahir qızı (1910-31.12.1991)

Əmisi: İmaməliyev Süleyman Əbdülvahab oğlu

Bacısı: Vahabova Sərgül Süleyman qızı (1935-21.01.2020)

Qayınatası: Həmidov Yavər Nəzir oğlu (1906-17.06.1996)

Qayınanası (bibisi): Əhədova Nəbat Əbdülvahab qızı
(1898-04.01.1987)

ƏHƏDOV FƏRHAD MƏŞGÜL OĞLU (01.02.1939 -
20.11.2020)

Həyat yoldaşı: Nəzirova Gülzar Yavər qızı (12.12.1950)

Övladları:

Gülərə Əhədova (09.05.1970)

Fuad Əhədov (28.09.1971)

Fuadın həyat yoldaşı:

Eynullayeva Ləyaqət Tofiq qızı 27.05.1979

Fuadın övladları:

Əhədova Natəvan Fuad qızı (20.05.1998)

Əhədov Üzeyir Fuad oğlu (26.03.2001)

Rüfət Əhədov (10.07.1973)

Rüfətin həyat yoldaşı:

Əhədova Əfşan Qurbanəli qızı (17.12.1986)

Rüfətin övladları:

Əhədzadə Səbuhi Rüfət oğlu (06.11.2006)

Əhədzadə Babək Rüfət oğlu (07.02.2008)

Cəmşid Əhədov (01.01.1975)

Cəmşidin həyat yoldaşı:

Əliyeva Vüsalə Bəşarət qızı (13.08.1982)

Cəmşidin övladları:

Əhədova Nərmin Cəmşid qızı (30.06.2001)

Əhədova Gülər Cəmşid qızı (11.05.2004)

Əhədov Fərid Cəmşid oğlu (27.11.2007)

Əhədov Yusif Cəmşid oğlu (25.06.2018)

Ceyhun Əhədov (25.09.1978)

Ceyhunun həyat yoldaşı:

Əhədova Şəhla Eldar qızı (21.03.1994)

Ceyhunun övladları:

Əhədov Cahid Ceyhun oğlu (28.08.2011)

Əhədov Sadiq Ceyhun oğlu (27.12.2012)

Hər insan dünyadan köçəndə arxasında iz buraxır.

Bəziləri sözlə, bəziləri səs-küylə...

Bəziləri isə kömək etdiyi, həyata bağlanmasına və ya ümidini itirməsinə səbəb olduğu insanların taleyində.

Bu kitab səs-küylü həyat yaşamayan, amma minlərlə insana yenidən həyat vermiş bir həkimin həyat hekayəsidir. Eyni zamanda övladlarının zəhmətkeş, nümunəvi ata xatirəsinə borcu, ailənin minnətdarlıq ifadəsidir.

Həyatda olmasa da, əllərinin şafası minlərlə insanın taleyində yaşayır.

Bu kitabda yazılanlar isə sadəcə xatirə deyil -yaxşılığın, vicdanın və peşə şərəfinin davamıdır.

FOTOSÖHBƏT

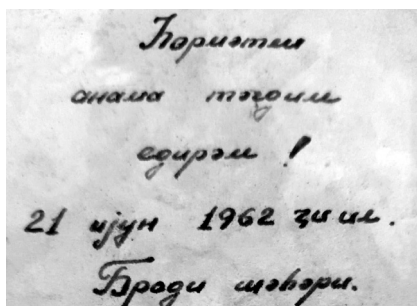
***81 İLLİK
ÖMRÜN ANLARI***

Gəncliyin nuru

*Əsgər libasında gənclik
baharı. Brodi şəhəri.
Ukrayna, Lvov 21.06.1962*

За нашу Советскую Родину!

Слава Советской Армии и Военно-Морскому Флоту, стоящим на страже мира и безопасности нашей Родины!

Сообщение на родину

УВАЖАЕМАЯ АБДУЛАЕВА АДЖА!

Командование части, где проходит службу Ваш сын Бейли, радо сообщить, что Ваш сын, находясь в рядах Советской Армии, проявил себя исключительно добросовестным, дисциплинированным воином. Байду является отличником боевой и политической подготовки, чуткий и отзывчивый товарищ, пользуется заслуженным авторитетом среди командиров и товарищей.

Благодарим Вас дорогая Абдулаева Аджа за то, что Вы воспитали такого сына, настоящего советского человека, преданного своей любимой Родине, делу КПСС и Советскому правительству.

Желаем Вам доброго здоровья и долгих лет жизни.

8 сентября КОМАНДИР ЧАСТИ

Зак. 113

Vətənə layiqli övlad – valideyn qüruru

DOKTOR FƏRHAD -XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Respublika Klinik Uroloji Xəstəxanasında praktikada.
V kurs 1969-cu il. Ortada Akademik Mirməmməd Cavadzadə*

*Sevinc
dolu
tələbəlik
illəri.
4Nöli
xəstəxana.
Tibbi
Radiologiya
dərsi
6.09.1967*

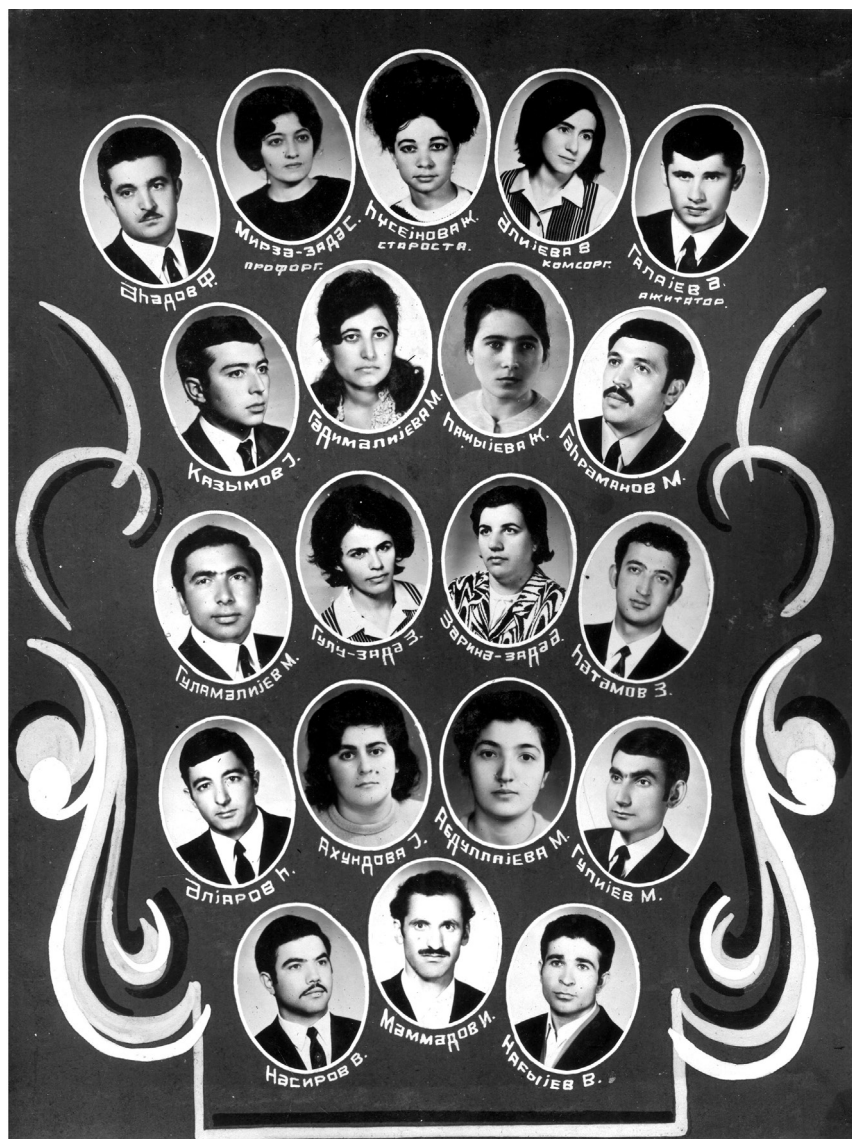

Arzularla keçən tələbəlik illəri

*Unudulmayan tələbəlik illəri.
Bakı şəhəri. 19.04.1969*

Nənənin dua çiçəkləri. Ədman nənə. Soldan: Rüşət, Fuad

*Ata dayaqı. Bir canın iki nəfəsi.
Nərimanabad qəs. (Sara adası,
Solda-Fuad, Sağda-Rüşət)
24.04.1974*

*Ata və övlad, sevginin əbədi
körpüsü. Sağda: Rüşət
3.01.1982*

DOKTOR FƏRHAD - XATIRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Tələbəlik illəri, 5-ci kurs. Mirid, Vaqif və Fərhad
Bakı şəhəri. 8.05. 1969*

Biliklə qazanan zəfər

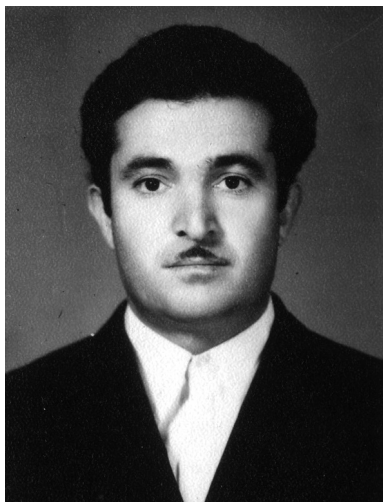
DOKTOR FƏRHAD -XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Elm yolunun baharı.
V kurs, Bakı şəhəri. 20.01.1969*

Zirvə yolunda

Gənclik illəri

Ömrün kamillik çağı

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Xatirələrin səyahəti.
Rusiya, Kislovodsk şəhəri. 1983-cü il*

Soldan: Rüşət, Elmar və Fuad. 24.04.1974

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Dostluq nəfəsi. Moskva, Qırmızı meydan, 1983-cü il

Tələbə yoldaşları ilə 45 il sonra. Bakı şəhəri, 2015-ci il

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Sonsuz nur

*Həmişə qəlbimizdə.
Soldan: Ceyhun, Sadiq*

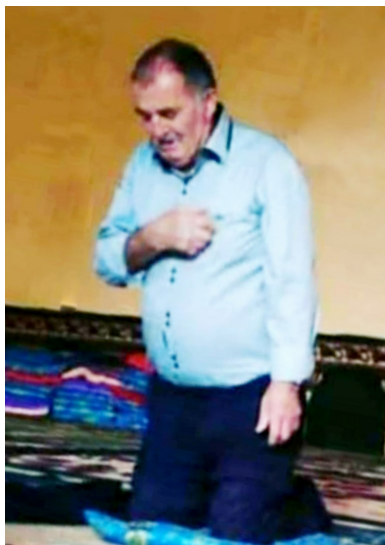

İki ruh, bir dua. Hacı Əhmədşükürlə bir arada

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Həmişə qəlbimizdə

Sükutun içində dua

Nur yolçusu – Allahla ünsiyyət

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Həcc ziyarəti – Allah yolunun mübarək izi
Soldan: Allahverdi müəllim, Hacı Mirzəki ağa. 2010-cu il*

Dostlar arasında. Soldan: Nəbi Ağayev, Nəsir Əliyev

*Xatirələrin solmayan rəngi. Bibi oğulları ilə bir arada.
Soldan: İmamverdi, Cəbrayıl. 25.06.2016*

*Həcc ziyarətinin
sevinc xatirəsi*

**Nəsil ağa-
cının kökü
– 80 yaşın
zirvəsi.
01.02.2019**

**O gün biz
yalnız sənin
yaşını yox,
həm də
bir ömrün
dəyərini
qeyd etdik.
Yuxarı-
dan baxıb
nəvələrinə
dua edən
mələk
oldun,
babacan!**

**80 yaşın zirvəsi. Soldan: Ceyhun, İmamverdi, Allahverdi,
Cəmşid, Rövşən, Fuad, Rüşət, Cəbrayıl**

DOKTOR FƏRHAD -XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Sevinc göz yaşlı. Ata qəlbinin sevinci.
Cəmşidin toy şənliyində. 18.09.1999*

*Həyatın
şirin ətri.
Nərmən
nəvənin
dünyaya
gəlişinin
qeyd
edilməsi.
Avqust, 2001*

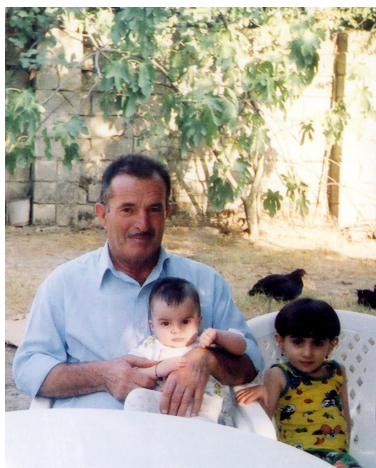
***Babanın sevinci
(Babək)***

***Sevgi ilə böyüyən nəvə
(Fərid)***

***Ən gözəl sərvət övlad və nəvə.
Soldan: Rüşət, Fərid***

***Baba ağacdır; nəvələr budaq
(Üzeyir və Natəvan)***

***Baba qucağında dünyalar.
Soldan: Üzeyir, Babək,
Cahid, Sadiq***

***Baba qucağında dünya
(Yusif)***

***Atanın varlığı övladın dayağıdır
Soldan: Cəmsid və Ceyhun***

***Ata və övlad – bir ürəyin iki dö-
yüntüsü. Soldan: Yusif, Ceyhun***

*Atanın fəxr etdiyi övladları ilə birlikdə.
Soldan: Ceyhun, Babək, Cahid, Fuad, Sadiq.*

*Bir ömrün sevinci – baba və nəvələr.
Soldan: Cahid, Sadiq*

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Bir ömür, bir ailə, bir ürək.

Soldan: Fuad, Ceyhun, Üzeyir, Cəmsid, Gülzar ANA, Rüşfət

*Can
qurtaran
şəfəli
əllər*

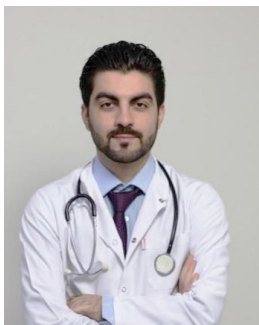
DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

***Bir ömür
şəfa verən ATA
və onun nəsil
davamçıları***

Rüfət

Üzeyir

Nərmən

Gülər

Səbuhi

Babək

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

*Ruhunla
söhbət*

*Şağlaser
kənd
sakinlərindən
əklil*

İmamverdi Yavər oğlu Həmidov

*(Filologiya elmləri doktoru, professor, şarqşünas,
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü)*

DOKTOR FƏRHAD BOYLİ

Keçən əsrin 70-90-cı illərindən başlayaraq Masallıda və Lənkəranda doktor Fərhad və doktor Fərhad boyli kimi tanınmış həkim Fərhad Məşgül oğlu Əhədovla yaxın qan qohumluğum olmaqla yanaşı, ömrümüzün uşaqlıq, məktəb, yeniyetməlik, tələbəlik və yetkin gənclik dövrlərini bir yerdə keçirmişik.

Məndən iki yaş böyük olan Fərhadın xasiyyətinin bütün cəhətlərini yaxşı bildiyim kimi, onu yetişdirən mühitin və ailə dəyərlərinin özəlliklərinə də çox yaxşı bələd olmuşam.

Fərhad mənim doğma və yeganə dayım oğlu idi. Atasını erkən itirən bu gənci övladları qədər istəyən anam onun yeganə və çox istəkli bibisi idi. Mənim Nabat anam onun üçün “Natə dodo” (“Nabat bibi”) idi.

Uşaqlığımız Fərhadla bir yerdə keçib. Mən onu həmişə özümə qardaş hesab etmişəm. Bizim aramızda əsl qardaşlıq səmimiyyəti olmuşdur. Elə bir məqam xatırlamıram ki, bir-birimizə qarşı küsülü, ya əsəbi olaq.

Mən anama çox bağlı idim, onsuz heç bir qohum və yaxın adamlarımızın evində qala bilməzdim. Bir tək Fərhadgilin evi istisna olmaqla. Əlbəttə, bu məsələdə Fərhadın anası “dayjen” (dayı arvadı) Ədman ananın səmimiyyəti, mehribançılığı böyük rol oynayırdı. Bizim (mənim və Fərhadın) maraq dairəmiz, insanlara, ətrafa, baş verənlərə münas-

sibətimiz bir-birini tamamlayırdı. Bu münasibətlər məktəb illərində daha da möhkəmləndi. Böyüdüyümüz mühit və ailə tərbiyəmiz elə olmuşdu ki, biz yalan, aldatma, böyüyə qarşı hörmətsizlik, tənbellik və başqa mənfi keyfiyyətlərdən uzaq olmuşuq. Həyat, insanlar, cəmiyyət və s. bağlı görüşlərim inkişaf etdikcə, belə qənaətə gəlirdim ki, ailə tərbiyəsi ilə yanaşı, bizim formalaşmağımızda dini dəyərlərin də böyük təsiri olmuşdur.

Ateizm ideologiyasını yeridən sovet cəmiyyətində də bizim elin insanları həmişə dini adətləri icra etmişlər. Belə məclislərdə insanı ədalətə, haqqa və yalnız yaxşı əməllərə dəvət edən islami çağırışlar, əlbəttə, qəbul edilir. Axı məktəbdə və tərbiyəvi məzmunlu kitablarda da əxlaq tərbiyəsi eyni məqsədə yönəlmişdir... Biz - o dövrün qəlbi, saf, ruhu təmiz yeniyetmələri bütün bunları mənəviyatımız üçün doğru hesab edirdik. Çünki təkcə məktəbdə deyil, məscidlərdə də haqq-ədalətin, dürüstlüyün təbliğ edilməsinin şahidi olurduq. Bunu görən biz gənclərdə Allaha inam daha da güclənirdi. Bu baxımdan uşaqlıq dövründən xatırladığım bəzi epizodlar indi də məni düşündürür. Məsələn, yaxşı yadımdadır ki, Fərhad məscidin önündən keçəndə çalışırdı ki, arxası Allahın evinə tərəf çevrilməsin.

İbtidai məktəbdə ilk dəfə imtahan verdiyimiz IV sinfin yekun yoxlaması bizim üçün çox məsuliyyətli idi. Şübhəsiz, Fərhadla mən proqramı yüksək səviyyədə mənimsəməyimizlə həmişə fərqlənirdik. Yenə də buna baxmayaraq bu ilk imtahanı çox çətin mərhələ hesab edirdik.

Fərhad imtahandan yaxşı çıxmaqdan ötrü nəzir verməyi əhd etdi. O, biletlərin bütün suallarını oxuyub öyrənmişdi. Bununla bərabər, Allahdan rica etdi ki, ona üç nömrəli bilet düşsün. Biletin sualları indi də yadımdadır: 1. Sifətin dərə-

cələri; 2.Cəfər Cabbarlının “Ölkəm” şeiri; 3.Cümlə təhlili. Bəli, Fərhadla məhz həmin bilet düşdü.

Bu hadisə nəinki Fərhadın, bizim hamımızın haqqa inamımızı bir-üz artırdı.

Bundan sonra da Fərhad bütün ömrü boyu haqqa sığınmışdı. (İrəlidə bu məsələyə yeri gəldikcə qayıdacağam.)

Ümumiyyətlə, Fərhadla mənim məktəbə, dərse, oxumağa bağlılığımız çox möhkəm olmuşdur. Biz elə düşünürdük ki, kitablarda oxuduğumuz və öyrəndiyimiz fikirlər həyatda da olduğu kimi əksini tapır. Anlamırdıq ki, öyrəndiyimiz yaxşı və doğru nə varsa, həyatda heç də hamı tərəfindən elə qəbul edilmir. Onları öz mənafeələrinə uyğun şəkildə dəyişdirən, fırladağa, kələkbazlığa, əliəyriliyə istiqamətlənən insanlar da az deyil. Çox sonralar başa düşdüm ki, yalnız sadəlöhv insanlar hamının yaxşı, dürüst adam ola biləcəyinə inanır, saf duyğu və düşüncələrlə yaşayırlar. Müşahidələrimə əsasən, deyə bilərəm ki Fərhadla da belə sadələvlük var idi və mənəcə bu qəlbin təmizliyinin əlamətidir.

Dərsə və oxumağa aludəçilik bizdə elə həddə çatmışdı ki, uşaqlıq və yeniyetməlik dövrünün əyləncələrindən də uzaq düşmüşdük.

Təhsil aldığımız Bala Kolatan ibtidai, Böyük Kolatan yeddiillik və Bədəlan orta məktəblərində həmişə bir sinifdə və çox vaxt bir partada oturmuşuq. Dərs oxumaqda da bizim aramızda xoşməramlı bir rəqabət var idi. Dəqiq fənlərdə Fərhad, humanitar fənlərdə isə mən daha güclü idim.

Ev tapşırıqlarını yerinə yetirəndən sonra mütləq nəticələri tutuşdurur, lazım gələrsə, bir-birimizə kömək edirdik. Üzrsüz səbəbdən dərsə gecikmək və dərs buraxmaq çox nadir hallarda baş verirdi. Bütün fənləri mənimsəməkdə Fərhadla bir yolumuz var idi: hər gün dərsə hazırlıqlı gəlmək.

Adətən şagirdlər arasında belə bir qayda var idi: müəllim bu gün səndən dərsi soruşdu və yaxşı qiymət aldınsa, demək, növbəti dəfə üçün arxayın olursan ki, səndən soruşmayacaq. Biz əsla belə düşünmürdük- müəllimin soruşmağından asılı olmayaraq bütün dərslərə və hər gün hazır olmalı idik. Bu prinsip bizim aramızda xoş rəqabətə çevrilmişdi.

O dövr üçün məktəblərin şəraiti, təminatı çox çətin idi, amma bu da bizim üçün bəhanə deyildi. Məsələn, İkinci dünya müharibəsindən sonra, 40-cı illərdə Bala Kolatan ibtidai məktəbində I-IV siniflərin dərslərinin bir otaqda keçirilməsini indi təsəvvür etmək belə çətinidir: I növbədə məktəbin mövcud bir sinif otağında iki cərgə parta var idi. Bir cərgədə I sinif, digər cərgədə III sinif şagirdləri otururdu.

Məktəbin yeganə müəllimi rəhmətlik Mürsəl müəllim 45 dəqiqə ərzində iki sinfin proqramı ilə işləyirdi. Günortadan sonrakı növbədə isə II və IV sinfin şagirdləri ilə həmin şəraitdə dərs keçirilirdi. Dərsləklərin azlığı da əlavə çətinliklər yaradırdı. Bütün bunlar işlərinə məsuliyyətlə yanaşan müəllimlərimizin fəaliyyətini bir az da gərginləşdirirdi.

Müəllimlərin şəraitə uyğun pedaqoji metodları və fərdi yanaşmaları müsbət nəticələrini verirdi. Yadımda qalan hadisələrdən birini danışım. Böyük Kolatan yeddiillik məktəbin VI sinfində tarix fənnini keçən rəhmətlik Əli müəllim çox ciddi və zəhmli biri idi. Dünya əhalisindən söhbət gedən dərstdə o, əhali tərkiblərindən, o cümlədən irqlərə bölünmədən də bir cümlə işlətdi. Növbəti dərstdə mövzunu danışmalı idik. Dərsə cavab verən bir neçə şagirdə Əli müəllim “Dünya əhalisi nələrə bölünür?” - sualını verdi, lakin heç kəsdən cavab almadı. Belə olanda bütün sinfi sorğu-suala çəkməyə başladı. Hər kəsi ayağa qaldırıb lövhənin qabağına çağırır və sığalvari yumruğunu işə salırdı. Fərhadla mən də ilk və son

dəfə olaraq müəllim cəzasını aldıq. Amma bu hadisə bizim üçün böyük və unudulmayan bir dərs oldu: biz müəllimin dediyi və izah etdiyi yeni söz və ifadələri ya yazıb qeyd edir, ya da yadda saxlayırdıq. Harada və nə vaxt yeni söz və ifadə eşitdikdə bir-birimizə “irq” deyə eyham vururduq.

Dərslərə, oxumağa belə ciddi və məsuliyyətli münasibətimiz həmişə öz nəticəsini verirdi. Rus dilindən dərs deyən Yədulla müəllimin sözləri yaxşı yadımdadır: “Mən sizi dərs hazırlığında əjdaha hesab edirəm”. Müəllim ona əsaslanırdı ki, VII sinifdə rus yazıçısı İvan Krilovun “Cırcırma və qarışqa” təmsili əsasında (Fərhad, mən və Vaqif Məmmədov) səhnəcik hazırlayıb göstərmişdik.

Dərs oxumaqda Fərhadla bu xoş rəqabətmiz bilik səviyyəmizi yüksəldirdi. Biz bu rəqabəti siniflər arasında da tətbiq etməyə çalışırdıq.

Böyük Kolatan yeddiillik məktəbində iki beşinci sinif var idi: “A” və “B”. “A” sinfi Böyük Kolatandan olan şagirdlərdən ibarət idi. “B” sinfində isə əsasən qonşu kəndlərdən gəlmə şagirdlər oxuyurdular. Biz də “B” sinfində oxuyurduq və sinfin əsas zərbəçiləri idik: mən, Fərhad və Vaqif Məmmədov. “A” sinfində də bacarıqlı şagirdlər var idi: Həsənağa Paşayev, Mirzəbala İsayev, Maqbet Məmmədov məktəbin tarixində yaxşı ad saxlamış şagirdlərdən olmuşlar. Allah onlara rəhmət eləsin.

Fərhad orta məktəbi uğurla başa vurdu. Təhsilimizin bu mərhələsində də Fərhad və mən müəllimlərin, xüsusilə direktor Salman müəllimin sevimli şagirdləri olmuşuq. Məktəblə evimizin arasındakı məsafənin uzaq olmağına baxmayaraq, Fərhad heç vaxt dərsə gecikməz, ümimiyyətlə, dərs buraxmazdı. Hər səhər dərsin başlanmasına bir saat qalmış Fərhad məni fitlə çağırırdı .

Biz onuncu sinifdə ixtisas seçimi və hansı instituta sənədləri vermək barədə daha ciddi düşünürdük. Qəbul olunmaq üçün ən çətin institutları seçməyi qərara almışdıq. Həmin illərdə qəbulu ən çətin olan ali təhsil müəssisələri Tibb İnstitutu və ADU-nun hüquq fakültəsi hesab edilirdi. Bizim üçün imtahan vermək problem deyildi, şəhərə, paytaxt həyatına bələd olmamağımız və oradakı xırda təminatı məsələlər bir az narahat edirdi..

Bu məsələdə Axund Əbülfəzin oğlu rəhmətlik Mütəllib (Fərhadın əmisi oğlu) bizə kömək etdi. O, Fərhada çoxdan söz vermişdi ki, sizin yaxşı oxumağınızı çox təqdir edirəm və məktəbi qurtaranda Bakıya getməkdə sizə kömək edərdəm. Belə də oldu. Lakin gözlənilməz bir hadisə bizi planlarımızı dəyişməyə məcbur etdi. Böyük ümid, sevinc və iftixarla sənədlərimizi Tibb İnstitutuna təqdim edərkən xoşagəlməz bir sürprizlə rastlaşdıq-mənim pasportumun olmaması... Onda sadəcə doğum haqqında şəhadətnaməm vardı. Məsələ belədir ki, həmin dövrdə məktəbə yeddi yaşında qəbul edilirdi. Mən isə əlifbanı hələ altı yaşında öyrəndiyim üçün Mürsəl müəllimin israrı ilə məktəbə qəbul olunmuşdum. Nəticədə orta məktəbi bitirmiş olsam da yaşım pasport almağa çatmırdı. Bu səbəbdən mənim sənədlərimi qəbul etmədilər.

Əslində bu hadisə yanlış bürokratik yanaşmadan başqa bir şey deyildi. Axı mənim kamal attestatım və doğum haqqında şəhadətnaməm var idi... Yaşlılarından bir il tez məktəbə gedən və orta əla qiymətlərlə bitirən bir gəncin sənədlərini sırf “pasportun yoxdu” deyib ali məktəbə qəbul etməməyin adı sadəcə ədalətsizlik və bürokratizm idi.

Fərhadın sənədləri qaydasında idi. O məndən iki yaş böyük idi. Mən çox pərt və məyus idim. Bunu hiss edən Fərhad bildirdi ki, o da sənədlərini vermək istəmir. Bizim qar-

daşlıq bağımızın gücünü onda gördüm. Aydın məsələ idi ki, başqa institutlarda da eyni cavabı alacaqdıq. Və deməli, bizi kor-peşman kəndə qayıtmaq gözləyirdi. Mütəllim təklif etdi ki, sənədlərimizi texnikuma verək. Biz bu gözlənilməz təklifi qəbul etmək məcburiyyətində idik. Seçim Bakı Statistika texnikumu oldu. Bizim üçün onsuz da hansı texnikumun olmasının əhəmiyyəti yox idi.

Bəli, Bakı Statistika texnikumu Fərhad və mənim üçün tələbəliyin ilk sınaq yeri oldu. Burada biz ilk dəfə olaraq ayrı-ayrı qruplarda oxumalı olduq. Amma dərslərə həvəsimiz və uğurlarımız əvvəlki kimi davam edirdi. Müəllimlərdən bir neçəsi, o cümlədən Ziyəddin Göyüşov mənə və Fərhada demişdi ki, siz nə üçün instituta getməmisiniz, sizin yeriniz ali məktəbdir. Biz texnikumda il yarım oxuduq və oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirdik.

Fərhad texnikumda oxuya-oxuya işləmək istəyirdi. Mən də onunla razılaşdım. Texnikumun həmkarlar təşkilatının sədri Əli Əliyev bizi işlə təmin etdi. Texnikumun yataqxanasına girişdə gözətçiliyə başladıq.

Texnikumu bitirdikdən sonra təyinatla iqtisadçı-mühasib ixtisası ilə Masallı rayonuna göndərildik. Mən Qodmanda, Fərhad Qızılavardakı sovxozda işləməyə başladıq. Biz əsas məqsədimizə nail olmadığımız üçün bu işi müvəqqəti hesab edirdik. Eyni zamanda, bizi əsgərlik gözləyirdi: Fərhadın bir, mənim isə iki il vaxtım var idi. Mən hesab edirəm ki, Fərhad da, mən də işlədiyimiz kəndlərdə iş yoldaşlarımızın, kənd sakinlərinin hörmətini qazanmışıq.

İşə başladığımız birinci ildən sonrakı qəbul mövsümündə biz sənədlərimizi işlədiyimiz ixtisasa uyğun olan instituta – Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun qiyabi şöbəsinə verdik və ora qəbul olunduq.

Artıq Fərhadın hərbi xidmətə çağırışı vaxtı yaxınlaşırdı və o, borcunu yerinə yetirməyə yollandı. Tez-tez məktublaşar, dərslərdən, imtahanlardan, ümumiyyətlə arzularımızdan danışardıq. Fərhad Tibb İnstitutunda qəbul olmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. Mən inanırdım ki, o bunun öhdəsindən gələcək və ümidverici məktublarımın arasını kəsmirdim. Nəhayət, Fərhad hərbi xidməti başa vurdu və arzusunda olduğu Tibb İnstitutuna qəbul olundu. Onun bu uğuru hamını sevindirdi. Mən əhd etmişdim ki, Fərhadı özümə dayı hesab edirəm. O bu ada öz əxlaqı, ədəbi, səmiyyəti və mənə olan münasibəti ilə layiq idi.

Fərhad Azərbaycan Tibb İnstitutunu əla qiymətlərlə oxuyub qurtardı. Müəllimlərin sevimli tələbəsi kimi tanındı. Uşaqlıq dostum, qardaşım və dayı əvəzim, həyatın çətinliklərini bir yerdə keçirdiyimiz Fərhad istəyinə nail oldu, həkim adını qazandı.

Lakin Fərhad üçün həkimlik diplomunu almaq kifayət deyildi. Onun üçün əsas məsələ əsil həkim kimi işləmək, zəhmətkeş, fədakar Ədman anaya (dayjenə) xoşbəxt günlər bəxş etmək idi. Halallıqla yaşayan ailəyə Allah bu arzunu qismət elədi.

Doktor Fərhad 25.07.1970-ci ildən Lənkəran rayonunun Nərimanabad (Sara) qəsəbəsindəki tibbi-müalicə məntəqəsinə həkim təyin edildi. Onun burada işə başlamağı sanki müqəddəs bir vəzifənin başlanğıcı idi. Çünki Fərhad həkim adını tam doğrultmağa and içmişdi. Onun içdiyi and Hippokrat adlansa da, daha yüksək məzmun və anlama bağlı idi. Fərhadı yaxşı tanıyan bir şəxs kimi bilirdim və indi də bilirəm ki, onun andı "Vallah" sözündə ifadə olunurdu. O, haqqın qüdrətinə inanan bir ziyalı idi. Fərhad həkimi tanıyanlar mənim fikrimlə şərik olarlar. O, müalicə etdiyi bütün xəstələrə əsas

şəfanın Allahın əlində olduğunu mütləq bildirirdi.

Həkim Fərhadın iş vaxtı müəyyən çərçivəyə sığmırdı. Tibb məntəqəsi və ya xəstəxanadan sonra da müalicə və məsləhətlərini davam etdirirdi. Bu baxımdan evindəki müayinə-müalicə otağının qapısı, demək olar ki, həmişə açıq idi. Həkim kimi Fərhadın nüfuz qazanmağının əsas səbəbi nə idi? Mənim müşahidələrimə görə, bunun əsas səbəbi aşağıdakılarla bağlı idi:

Fərhad xəstələrə baxdıqda, onları müayinə və müalicə etdikdə bu işə çox məsuliyyətlə yanaşırdı. Şahid olanlar bilir-o, xəstəni müayinə və ya eləcə sorğu-sual etdikdə kənardan kimsə lazımsız müdaxilə edəndə bərk hirsələnərdi. Verdiyi tövsiyələrə ciddi əməl etməyi tapşırırdı.

Kənddən müayinəyə gətirilmiş xəstəyə məsləhətlərini verdikdən sonra yoxlamaq məqsədilə özü ona baş çəkərdi. Heç bir hava şəraiti ona mane ola bilməzdi. Bəzilərinin fikrincə isə Fərhadın bu hərəkəti həkim peşəsinin nüfuzuna xələl gətirə bilərdi. Amma belə yanaşma sadəlik, təvazökarlıq və məsuliyyət anlayışı ilə üst-üstə düşmür. Fərhad həkim isə məsuliyyətli və sadə insan idi.

Ən gözəl xüsusiyyətlərindən biri də o idi ki, müalicə etdiyi xəstələrdən heç vaxt təmənnə gözləməzdi. Onun üçün xəstənin təşəkkürü kifayət idi. Kənddə ağır bir xəstəni sağaltdıqdan sonra maddi imkanı olan atası minnətdarlıq əlaməti olaraq müalicə haqqını artıqlaması ilə vermək istəmişdi. Lakin Fərhad həkim bunu qəbul etməmişdi. Həmin şəxs sonradan həkimə borclu qaldığını düşünərək onun övladının toyunda ikiqat məbləğ yazdırmışdı. Prinsipial Fərhad toyun ertəsi günü artıq məbləği sahibinə geri qaytarmışdı.

Buna bənzər daha bir fakt yadıma düşür. Fərhad Bakıda həkimlərin təkmilləşdirmə kursunda oxuyarkən müvəqqəti

olaraq Təcili Tibbi Yardım stansiyasında çalışırdı. O, həmişə, hər yerdə olduğu kimi burada da zəhmətkeş və məsuliyyətli idi, yalnız rəsmi əmək haqqı ilə kifayətlənirdi. Bizdə var axı, çağırışa gələn həkimə və tibb bacısına, bəzən hətta sürücüyə də hörmət edilir. Fərhad isə bu ənənəni qəbul etmirdi. Lakin o hiss edirdi ki, çağırışa gəlidiyi evdən çıxarkən onun yanındakı tibb bacısı bir qədər ləngiyir. Ona görə belə qərara gəlir ki, tibb bacısı evdən birinci çıxsın, sonra isə özü. O bu yolla xəstənin həkimə və tibb bacısına əlavə ödəniş etməsinin qarşısını alır.

Peşəsinin məsuliyyətini dərinlən dərk edən Fərhad həkim həmişə və hər yerdə tibbi maarifləndirmənin də qayğısına qalırdı. O yaxşı bilirdi ki, həkim zəhməti insanın özünün şəxsi məsuliyyəti ilə birləşdikdə sağlamlığı qorumaq yaxşı nəticə verməlidir. İştirak etdiyi məclislərdə sanitariya-gigiyena qaydalarının gözlənilmədiyi müşahidə edildikdə Fərhad mütləq həkim kimi tövsiyələrini verirdi. Mən dəfələrlə şahidi olmuşam ki, yemək süfrəsinə soyuducudan çıxarılmış meyvə qoyulanda Fərhad buna etiraz edər, sadəcə etiraz etməklə də kifayətlənməz, onun zərəri barədə qısa izahat verər və meyvəni ilıq suda saxladıqdan sonra süfrəyə qoyulmasını məsləhət görərdi.

Fərhad həkimin məhz belə keyfiyyətləri onu hörmətli, məsuliyyətli həkim, yaxşı insan kimi tanıdırdı. Mənə təsadüfən rast gəlmiş Lənkəranın Nərimanabad və Liman qəsəbələrinin, Şağlaser kəndinin sakinlərindən Fərhadın barəsində, onun həkimliyi haqqında soruşuram. Aldığım cavablar əsasən bu məzmununda olur: *“Fərhad qardaş yaxşı həkim idi”, “Allah doktor Fərhada rəhmət eləsin. O, çox yaxşı insan və peşəkar həkim idi”*.

Bu sözləri deyənlər arasında qadınlar daha çoxdur. Tib-

bin digər sahələri üzrə də yetəri qədər məlumatlı olan və yeri gələndə ondan kömək uman hər xəstəyə yardım edən Fərhad həkimin əsas ixtisası pediatriya (uşaq həkimi) idi. Adətən, belə hallarda xəstə uşaqları analar müşayiət edir. Bu anaların Fərhadı “doktor Fərhad qardaş” adlandırmalarının səbəbi isə yazımın başlanğıc hissəsində qeyd etdiyim bir məqama qayıtmağı tələb edir

Fərhadın yeganə, əziz bibisi - mənim anam Nabat ana onun dünyaya gəlməsindən çox sevinmişdi, onu dünyasını vaxtsız dəyişmiş qardaşının - Məşgül dayının varisi kimi həmişə əzizləyirdi. Deyirdi, onu qardaşımın yerində görürəm. Bu səbəbdən vəfalı bibi körpənin adını talış dilində qardaş anlamında əzizlənməyi ifadə edən Boyli qoyur. Amma vətəndaş aktları qeydiyyatı idarəsində adın yazılışında kiçik bir səhvə yol verilir. Nəticədə sözün mənası dəyişir, azərbaycan dilində tamam başqa bir anlam ifadə edən sözə çevrilir. Sevimli bibisinin veridiyi adın bu şəkildə dəyişdiyini görən gələcək həkim özünə Fərhad adını seçir. Fərhad həkimin xalqla yaxınlığı, fədakarlığı, əzmkarlığı və bu kimi başqa keyfiyyətlərini nəzərə alsaq əsl ona yaraşan ad elə bu ola bilərdi.

Bununla yanaşı, Fərhadın bütün insanlara öz doğması kimi yanaşması onun hər kəs tərəfindən qardaş kimi qəbul edilməsinə səbəb olmuşdu. Mən də Fərhad haqqında yazmağı, dayoğlu-bibioğludan daha doğma olan qardaşlıq münasibətlərini ifadə etməyi lazım bildim.

Doktor Fərhad bir ziyalı kimi islami dəyərləri həmişə qorumağa çalışmışdır. Namaz qılmağı özünə borc bilər, oruc tutmağı və müqəddəs yerləri ziyarət etməyi vacib sayırdı. Fərhad Məkkəni və Mədinəni ziyarət etmiş hacı həkimlərdən olmuşdur. Onun Haqq dərgahına inamı Yaradanın misilsiz

qüdrətinin, bəşər övladına düzgün yolu göstərmək məharətinin, insana Yer üzündə hər cür nemətlər bəxş etməsinin dərkindən irəli gəlirdi.

Doktor Fərhad özü kimi əməksevər, zəhmətkeş insanlara çox dəyər verirdi, belə adamlarla oturub-dururdu. Bala Kولاتandan Bakıya əliboş gedərək böyük çətinliklərdən sonra uğurlar qazanmış Əhmədşükür Yaqub oğlu Əmirovla münasibəti buna bariz nümunədir.

Əhmədşükürün öz bacarığı və zəhməti sayəsində nəyəsə nail olmasını kənddə hamı bilirdi. O, əhatəsində olduğu insanlara və kəndin adamlarına həmişə kömək əlini uzatmışdı. Əhmədşükürün bayramlarda uşaqlar və yeniyetmələr üçün təşkil etdiyi yığıncaqlar iştirakçıların xatirəsində həmişə yaşayacaq. Doktor Fərhad Əhmədşükürün həyat yolu, zəhməti sayəsində qazandığı uğurlar haqqında ürəkdən danışar və onu başqalarına nümunə göstərərdi.

Doktor Fərhad nümunəvi bir ailə qurmuşdu. Onun bu doğru seçimi övladlarının böyüməsində və tərbiyəsində böyük rol oynayıb. Gülzar xanımla birlikdə böyütdükləri, ali təhsil almış övladları indi valideynlərinin başını ucaldırlar. Müləyim təbiətli Fuadın xatirini qohum-qardaş, el-oba çox istəyir. Kəndin ilk qadın müəllimlərdən olan Gülarə hər kəsin rəğbətini qazanıb. Atasının yolunu davam etdirən həkim RUFət isə kəndin tibb üzrə ilk fəlsəfə doktorudur. Mühəndis Cəmişid peşəkar mütəxəssis kimi BP şirkətində uğurla çalışır. Ailənin sonbeşiyi Ceyhun isə ata-ana ocağını yaşadır, onun hərərətini qoruyur.

Halal zəhmətlə böyüdülmüş bu övladların yolu hər zaman açıq olsun, Allah hər birinə yar olsun!

Əziz doktor Hacı Fərhad, Allah sənə rəhmət eləsin!

Həmdulla Nüsrət oğlu Məmmədov

*(Fransız dili üzrə filoloq, pedaqoq, xalq
maarif təşkilatçısı, qabaqcıl maarif xadimi)*

CƏNNƏTİ QAZANAN HƏKİM

Mənim doktor Fərhad Əhədovla ilk tanışlığım 1958-ci ilə təsadüf edir. Biz üç dost və həmyerli - İmamverdi Həmidov, Fərhad Əhədov və mən, Masallı rayonu Bədəlan kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Bakı şəhərində Statistika Texnikumunda mühasiblik ixtisası üzrə qəbul olunduq. Bir mənzildə kirayədə qalırdıq. Lakin hər üçümüz istəyimizə uyğun olaraq təhsilimizi yarımçıq saxladıq, başqa ixtisaslara yiyələnməyi qarşımıza məqsəd qoyduq. Beləliklə, Fərhad Əhədov həkimlik, İmamverdi Həmidov şərqşünaslıq, mən isə fransız dili üzrə filoloq ixtisaslarını seçdik.

Təhsilimizi başa vurduqdan sonra mənə Masallı rayonuna fransız dili müəllimi, Fərhadı Lənkəran rayonuna uşaq həkimi işləməyə göndərdilər. İmamverdinə isə hələ 3-cü kursda təhsil alarkən İraqa ərəb dili üzrə tərcüməçi kimi ezam etmişdilər.

Doktor Fərhad ən çətin bir dövrdə xalqa göstərdiyi təmənnəsiz xidmətləri sayəsində çox böyük nüfuz və uğurlar qazandı. İşlədiyi illərdə heç kim ondan narazı qalmadı. Demək olar ki, o dövrdə həkimlərin sayı çox az olduğundan, yaşadığımız regionun azyaşlı körpələrinin yarıdan çoxuna tibbi yardım edib, o cümlədən, mənim də övladlarıma tibbi xidmət göstərüb. Xüsusilə, işlədiyi illərdə Lənkəran rayonu Nərimanabad qəsəbəsinin, Sağlaser kəndinin sakinləri ondan

çox razılıq edirdilər.

Fərhad həkimin barəsində xatirələrim həddən artıq çoxdur, lakin birini oxucuların diqqətinə çatdırıram. Bir dəfə öz şəxsi avtomobilimlə Lənkərandan evə qayıdanda, Sağlaser kəndi ərazisində yol kənarında avtobus gozləyən bir adamı maşınıma əyləşdirdim. Yolboyu söhbət əsnasında o adam mənə maraqlı bir əhvalat nəql etdi:

- Sağlaser kəndində körpə bir uşaq çox ağır vəziyyətdə idi. Məni sürücü kimi kömək etməyə çağırdılar. Getdim gördüm ki, uşağı eyvanda, stolun üstündə üzü qıbləyə uzadıblar. Körpənin yüksək hərəkəti var idi, inildəyirdi. Valideynləri və qohumları fəryad edib deyirdilər: „İlahi, bu uşağı bağışla, əvəzində bizdən birimizin canını al”. Elə bu an aləm bir-birinə qarışdı - Fərhad həkimi tapıb gətirdilər.O, bir neçə saat uşaqla məşğul oldu, qızdırmasını saldı, iynə-dərman vurub körpəni nəhayət ki, sağaltdı. Həmin ölüm-dirim savaşı zamanı evdəkilər həyətdə nigaranlıqla körpənin taleyini gözləyirdilər. Nəhayət, uşaq rahat yuxuya getdi. Həkim həyətdə düşəndə, üzünü qohumlarına tərəf tutaraq xoş bir təbəssümlə, zarafatya dedi:

- Bəs deyirdiniz, Allah, uşağı öldürmə, bizdən birini öldür? Mən burda fələklə əlləşib, uşağı sağaldıram, siz isə həyətdə qaçırsınız?

Hamı əllərini göyə açıb Fərhad həkimə dualar etdi. Onun insani keyfiyyətləri, peşəsinə olan bağlılığı və təmənnasız xidməti bu gün də xalq arasında hörmətlə xatırlanır.Əminliklə deyə bilərəm ki, o, minlərlə insanın həyata tutunmasına vəsilə olub. İndi də məclislərdə adı çəkiləndə hami ona rəhmət oxuyur. Çünki Fərhad həkim xeyirxah və təmənnasız əməyi ilə öz cənnətini bu dünyada qazanıb.

Allah ona rəhmət eləsin !

Xodaşirin Oğlan oğlu Cəbiyev (Cabbari)

(Provizor - təşkilatçı, yazıçı-publisist, jurnalist-tədqiqatçı, şair, tərcüməçi, SSRİ-nin səhiyyə əlaçısı)

**FƏRHAD ƏHƏDOV HAQQINDA
XATİRƏLƏRİM**

O, ümitsizlərin ümidi, çarəsizlərin pənahı olan bir loğman idi

Xoşbəxtliyin yolu sevgidən və insanlara hörmətdən keçir.
Viktor Hüqo

Həyatın əzablarından doğan sevgi

Ağlım kəsən gündən, həyatı anlamağa başladığım dövr-dən üzübəri, kəndimizin qaynar həyatının bir parçası kimi özümü əmək meydanının hər künc-bucağında - xırmanda, anbarda, qarajda, idman meydançasında sınağa sonsuz həvəsim vardı. Bir tərəfdən, əsl həyat səhnəsində fərd olaraq formalaşır, digər tərəfdən isə zəhmət adamları ilə bir sırada həyat məktəbi keçərək kamilləşirdim.

Kəndimizdən pərvazlanaraq ali və orta ixtisas məktəblərinə daxil olan, ordudan tərxis olunub qayıdan gənclər yay axşamları mədəniyyət klubunun və idman meydançasının qarşısına toplaşardılar. Onlar maraqlı və əyləncəli tədbirlər təşkil etmək üçün müxtəlif təşəbbüslər irəli sürərdilər. O gənclərin arasındakı qızgın müzakirələr və söhbətlər uşaq hafizəmdə xoş xatirələr kimi həkk olunub.

Ötən əsrin 60-cı illərinin ortalarında yay mövsümü ərəfəsində kəndimizdə 24-25 yaşlarında, sarışın, xoşsima,

mülayim xasiyyətli bir gənc diqqətimi çəkməyə başladı. Daha doğrusu, onda mənə qarşı xüsusi bir maraq vardı. Mədəni-kütləvi tədbirlərdə iştirak etmirdi, daha çox sovxoz idarəsində olardı. Arabir kəndin mərkəzində qayğılı halda gəzərdi. Mənimlə qarşılaşanda təbəssüm göstərər, qolumdan tutub yolun kənarı ilə addımlayaraq maraqlı söhbətlər edərdi. Mən bəstəboy idim, onunla yanaşı yeriyəndə elə bilirdim ki, o, uca qamətli, hündür, nəhəng bir kişidir.

Dostluğumuzdan nəinki çox məmnun idim, hətta məktəb yoldaşlarımin yanında lovğalanırdım da. Bir çoxları bizə təəcüb, qibtə və həsədlə baxırdılar. Yay təttilində ona o qədər öyrəşmişdim ki, sentyabrda Bakıya gedəndə mənə çox ağır gəlirdi. Növbəti yayı səbirsizliklə gözləyirdim. Yay gələndə yenə həmin gənc dostumla qol-qola gəzər, onun şirin söhbətlərini maraqla dinləyərdim.

Hər dəfə söhbət əsnasında mənə deyərdi: “Bilirəm, çalışqansan, yaxşı oxuyursan. Yəqin ki, həkim olacaqsan, hə?” Sanki bu sözlərlə həyat yolumun istiqamətini göstərirdi. Bu dostluq 1970-ci ilin payızına qədər davam etdi və həmin yaydan sonra onu bir daha görmədim.

Əmək cəbhəsində köhnə dostumla görüş

1976-cı ildə Tibb İnstitutunu bitirib doğma Masallıya təyinat aldım. 145 saylı Mərkəzi aptekdə reseptar-nəzarətçi kimi işləməyə başladım.

İşim elə idi ki, bizə hər gün təkcə rayonumuzdan deyil, ətraf rayonlardan, hətta respublikanın və keçmiş Sovet İttifaqının müxtəlif tibb müəssisələrindən yazılan reseptlər gəlirdi. Reseptləri qəbul etmək, xəstələri dərman və sargı materialları ilə təmin etmək mənim əsas vəzifəm idi. Bu iş va-

sitəsilə həkimlərlə ünsiyyət qurur, yeni əlaqələr yaradırdım.

O illərdə aptekin əsas vəzifələrindən biri də həkimlərin yazdığı reseptlər əsasında dərmanların hazırlanması idi. Əldə olan dərman xammalından istifadə edərək aptek daxilində müxtəlif formalarda dərmanlar hazırlanırdı: maye və bərk içmə dərmanları, məlhəmlər, göz damcıları, toz şəklində qarışıqlar venadaxili steril inyeksiya vasitələri və s. hazırlamaq idi.

Əmək fəaliyyətimin ilk günlərindən başlayaraq qonşu Bala Kolatan kəndində yaşayan Fərhad həkimin insanpərvərliyi, xeyirxahlığı, təmənnasız xidməti barədə camaat arasında gəzən söz-söhbətlər dillər əzbərinə çevrilmişdi. O illərdə məndən yaşca kiçik olan bacı-qardaşlarım xəstələnəndə valideynlərim onları müayinə və müalicə etmək üçün Fərhad həkimin yaşadığı ünvana aparırdılar.

Bir sözlə, N.Gəncəvinin “Xosrov və Şirin” dastanında tərənnüm etdiyi Fərhad kimi bizim Fərhad həkim də sözün əsl mənasında xalqın övladlarının sağlamlığı uğrunda külüng vururdu. Özü də təmənnasız... Camaat arasında o dövrdə belə söz-söhbət dolayırdı ki, hətta bir kimsə ona pul və ya hədiyyə vermək istəyəndə, həkim onları kəskin şəkildə tənbeh edirdi.

70-ci illərin ortalarında aldığım məlumata görə o, Lənkəran rayonunun Şağlaser kənd sahə xəstəxanasında pediatri-həkim vəzifəsində çalışırdı. Təbii ki, mən Fərhad Əhədov adlı həkimin imzası ilə hər gün resept nüsxələri ilə rastlaşırdım. Açıqını deyim ki, elə həkimlər vardı, resept nüsxəsini necə bərbad yazırdılarsa, bəzən özünə göstərəndə də oxuya bilmir, yazdığından baş açmırdı. Amma Fərhad həkimin səliqəli, aydın, muncuq kimi yan-yana düzdüyü xətti indi də gözlərimdə canlanır.

1977-ci ilin bahar günlərinin birində işlədiyim aptekə qıvrımsaçlı, gülərüzlü bir nəfər gəldi. İlk baxışdan şirin ləhcəsi, mülayim danışığı diqqətimi cəlb etdi. O idi, uşaqlıq dostum Fərhad əmi! Hal-əhvallaşdıq, ötən günləri xatırladıq. Söhbətimizin sonunda dedi:

– Sənin atan həyatımın ən çətin vaxtlarında mənə arxa-dayaq durdu. Hər yay mövsümündə məni sovxozda hesabdar kimi işə götürürdü, maaşdan əlavə mənə mükafat da verirdi. Həmin pula özümə geyim, dərs ləvazimatı alırdım, hələ anama da maddi cəhətdən yardım edirdim. Mən o hörmət-izzəti heç zaman unuda bilmərəm, o kişiye daim minnətdaram. Sən hələ uşaq olanda aramızda olan dostluğun da səbəbi məhz o idi. Mənim də köməyim o oldu ki, səndə tibb elminə sevgi oyada bildim. Nəticədə, görürsənmi, indi ən lazımlı, şərəfli bir peşənin sahibisən. Xalq arasında hörmət, rəğbət qazanmağın üçün çox böyük imkanların var. Çünki bütün təbəqələrdən olan insanların sənə işi düşür.

İndi isə sənin yanına iki xahişdən ötrü gəlmişəm. Birincisi odur ki, mənim yazdığım reseptlər əsasında dərman vasitələrini ya özün hazırla, ya da ən çox etibar etdiyin, inandığın adama tapşır, o hazırlasın. Apardığım müalicənin səmərəli və effektiv olması üçün yazdığım dərmanların doğru-düzgün hazırlanması əsas şərtidir. Mən bu sahədə səndən başqa heç kimə inanmıram.

İkinci xahişim odur ki, baxıb görürəm, eşidirəm ki, xalqa çox can yandırırısan, təmənnasız kömək edirsən, işinə vicdanla yanaşırsan. Əvəzində isə camaat da sənin haqqında xoş sözlər deyir. Bax, belə də davam et. Çox şərəfli və məsuliyyətli bir peşənin sahibisən. Çalış ki, mal-dövlət, sərvət, şöhrət səni çaşdırmasın. Heç vaxt unutma ki, xətalarımızı kimsə bilməsə də, Allah-Təala hər şeyi bilir və görür...

Beləcə, uzun bir ayrılıqdan sonra uşaqlıq dostum Fərhad həkimlə həyat yollarında yenidən birgə addımlamağa başladıq. O, uzun illər Lənkəran rayonunun Şağlaser, Vilvan kəndlərində həkimlik fəaliyyəti ilə məşğul olmaqla yanaşı, bölgəmizin digər yaşayış məntəqələrindən olan xəstələrə də tibbi yardım göstərirdi. Pasiyentlərə qarşı sonsuz qayğısı, nəvazişi, insanpərvərliyi və ən əsası, gözütöxlüğü onu xalqın gözündə daim ucaldırdı.

Böyük rus mütəfəkkiri Dostoyevskinin dediyi kimi:

“Xoşbəxtlik əza qanə olmaqdadır”.

Fərhad Əhədov elə bir zamanda xalqın dadına çatdı ki, nəinki Masallı rayonunun Kolatan sovetliyində, heç ətraf yaşayış məntəqələrində belə peşəkar uşaq həkimi yox idi. O, öz gəlişi ilə el-obaya həkimliklə bərabər, nümunəvi insanlıq, ziyalılıq da gətirdi.

On minlərlə əhalinin sağlamlığı keşiyində dayanan, hər bir ailənin ehtiyac duyduğu bir insanın təvazökarlığı, sadəliyi, alicənablığı bir çoxlarına nümunə idi. Öz davranışı, həyata və insanlara baxışları ilə əsl əxlaq, ədəb məktəbi idi Fərhad həkim. Bir vaxtlar mənim kimi azyaşlı bir məktəb şagirdi ilə ünsiyyət qurmaq, ona həyat yolunu seçmək barədə düzgün istiqamət vermək, məgər onun alicənab, qayğıkeş bir insan olmasının bariz nümunəsi deyildimi? Və ya atasını erkən yaşlarından itirən bir gəncin hesabdarlıq məktəbini bitirərək diplom əldə etməsinə baxmayaraq, öz taleyi ilə barışmaması, ağır maddi sıxıntılara sinə gərrib yenidən altı il təhsil alaraq həkimlik sənətinə yiyələnməsi onun möhkəm iradəsinin, əzmkarlığının nəticəsi deyildimi? Axı, bu hər kəsin hünəri, hər kəsin qaldıra biləcəyi yük deyil!

Haşiyə:

2012-ci ildə bölgəmizin tanınmış siması, görkəmli alim, musiqçi, bəstəçi, Masallı İstisu bulaqlarını ilk dəfə elmi cəhətdən öyrənən Mir Kazım Aslanlı - Sarəngin həyat və yaradıcılığını tədqiq edərkən maraqlı bir faktla rastlaşdım. Üç həmyerli-İmamverdi Həmidov (*ərəbsünas alim, filologiya elmləri doktoru, professor*), **Həmdulla Məmmədov** (Masallı rayonu Bədəlan kənd sakini, fransız dili üzrə filoloq, qabaqcıl maarif xadimi) və **Fərhad Əhədov** Bakıda hesabdərlik məktəbini fərqlənmə ilə bitiriblər. Lakin hər üçü yenidən imtahan verərək müxtəlif ixtisaslar üzrə ali məktəblərə qəbul olunublar. Nəticədə üçü də həyatda qarşılarına qoyduqları məqsədə nail olublar.

Bu misal yenilməzliyin, mübarizliyin bariz nümunəsidir. Fərhad Əhədov həyatın bütün əzablarına qatlaşdı, ömrünü cəmiyyətə, xalqa gərəkli bir vətəndaş kimi yaşadı, əməlləri ilə silinməz izlər qoyub getdi.

İngilis şairi Con Qay yazırdı: *“İnsan tamahını öldürməklə xoşbəxtliyə çatır”*.

Bəli, Fərhad həkim onu tanıyan, sevən insanların qəlbində özünə əbədi heykəl ucaltmışdı. O öz ömrünü xalqın övladlarının sağlamlığı uğrunda şam kimi yandırdı. Bəlkə də onun gərgin əməyi olmasaydı, bu gün regionun demoqrafik mənzərəsi çox fərqli olardı.

Məndən Masallıda şərəfinə heykəl qoyulmalı olan beş nəfərin adını soruşsaydılar, tərəddüd etmədən ilk növbədə Fərhad Əhədovun adını çəkərdim. Çünki onun xalq üçün göstərdiyi əvəzsiz xidmətləri, fədakarlığı bunu deməyə əsas verir. O buna layıqdır və bu onun haqqıdır. Allah rəhmət eləsin! Ruhu şad, məkanı cənnət olsun!

25 mart 2022-ci il

Ağarəşid Qiyas oğlu Talibov

*(Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin
Cənub bölgəsi üzrə qazisi)*

İNSANLIĞI HƏKİMLİYİNDƏN UCA OLAN ŞƏXSİYYƏT

Adəm peyğəmbərdən indiyədək yer üzündən milyardlarla insan gəlib keçmişdir. Onların bəziləri tarix yazmış, bəziləri tarixdə silinməz iz qoymuş, bəziləri isə yalnız sevdiklərinin yaddaşında yaşamışdır. Elələri olmuşdur ki, çox tez unudulmuşlar.

Lakin elə insanlar da var ki, həm peşə fəaliyyətləri, həm də insani keyfiyyətləri ilə cəmiyyətdə iz qoyub gediblər. Həm də elə bir iz ki, onları təkcə müasirlərinin yaddaşında yaşatmaq kifayət deyil, gələcək nəsillərə də tanıtmmaq mənəvi borcdur.

Bizim doktor Fərhad kimi tanıdığımız şəxsiyyət məhz belə iz qoyanlardandır. O, həkim kimi peşəkar, ata kimi qayğıkeş, qonşu kimi xeyirxah və ən əsası, kamil bir insan idi.

Nə sovet təbliğatı onun imanını sarsıda bilməşdi, nə zamanənin cəhalət qaranlığı onu öz zülmətinə qərq etmişdi. Laqeydlilik, təkəbbürlük onun qəlbinə yol tapa bilməmişdi...O, təvazökar, imanlı, əxlaqlı, savadlı və öz işinin ustası olan mahir bir həkim idi.

Doktor Fərhad o qədər sadə bir insan idi ki, tanımayanlar kimliyini təyin etməkdə çətinlik çəkərdilər...

O, əxlaqı və davranışı ilə hər kəsə örnək idi. Doktorun peşəkarlığı sayəsində yüzlərlə, minlərlə körpə şəfa tapmışdı.

Onun ali insanlığını gördükcə, insan olduğumuz üçün qürur duyurduq. Həkimliyini görüb elmə, biliyə həvəsimiz artırdı. Gözütoxlugunu görüb, bizdə Allaha xatir xidmət etmək istəyi yaranırdı...

Bu peşədə peşəkar olmaq asandır. Lakin peşəsi ilə bərabər bütün müsbət keyfiyyətləri özündə cəmləmək, doğrudan da, bir ilahi lütfdür. Bu keyfiyyətləri toplamaq hər adama nəsis olmur. Bunun üçün xüsusi paklıq, alicənablıq gərəkdir...

Yuxarıda dediklərimiz hamımızın yaxşı tanıdığı doktor Fərhad dəryasından bir damladır. Bəli, o, dərya idi- insanlıq dəryası. O, bir dağ idi- insanlıq dağı. Ona söykənib, onun vasitəsilə şəfa tapanlar, onunla yaxından ünsiyyət quranlar bu barədə daha ətraflı danışa bilərlər...

Mən isə ancaq bu qısa yazımda o böyük insanda uzaqdan gördüklərimin bir hissəsini qeyd etdim...

Uca Allahdan o böyük insana rəhmət diləyirəm. Qəbri nurla dolsun. Ruhu şad olsun!..

5 mart, 2025-ci il

Masallı rayonu, Boradigah qəsəbəsi

Bəxtiyar Hüseynov

*(Prezident mükafatçısı, Azərbaycan Yazıçılar
və Jurnalistlər Birliyinin üzvü)*

FƏRHAD HƏKİMİN HƏYAT EŞQİ

Böyük yunan filosofu Sokrat demişdir: **«Bütün peşələr insanlardan gəlir, yalnız üç peşə Tanrıdan gəlir: müəllim, hakim və həkim»**. Tarix də, həyat da sübut edir ki, həqiqətən, hər adam yaxşı müəllim, ədalətli hakim və ya məsuliyyətli həkim ola bilməz. Mənim qənaətim budur ki, bu qayda daha çox seçdikləri tibb peşəsini bəşəri çağırış hesab edən ağ xalatlılar üçün doğrudur. Qənaətim yetmiş ilə yaxın bir ömrün müşahidələrindən doğur.

Həkimlik çox nəcib və insanpərvər bir peşədir. Bu, xəstəyə qarşı empatiya qurmaq, ona sevgi ilə yanaşmaq, əzablarını ürəkdən qəbul etmək və laqeyd qalmamaq tələb edir. Axı insanlar həkimlərə özləri üçün ən qiymətli olanı - sağlamlıqlarını etibar edirlər.

İllər əvvəl, hələ gənc ikən qəzetlərin birində bölgəmizdə adı dillər əzbəri olan Fərhad həkim haqqında bir şeir oxudum. Bəlkə də şeirdən daha çox, həkim Fərhada olan ehtiramımdan bu lirik nümunə gündəliyimdə yer aldı. Eşitdiklərindən, gördüklərindən, həkimin əlindən şəfa tapan xəstələrin dilindən əfsanə kimi səslənən hekayətlərdən insan vəcdə gəlir:

***Verib şəfasını xəstəyə bol-bol,
Ağrını özünə götürür həkim.
Fərqi nə varmayır dost, ya düşmən ol,
Həyatı odlardan ötürür həkim.***

*Qolun gücdən düşsə, bükülsə dizin,
Ondadır dərmanı hər dərdimizin.
Bir canda kök salan neçə mərəzin
Kökünü biryolluq itirir həkim.*

*Dili şirin olub, dərmanı acı,
Hamı ondan umur dərdə əlacı.
Kimin ki, solubsa ömür ağacı,
Yerində bir ümid bitirir həkim.*

*Həyat sevgisiylə gözləri gülür,
Öz ömür payını bizimlə bölür.
Xəstəylə doğulur, xəstəylə ölür,
Bizi sağlamlığa yetirir həkim.*

*O solğun gözlərə nur kimi axıb,
Ümitsiz xəstəyə ümid tək baxıb.
Qalib sərkərdədir, döyüşdən çıxıb,
Ölümü səcdəyə gətirir həkim.*

Elmin və texnikanın sürətli inkişaf etdiyi indiki zaman-
da da, həkimlik vacib olmaqla yanaşı, həm də dünyanın ən
humanist peşələrindən biridir. Bu peşəni Allah tərəfindən
verilən bir vergi kimi sevən və ona xələl gəlməsin deyə, öm-
rünün sonuna qədər öyrənməkdən yorilmayan bir şəxsiyyət
idi Fərhad həkim. Vicdanı kimi pak və bəyaz olan ağ xaladı
əyninə geydimi, bütün varlığı ilə peşə dünyasına qapılırdı.

Fərhad həkimin ömür tarixçəsinə nəzər salanda bu insa-
nın arzusuna çatmaq üçün göstərdiyi qətiyyətə, əzmkarlığa,
həkimlik peşəsinə olan sevgisinə heytrətlənməmək olmur.
Bu ömür yolu əsl insan əzminin, mübarizliyinin bir simvolu

kimi bugünkü nəsillərə gözəl nümunə olar deyə, onu bir qədər geniş açıqlamaq istədik. Onun həyatı bu günkü gənclərimiz üçün də, həkimlərimiz üçün də bir məktəbdir. Açıq deməli-yik ki, belə həkimlər, belə şəxsiyyətlər barmaqla sayılacaq qədər azdır.

Fərhad Məşgül oğlu Əhədov 1939-cu il fevralın 2-də Masallı rayonunun əsrarəngiz təbiəti və füsunkar gözəlliyi ilə seçilən Bala Kolatan kəndində yoxsul bir ailədə dünyaya gəlir. Üç yaşında atası Məşgülü itirməklə həyatın ilk ağır zərbələrindən birini alır. Kiçik Fərhad anası Ədman xanımın himayəsinə sığır. İkinci Dünya müharibəsinin aclıq, səfalet və yoxsulluğunun canavar kimi bütün ölkəyə hücum etdiyi illərdə tənha ana min bir əziyyətlə balalarını böyüdür. Fərhad qonşu Bədəlan kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra 1957-1958-ci illərdə Bakı Maliyyə-İqtisad texnikumunda təhsil alır. Orta ixtisas təhsili diplomu ilə evə dönmən Fərhad ilk vaxtlar rayonun Qızılavar kəndində M.F.Axundov adına kolxozda iqtisadçı kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. Lakin təhsilə maraq onu rahat buraxmır. İşdən ayrılmadan Azərbaycan Dövlət Universitetinin İqtisadiyyat fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olur. Amma öyrəndiyi ixtisasların heç biri ürəyincə olmur. Fərhad həyatda yolunun bir başqa olduğunu hiss edir: Həkim olmaq və insanların sağlamlığının keşiyində durmaq. Bu istəyə təkan verən həm də onun ağır keçən uşaqlıq illərində regionda insanların həkimə olan ehtiyacından irəli gəlirdi.

Gənc Fərhad mütləidən və öyrənməkdən əsla yorulmur və kimsəyə demədən, düşüncələrində gedəcəyi yola hazırlaşır. 1964-cü ildə hərbi xidmətdən qayıdan Fərhad vaxt itirmədən sənədlərini N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun pediatriya fakültəsinə verir və

ilk cəhddən uğur qazanır. Bu ailə məktəbdə təhsil aldığı illərdə özü üçün bir peşə prinsipi müəyyənləşdirir: “Həkimlər əbədi tələbələrdir. Onlar üçün «bilmirəm», «bacarmıram» anlayışları yoxdur”.

Ali tibb təhsilinə bu prinsipdən yanaşan Fərhad sonda bunun nəticəsini də görür- 1970-ci ildə təhsilini qırmızı diplomla başa vurur. Bakı şəhər 1 saylı Təcili Tibbi Yardım Xəstəxanasının nəzdində İnstitutun uşaq cərrahiyyə kafedrasında iki illik klinik-ordinatura keçərək uşaq cərrahisi ixtisasına yiyələnir. “Həkim tək-cə elmlə deyil həm də təc-rübə ilə yüksəlir” düşüncəsində olan gənc tələbə təhsil aldığı illərdə Bakı şəhər 5 saylı Klinik Xəstəxanasında feldşer kimi fəaliyyət göstərir. Ali təhsilini və klinik ordinaturanı başa vurub doğma yurda dönür. Müxtəlif illərdə Lənkəran rayonunun Nərimanabad qəsəbəsində Balıqçılar xəstəxanasında, Şağlaser kənd sahə xəstəxanasında, Vilvan kənd həkim məntəqəsində, Masallı rayonunun Qızılavar kənd həkim məntəqəsində həkim-pediatr işləyir. Harada çalışır-çalışsın, tibb elminin yeniliklərini öyrənməkdən yorulmur.

Ustadlarından aldığı tövsiyələri heç vaxt unutmur: “Yaxşı həkim bilik, təcrübə və insanlığın harmoniyasıdır. Həkim xəstəni fərd, peşəsini isə insanlara xidmət kimi görən şəxsiyyətdir. Bunlar minnətdar xatirələr qoyan və səmimi hörmətə layiq olan həkimlərdir”.

Onunla çalışan gənc həmkarları deyir ki, Fərhad həkim peşəsinin vurğunu olmaqla bərabər, həm də filosof-müəllim idi. Peşəsindən söz düşəndə həmişə deyirdi: “Özünü həkim olmağa layiq hesab edən insandan bu sənət yüksək bilik və peşəkarlıqla yanaşı, xeyirxahlıq, sədaqət və hətta fədakarlıq tələb edir. Həkim başqalarının bədbəxtliklərindən kənarda qala bilməz, insanları təhdid edən təhlükəni görməzdən

gələ bilməz. Hətta bu təhlükəni aradan qaldırmaq üçün öz həyatını qurban vermək lazım gəlsə belə”. Bu fikirlər əslində Fərhad həkimin öz xarakterini açan, onun şəxsiyyətinin bütövlüyünü göstərən parlaq ifadələrdir. Çünki xeyirxahlıq, sədaqət və fədakarlıq onun əla mütəxəssis olmasına mane olmurdu. O, həssas və diqqətli həkim, sakit və xeyirxah, qayğıkeş və səmimi insan olaraq xəstələrinin yaddaşında, qəlbində yer alırdı. O, insanları sevirdi və onlara xəstəliklərin öhdəsindən gəlmək və əzablarını yüngülləşdirmək üçün əlindən gələni edirdi.

Həmkarlarından biri deyir ki, “doktor Fərhad möhkəm biliyə malik olsa da, daim üzərində işləyir və bacarıqlarını təkmilləşdirirdi. O, xəstənin simptomlarını diqqətlə araşdırır, müayinənin nəticələrini təmkinlə təhlil edir, hər hansı detallı nəzərdən qaçırmamağa çalışır və ən doğru qərarlar qəbul edirdi. Xəstənin şıltaqlıqlarına baxmadan hər resepti əsaslı və düşünülmüş şəkildə yazırdı”.

Fərhad həkim başa düşürdü ki, verdiyi hər bir qərar böyük məsuliyyətdir. O, vacib məlumatları gizlətmir, əksinə, incə və dəstəkləyici şəkildə xəstəyə çatdırır. O, xəstəni müalicəyə başlamadan diqqətlə dinləyir və hisslərinə hörmətlə yanaşırdı. Bu şəfqət və empatiya həkimə özü ilə xəstə arasında etibar yaratmağa kömək edirdi və bu da pasiyentin tez sağalmasının ilk addımı hesab edilir.

Eqoizmdən uzaq olan Fərhad həkim həmkarlarının köməyinə ehtiyac olarsa, xəstəni tərəddüd etmədən başqa bir mütəxəssisə yönləndirərdi. Çünki onun əsas məqsədi şöhrət deyil, xəstənin sağlması, normal həyata qayıtması idi.

Fərhad Əhədov yaxşı həkim olmaqla bərabər, həm də gözəl ailə başçısı idi. Cəmiyyət üçün şəxsiyyətin ailədə yetişdiyini öz keçdiyi həyat yolundan bilirdi. İşdən sonrakı

vaxtını ailəyə, övladlarının tərbiyə və təhsilinə həsr edirdi. O, insani keyfiyyətləri də peşə bacarıqları ilə eyni dərəcədə vacib hesab edirdi.

1969-cu ildə ailə həyatı quran Fərhad həkim dörd oğlan, bir qız atası idi. Övladları ilə nə qədər mehriban davransa da, onlara qarşı tələbkar idi. Hər şeydən əvvəl uşaqlarının məsuliyyətli olmasını istəyirdi. „Kim olursan ol, uğurun ilk mühüm açarı məsuliyyətdir”,- deyirdi. Övladlarına təkcə yüksək ali təhsil almaqla ziyalı olmağın arasında böyük fərq olduğunu deyən, Fərhad həkim, onları mədəni və əxlaqlı böyütməyə səy göstərirdi. Allah deyir, niyyəti hara, mənzilin də ora. Elə bu səbəbdən də övladlarından heç biri öz yaşam tərzləri ilə el içində hörmət-izzət sahibi olan valideynlərinə peşimançılıq yaşatmadılar.

Fərhad Əhədovun övladlarının hamısı orta məktəbdə əla qiymətlərlə oxuyub. Ailənin yeganə qız övladı Güllərə Lənkəran Pedaqoji texnikumunu, Fuad və Cəmsid Azərbaycan Neft Akademiyasını (indiki Azərbaycan Neft və Sənaye Universiteti), Ceyhun Azərbaycan İqtisad Universitetini bitirib. Atasının yolunu özünə ömür yolu seçən bir Rüfət olub. Rüfət Əhədov 1993-cü ildə Azərbaycan Tibb İnstitutunun müalicə işi fakültəsinə qəbul olunub. Həkim peşəsinin sirlərinə daha dərindən bələd olmaq üçün Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq Tibb Akademiyasında iki illik ordinatura təhsili alıb. İnsanların sağlamlığının qorunmasına xidmətə hazır olduğuna əmin olandan sonra Vətənə qayıdıb. Əvvəl Bakıda 3 saylı xəstəxanada yeddi il şöbə müdiri işləyib. 2012-ci ildən hal-hazırda qədər DİN Respublika Hospitalında tibb xidmət üzrə polis polkovnik-leytenantı rütbəsində “Nefrologiya və Hemodializ” şöbəsinin rəisi kimi fəaliyyət göstərir.

Atasını unutduğu bir gün belə olmur. Bunu onun yazdığı xatirələrində daha aydın görmək olur: “Atam Lənkəranda Nərimanabad qəsəbəsidəki Balıqçılar xəstəxanasında işləyəndə biz “Mayak” adlanan dəniz sahili ərazidə üço-taqlı mənzildə yaşayırdıq. Mənim iki yaşım ancaq olardı. Böyük qardaşım Fuadla otaqda oynayırdıq. Birdən sahilə yan alan gəminin fit səsini eşitdik. Evin balkonundan bu mənzərəni seyr etmək mümkün idi. Biz də nəhəng gəmini daha yaxından görməyə tələsdik. Diqqətsizlikdən elektrik piliəsi üzərində qaynayan çaydana toxundum və qaynar su bel nahiyəmə töküldü. Bundan sonra huşum özümdə olmayıb. Anamın dediyinə görə, mənə ağır dərəcəli yanıq diaqnozu qoyulur. Bu, artıq ölüm demək idi. Lakin atam bütün bacarığını sərf edərək məni ölümün pəncəsindən xilas edib”.

Rüfət atsinin xarakterindən danışarkən deyir:

– İşinin başdan aşmasına baxmayaraq, atam daim bizi nəzarətdə saxlayır, bütün hərəkətlərimizə göz qoyurdu. Orta məktəb illərində dərslərə hazırlığımızla, ev tapşırıqları necə yerinə yetirməyimizlə maraqlanar, lazım gələndə kömək göstərərdi. Riyaziyyat fənnini çox əla bilirdi. Xatirimdədir, həmişə bizə deyirdi ki, riyaziyyat bütün fənlərin açarıdır. Ev tapşırıqlarımızın həllində bizə kömək edəndə, hətta kitabda kiçik bir səhvi belə ortaya çıxarıb düzgün həllini tapırdı. Dəfələrlə olub ki, gözləmədiyimiz bir vaxtda qəfildən sinfimizə daxil olur, dərslərimizdə iştirak edər, bütün dərsin gedişini izləyərdi.

... Tələbəlik illərində mənə qürur yaşadan bir hadisəni indi də xatırlayanda sevincimdən kövrəlirəm. Tibb İnstitutunun birinci kursunda oxuyurdum. Bir gün üzvi kimya dərslərində müəllimimiz dosent Arif Ərəbov dərslərini sa-

vadlı tələbələrindən söz açdı. Çox qürurla vaxtilə inistituta qəbul imtahanı zamanı Masallıdan olan bir tələbənin yüksək biliyi və hazırcavablığı ilə hamını heyran qoyduğunu danışdı. Sonda bəlli oldu ki, Arif müəllimin haqqında danışdığı həmin məzun atam Fərhad Əhədov olub. Bunları eşitdikcə sevincimdən yerə-göyə sığmırdım. Bu hadisədən sonra daha böyük məsuliyyətlə oxumağa başladım. Başqa necə ola bilərdi, axı burada atamın nüfuzundan söhbət gedirdi. Bu günün özündə belə kimdənsə atamın həkim kimi insanlara xidmətindən, peşəsinə sədaqətindən, insanlara şəfqətli yanaşmasından bir söz eşidəndə fəxr edirəm. Övlad üçün bundan böyük şərəf ola bilərmi?

Rüfət etiraf edir ki, onun peşəsinin sirlərini dərindən bilən bir həkim kimi formalaşmasında atasının müstəsna xidmətləri var. “Həmişə mənə deyirdi ki, xəstələrlə sadə dildə danış. Mürəkkəb tibbi terminləri sadə dillə izah et ki, xəstələr vəziyyətlərini başa düşsünlər və müalicə prosesində iştirak etsinlər. Bu, sənin işini yüngülləşdirir. Əsla unutma, yaxşı həkim səbirli, diqqətli və nəzakətli olmalıdır. Həkim xəstə ilə özü arasında etibarlı münasibət yaradarsa, yalnız o zaman həkimin peşəkarlığı və balanslı qərarları müsbət müalicə dinamikasına töhfə verir. Atamın mənə dedyi bu fikirlər indi də mənim üçün qızıl qaydalardır”.

Fərhad həkim Allah adamı idi və ürəyində tükənməz İlahi sevgisi vardı. Təbii ki, onun bütün xeyirxahlıqları, saflığı, el-obasına təmənnəsiz xidməti məhz bu sevgidən qaynaqlanırdı. Bu sevgisi onu 2010-cu ildə müqəddəs Həcc ziyarətinə çəkib apardı. 2011-ci ildə yaşa görə təqaüdə çıxdı. Amma bu rəsmi təqaüd idi. Axı əsl həkimlər heç vaxt təqaüdə çıxmırlar... Fərhad həkim elin ümid yeri idi. Ona görə də ömrünün son günlərinə qədər ona üz tutan, ondan şəfa

diləyən bir adamı belə qapısından narazı qaytarmırdı. Amma Allaha ibadətindən də qalmır, oruc tutar, namaz qıldardı... 2020-ci ilin noyabrın 20-də Fərhad həkimin qəfil ölümü onu sevənləri son dərəcə üzdü. Onu sevənlər isə saymaqla, hesablamaqla bitən deyildi.

– Onun həyatdan qəfil getməsi hamımız üçün gözlənilməz oldu, – deyə gözlərini uzaq bir nöqtəyə zilləyən Rüşad həkim atasının həyatda olmaması ilə hələ də barışmaq istəmir. – İnsan bəzən valideynlərinin varlığının əbədi olduğunu düşünür və ağına belə gətirmir ki, bir gün onlar həyatdan köçəcək. Mən də belə düşünürdüm, hərçənd bir həkim olaraq insanın əbədi olmadığını çox yaxşı bilirdim...

Budur, artıq 6-cı ildir ki, Fərhad doktor aramızda yoxdur. Amma onun haqqında sevgi dolu xatirələr, söhbətlər hələ də el-obada dolaşır. Bu gün belə vaxtı ilə Fərhad həkimin şəfali əlləri ilə həyata qayıdan insanlar həsrətlə onun gəldiyi yollara baxırlar. Çünki o gözəl insana, təmənnasız həkimə möhtac olan o qədər ümitsiz xəstələr var ki... Bu mənada Fərhad doktor həqiqətən xoşbəxt bir ömür yaşayıb. Mən onu yalnız bir həkim kimi deyil, yaxın dostum, etibarlı insan, doğru sözlü, düz əməlli bir şəxs kimi tanımışam.

Ona görə də özündən sonra gözəl xatirələr və səmimi hörmət qoyub gedən insan olub, Allahın sevdiyi əsl insan.

Allahdan diləyirik ki, onun ruhu şad, məkanı cənnət olsun!

Rüfət Fərhad oğlu

*(Tibb üzrə fəlsəfə doktoru Nefroloq,
DİN Hospital, şöbə müdiri, polkovnik-leytenant)*

XATİRƏLƏRİM

Uşaqlıq illərim:

1973-cü ilin yaz fəslində, may ayının 16-da Bala Kolatan kəndində, ziyalı ailəsində, atam Fərhad və anam Gülzar xanımın ocağında dünyaya göz açmışam, onların himayəsində boya-başa çatmışam.

Uşaqlığımın bəzi məqamları təxminən yadımdadır.

Biz atamın Balıqçılar xəstəxanasına həkim işləmək üçün aldığı təyinatı ilə bağlı I Nərimanabad (Sara adası) qəsəbəsinə köçdük. Mayak adlanan dəniz sahili ərazisində, hökumət tərəfindən təmin edilmiş binanın ikinci mərtəbəsində yerləşən üçotaqlı mənzildə yaşayırdıq. Demək olar ki, hər gün sahilə yön alan gəmilərin fit səsinə eşidirdik və o nəhəng gəmini görmək, bu mənzərəni seyr etmək balkona qaçardıq.

Təxminən iki yaşım vardı, böyük qardaşım Fuadla otaqda oynayırdıq. Yenə o fit səsi gəldi və biz balkona tərəf qaçdıq. Elə o an elektrik sobasının üstündəki qaynar çaydan mənim kürəyimə töküldü. Bu zaman ana nənəm Nabat xanım tez özünü çatdırıb məni qucağına aldı...Sonrasını xatırlamıram...

Anamın dediklərinə görə, ağır dərəcəli yanıq şokuna düşmüşəm. Atam peşəsinin bütün imkanlarını sərf edərək məni ölümün pəncəsindən xilas edib. Hətta deyilənə görə, əgər məni bu yanıqdan sağalda bilməsə, ya sağlamlığıma bir xələl gələrsə, həkimlik fəaliyyətini dayandıracağını söyləyib.

Əks təqdirdə isə məni gələcəkdə özünün davamçısı kimi görmək arzusunu dilə gətirmişdir.

Uşaqlıq illərində atam bizə çox diqqət və nəvaziş göstərərdi, hər gün səhər yeməyini məcburi qaydada yedizdirər və deyərdi:

– Heç vaxt yeməyinizi yarımçıq saxlayıb süfrədən durmayın...

Uşaqlara xas olan bəzi şeyləri bizə qadağan edərdi: qohum evində çay içməmək, yemək yeməmək, hədiyyə almamaq və s. Hətta Novruz bayramında papaq atmağı, alkoqol və siqaret kimi zərərli vərdisləri də bizə qəti şəkildə qadağan etmişdi...

Ədman nənə kənddə tənha yaşadığından təxminən üç-dörd yaşım olanda biz artıq daimi olaraq doğma kəndimizə–Bala Kolatan kəndinə köçdük və orada məskunlaşdıq.

Məktəb illərim

Orta məktəbdə oxuduğumuz illərdə atam bizim dərslərə davamiyyətimizi, dərs hazırlığımızı şəxsən özü yoxlayır və köməklik göstərərdi. İxtisasca həkim olsa da, riyaziyyat fənnini çox mükəmməl bilirdi, ona çox ciddi yanaşmağı bizə dönə-dönə tapşırır və riyaziyyatın bütün fənlərin açarı olduğunu söyləyirdi. Yadımdadır ki, dəfələrlə riyaziyyat məsələlərinin həllində hətta kitabda olan səhvləri ortaya çıxarıb sübuta yetirirdi. Müəllimlərimiz də bunu təsdiq edərdi.

Orta məktəbdə oxuyanda dərslərdə iştirak etmək qəfildən sinfə daxil olar və bütün dərsin gedişatını izləyərdi...

Yeniyyətmə dövrüm:

Yay tətili günlərində pioner düşərgələrində istirahətimizi zi yüksək səviyyədə təşkil edərdi. Hətta bizimlə şərt kəsərdi

ki, hansımız tədris ilini əla qiymətlərlə bitirsə, onu məktəblilərin qış tətildə Moskvağa gəzməyə göndərəcək.

Bu vədinə sadıq qalaraq 1986-cı ildə böyük qardaşım Fuadı və 1988-ci ildə məni Moskvağa göndərdi.

Moskva səfərinin təəssüratları hələ də xatirimdən silinmir.

Atam həmişə bizə deyərdi ki, çox gəzmək insanın dünyagörüşünü artırır. Özü də hər ilin sentyabrında keçmiş SSRİ məkanında yerləşən sanatoriyalarda istirahət edərdi.

Tələbəlik illərim:

Atam bizim ali təhsil almağımız üçün əlindən gələni edirdi. Və həmişə də deyirdi ki, evin böyük övladı lokomotiv kimidir, nümunədir, o, evin digər övladlarını öz ardınca aparar və həyatda onlara düzgün yol göstərər.

Atam kəndimizdə, hətta qonşu kəndlərdə kimliyindən asılı olmayaraq bir gəncin tələbə adı almağını eşidəndə, sevincinin həddi-hüdudu olmazdı. Onu təbrik etməyə hamıdan əvvəl gedər və bizə nümunə göstərər.

Nəhayət, bizim evimizdə də bu sevincli günlər 1987-ci ildən başladı. Bacım Gülarə Lənkəran Pedaqoji Texnikumuna, qardaşlarım Fuad və Cəmşid Neft Akademiyasına, Ceyhun İqtisadiyyat Universitetinə qəbul oldu. Ancaq mənim ali məktəbə qəbulumda bir qədər çətinliklər yarandı. Atam bu səbəbdən çox həyəcan keçirdi.

Nəhayət, 1993-cü ildə mən atamın böyük zəhmətinin hesabına onun arzusunu yerinə yetirərək Azərbaycan Tibb Universitetinin müalicə işi fakültəsinə qəbul olundum.

Dərsə başladım, amma anatomiya fənnini öyrənən zaman çətinliklərlə üzləşdim. Atama zəng vurub vəziyyəti anlatdım. Ertəsi gün atam artıq mənim yanımda idi və bu fənnin

incəliklərini və çətinliklərini mənə izah etdi. Nəticələr çox əla oldu - bu fənni onun sayəsində mükəmməl mənimsəməyə başladım və qrupun ən qabaqcıl tələbəsi səviyyəsinə qalxdım.

Birinci kursda bizə üzvi kimyadan dosent Arif Ərəbov dərs keçirdi. Bir dəfə bizimlə səmimi söhbət edərkən vaxtilə Masallıdan bir tələbənin qəbul imtahanında verdiyi cavablarla hər kəsi heyrətləndirdiyindən danışdı. Sonda bəlli oldu ki, həmin tələbə mənim atam Fərhad Əhədov imiş. Bu məni çox qürurlandırdı, bir daha atamla fəxr etdim. Atam tələbəlik illərində əla qiymətlərlə oxumuş və buna görə patok nümayəndəsi seçilmişdi.

Kursu bitirib rayona qayıdanda atam verdiyim imtahanlardan məni təkrar sorğu-sual edir, bilik səviyyəmi artırmağımı istəyirdi. Bütün qış və yay tətillərində məni yanına gələn xəstələrlə məşğul olmağa cəlb edir, bu istiqamətdə mənə məsləhətlər verirdi. Həmişə deyərdi ki, nəzəriyyə ilə yanaşı təcrübə də əsasdır.

Üçüncü semestrin sonunda anatomiya fənnindən imtahanı uğurla verib qış tətilinə evə gəldim. Atam bir dəfə demişdi ki, həmin kafedrada Şükufə adlı bir müəllim ona bu fənni tədris edib. Atam o zaman komissiyanın qarşısında imtahan verərək “əla” qiymət alıb...

Mən Şükufə xanıma yaxınlaşaraq özümü təqdim etdim. O, atamın onun hafizəsində silinməz bir iz buraxmış əlaçı, nümunəvi tələbələrədən olduğunu bildirdi və onun yolunu getməyimi tövsiyə etdi...

Atam bizi zəhmətə alışdırırdı ki, həyatın çətinliklərinə sinə görə bilək, gələcəyimiz üçün mübarizə aparaq. Bizə dönə-dönə tapşırırdı ki, heç kimin malına-dövlətinə göz dikməyək, heç kimdən bir qəpik belə ummayaq və heç kimin minnətini götürməyək. Mən tələbə olarkən dönə-dönə

tapşırırdı ki, heç vaxt zəngin adamların övladları ilə dostluq və yoldaşlıq etməyim...

Həyat fəaliyyətim:

Evimiz atamın uzun illər çəkdiyi zəhmət hesabına tikilmiş sadə təmirli bir ev idi. Bir otağı atam xəstə qəbulu üçün nəzərdə tutmuş, tibbi avadanlıqlarla təchiz etmişdi. Hər gün atam işdən gələndən sonra müayinə və müalicə olunmaq üçün evimizə təxminən on-on beş xəstə gəlirdi. Və atam öz köhnə vədinə sadıq qalaraq bütün xəstələrə təmənnəsiz tibbi xidmət göstərirdi.

Bir gün maşın almaq üçün uzun çəkən növbədən sonra Lənkərana çağırılmışdı. Biz həmin gün atamın maşınla evə dönəcəyini səbirsizliklə gözləyirdik. Lakin o, evə əliboş qayıtdı. Səbəbini soruşanda isə belə cavab verdi:

– Öz növbəmi qonşu kənddən olan ağır bir seyidə verdim ki, maşını o alsın.

SSRİ dağıldıqdan sonra maşın növbəsi də ləğv edildi. Atam ondan sonra ömrünün sonunadək maşın almaq arzusundan vaz keçdi.

Təxminən 13 yaşda olarkən atama belə bir sual verdim:

– Bu qədər xəstələrin hesabına varlanmaq və dəbdəbəli evə sahib olmaq, maşın almaq mümkün olduğu halda, biz niyə sadə həyat tərzini keçiririk?

O mənə belə cavab verdi:

– Mənim var-dövlətim sizsiniz. Mən o zaman xoşbəxt olaram ki, siz ali təhsil alarsınız və gələcəkdə peşəkar mütəxəssis kimi həyatda özünüza mövqe tutarsınız, cəmiyyətə, xalqa, dövlətə fayda verə bilən şəxsiyyət olarsınız.

Atamızın həyatda bizə göstərdiyi qayğı, diqqət, düzgün tərbiyənin nəticəsi olaraq həyat yolumuza davam etdik. Tələ-

bəlik dövründə dönə-dönə tapşırırdı:

– Yaxşı və təcrübəli həkim olmaq üçün nəzəriyyə ilə yanaşı təcrübəyə də çox üstünlük verməlisən.

Mən Tibb Universitetində oxuduğum zaman üçüncü kursdan etibarən Bakı şəhər 1 nömrəli Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım stansiyasında tibb qardaşı kimi gecə növbələrində işləmişəm. Tibb Universitetinin müalicə işi fakültəsini bitirdikdən sonra internaturanı Mərkəzi Hövzə xəstəxanasında davam etdirmişəm. Ondan sonra cəbhə bölgəsi olan Ağdamda hərbi hissələrin birində hərbi həkim kimi fəaliyyət göstərmişəm. Xidmətdən qayıdan kimi Mərkəzi Hövzə xəstəxanasında həkim-terapevt kimi işləmişəm. Rusiyada Sankt-Peterburq Tibb Akademiyasında iki illik ordinatura təhsili aldıqdan sonra Bakıda 3 saylı xəstəxanada yeddi il şöbə müdiri, 2012-ci ildən indiyədək DİN Respublika Hospitalında tibb xidməti polis polkovnik-leytenantı rütbəsində “Nefrologiya və hemodializ” şöbəsinin rəisi kimi fəaliyyət göstərirəm.

Atam Fərhad həkim həm də həyatı boyu eldə-obada, kənddə xeyirxah əməlləri ilə seçilən bir şəxsiyyət olmuşdur. Kəndimizə təbii qazın və içməli suyun çəkilməsində onun xidməti əvəzedilməzdir.

2009-cu ildə mərhum akademik Mirməmməd Cavadzadənin rəhbərlik etdiyi Respublika Uroloji Klinikasında ixtisasartırma kursu keçdiyim zaman elmi şuranın iclasında iddiaçıya verdim suallar dünya şöhrətli alim, uroloq və dərin yaddaşa malik olan akademikin diqqətini cəlb etdi və məni kabinetinə dəvət etdi. Təhsilim və həkimlik fəaliyyətimlə maraqlandı və tabeçiliyində olan professorlara tapşırırdı ki, mənim elmi fəaliyyətimi tezləşdirib ona məruzə etsinlər. Söhbətin sonunda mənim hardan olduğumu soruşdu və qeyd

etdi ki, həmin kənddə təxminən 1989-cu ildə mənim klinika da ixtisasartırma kursunda Fərhad adında bir həkim vardı. Mən deputat olduğum zaman yaşadığı kəndə və ətraf bir neçə kəndə qazın çəkilməsində köməklik etməyimi xahiş etmişdi. Mən onun xahişini qısa zamanda həyata keçirdim.

Söhbətimizin sonunda akademik məndən soruşdu:

– Görəsən, indi o, həyatdadır? Hazırda kənddə təbii qaz varmı?

Mən cavabımda həmin şəxsin mənim atam olduğunu söylədim. O mənim atamla necə fəxr etdiyimi hiss etdi və mənə elmi işimdə və həkimlik fəaliyyətimdə uğurlar dilədi və atama çoxlu salam çatdırmağı tapşırıldı.

Atam çox istəyirdi ki, mən onun yarımçıq qalan elmi fəaliyyətini davam etdirim. Qarşıma məqsəd qoydum ki, onun bu arzusunu layiqincə yerinə yetirim.

Əslən Masallı rayonu Mahmudavar kəndindən olan görkəmli professor, mənə qəlbən çox yaxın olan, gözəl insan mərhum Mehman Ağayev və professor Fuad Sərdarlının rəhbərliyi altında 2012-ci ildə başladığım elmi işimi uğurla tamamladım və 2018-ci ildə namizədlik dissertasiyama müdafiə edərək “Tibb üzrə fəlsəfə doktoru” elmi dərəcəsinə layiq görüldüm. Bu xəbəri eşidəndə atamın sevincinin həddi-hüdudu yox idi, yerə-göyə sığmırdı.

Ailəliyəm, iki övladım var. Atamın ən böyük arzularından biri də nəvələrinə Azərbaycanın tarixi şəxsiyyətlərinin adlarını vermək idi. Buna görə də övladlarıma Səbuhi və Babək adlarını özü qoyub hər onlara xeyir- dua verdi.

Kəndə-ata evinə hər getdiyimizdə nəvələri ilə yaxından maraqlanar, təhsillərinə xüsusi diqqət yetirər və dəyərli tövsiyələrini verərdi...

Atam həm də çox vətənpərvər idi, xalqını, dövlətini,

millətini sevən və hörmət bəsləyən dahi bir şəxsiyyət idi. Qarabağ məsələsini heç cür həzm edə bilmirdi. 2020-ci ilin noyabr ayında yataqda xəstə idi. Qələbə xəbərini ona söylədim, sevindiyyindən gülümsədi, gözlərindən yaş gəldi.

Həyatda qazandığımız bütün nailiyyətlərə görə mehriban, qayğıkeş, zəhmətkeş, vətənpərvər, sadə, təvazökar, tələbkar, güləruz, nur üzlü, müqəddəs insan, atam Hacı Fərhad, Hippokrat andına sadıq olan həkim, dahi şəxsiyyət doktor Fərhada borcluyuq.

Bizim həyatda şəxsiyyət, ziyalı, ailə başçısı kimi formalaşmağımız bilavasitə onun nümunəvi ailə başçısı olmağına bağlıdır.

Atamın ən böyük arzularından biri məni stomatoloq kimi görmək idi. Təəssüf ki, ali məktəbə qəbul zamanı bu arzusunu gerçəkləşdirə bilmədim və taleyim məni başqa bir peşəyə – terapevt-nefroloq ixtisasına yönəltdi. Lakin Allah sanki atamın duasını eşitdi və mənə gözlənilməz bir sevinc bəxş etdi. Böyük oğlum Əhədzadə Səbuhi Qırğızıstanın paytaxtı Bişkek şəhərində diş texniki və kiçik oğlum Əhədzadə Babək isə İstanbul Okan Universiteti "stomatologiya" fakultəsinə - diş həkimliyi ixtisası üzrə təhsil alırlar. Bununla atamın bir zamanlar ürəyində yaşatdığı o arzu övladlarımin timsalında gerçəkləşmiş oldu. Mən və ailəmizin bütün üzvləri onun əziz xatirəsi önündə baş əyir, həyatda qazandığımız bütün uğurlara görə onun zəhmətini, tərbiyəsini və xeyir-duasını minnətdarlıqla yad edirik

Özümü xoşbəxt hesab edirəm ki, onun arzularını yerinə yetirə bilmişəm. Cismən aramızda olmasa da, ruhu həmişə doğma evimizdə dolaşır, tez-tez yuxularıma girir və yenə də tövsiyələrini verir.

Məkanın cənnət olsun, əziz atam!

Xatirə Xatun

*(Şair-publisist, AYB və AJB üzvü, “Qızıl Qələm”
mükafatı laureatı, Prezident təqaüdçüsü)*

AĞ XALATLI XİLASKAR

Bəzən insan ömrü illərlə deyil, qoyduğu izlə ölçülür. Elə insanlar var ki, yaşadıkları müddət ərzində bir peşənin çərçivəsinə sığmır, bir adla məhdudlaşmır, bir ömürlə bitmir. Bu kitabın sonunda haqqında danışdığımız həkim də məhz belə ömür sahiblərindən idi — Masallının Kolatan kəndində doğulub boya-başa çatan, ömrünü insanlara həsr edən doktor Fərhad Əhədov kimi.

Qonşu rayonlarda yaşasaq da, çox təəssüf ki, mənim onu tanımaq imkanım olmayıb. Onu sadəcə indi əlinizdə olan bu kitabdakı xatirələr vasitəsilə tanıdım. Demək, bəzən bir insanın böyüklüyünü onunla üz-üzə gəlmədən də duymaq mümkündür.

Bu sətirələr arasında tanıdığım Fərhad Əhədov mənim üçün təkcə bir həkim obrazı deyil, bütöv bir insanlıq məktəbi oldu. Onun haqqında yazılan hər xatirədə eyni xətt aydın görünür: mərhəmət, dürüstlük, təmənnəsizlik və insana sonsuz sevgi. Bu keyfiyyətlər təsadüfi deyil — bu, şüurlu şəkildə seçilmiş bir həyat yolunun nəticəsidir.

Fərhad həkimi tanıyanların dilindən səslənən hər bir hadisə, hər bir xatirə bir daha sübut edir ki, o yalnız öz dövrünün deyil, hər zamanın ehtiyac duyduğu insanlardan biri idi. Bəzən bir həkimin yazdığı resept unudular, amma onun insanlığa yazdığı müalicə — yaxşılıq, qayğı və ümid — heç zaman silinməz.

Mən onu görmədim, səsini eşitmədim, amma bu kitab vasitəsilə onun necə bir ürəyə sahib olduğunu hiss etdim. Demək, insanın tanınması üçün bəzən bir ömür deyil, bir iz kifayət edir. Fərhad Əhədov da məhz o izi qoyanlardandır.

Fərhad Əhədov peşə etibarilə uşaq həkimi olsa da, onun qapısı yalnız körpələrin dərdinə açılmayıb. Elin harayı haradan gəlibsə, o səsi eşidən ilk adamlardan biri də məhz o olub. Kəndin ucqar evindən, şəhərin dar küçələrindən gələn çağırışlar onun üçün fərqsiz idi. Xəstənin yaşı, imkanı, sosial vəziyyəti onun üçün heç zaman ölçü meyarı olmayıb. Onun üçün ən böyük həqiqət insanın ağrısı, ən ali məqsəd isə o ağrını yüngülləşdirmək idi.

O, ömrü boyu müxtəlif yerlərdə çalışsa da, harada işləməsindən asılı olmayaraq eyni prinsiplərlə yaşayıb və xidmət edib. Onun üçün iş yeri deyil, gördüyü işin mahiyyəti önəmli olub. İşlədiyi, yaşadığı hər məkan insanlara şəfa verilən bir ünvana çevrilib.

Gecənin hansı saati olurdu-olsun, bir zəng, bir xəbər kifayət idi ki, o, yorğunluğunu unudub yola düşsün. Bəzən yağışlı gecələrdə, bəzən sərt qış günlərində, bəzən də öz sağlamlığını belə ikinci plana ataraq... Çünki o, həkimlik sənətini sadəcə peşə kimi deyil, bir ömürlük əhd, bir vicdan borcu kimi qəbul etmişdi. Bu missiyanın adı mərhəmət, xeyirxahlıq, məqsədi isə insanlığa səssiz xidmətdən ibarət idi.

O, təhsilə xüsusi önəm verən insanlardan idi. Bilik onun üçün sadəcə diplom deyil, insanın özünə və cəmiyyətə qarşı məsuliyyəti idi. Daim öyrənmək, yenilənmək, daha çox bilmək və bildiyini bölüşmək onun həyat prinsipinə çevrilmişdi. O təkcə özü öyrənməklə kifayətlənmirdi, ətrafındakıları da elmə, savada, düzgün yola yönəltməyə çalışırdı.

Fərhad Əhədov düz yaşadı. Əqidəsindən dönmədi, imanı-

na sadıq qaldı, təqvasını qorudu. Dünya malına aludə olmadı, qazancını insan sevgisi ilə ölçdü. Xəstədən heç nə güdmədi, minnət qoymadı, əvəz gözləmədi. Hətta bəzən gizlicə verilən pulu belə qəbul etməyib, onu tapıb sahibinə qaytarardı. Onun üçün vicdan hər şeydən üstün idi. Çünki o bilirdi ki, şəfa verən əllər təmiz olmalıdır — həm əməlində, həm niyyətində.

Onun haqqında danışanlar ilk növbədə peşəkarlığını deyil, insanlığını xatırlayırlar. Çünki o, yalnız xəstəlikləri deyil, qorxuları da sağaldırdı. Körpələrin gözündəki təşvişi bir təbəssümlə yox edər, valideynlərin qəlbindəki nigarançılığı bir neçə kəlmə ilə azaldardı. Onun varlığı bir növ arxayınlıq idi, “doktor Fərhad varsa, ümid var”,- düşüncəsi idi.

O, ailə dəyərlərinə xüsusi həssaslıqla yanaşırdı. Onun üçün ailə yalnız bir məkan deyil, insanın mənəvi dayağı, güc mənbəyi idi. Övladlarına tək cə bilik deyil, əxlaq, dürüstlük, mərhəmət aşılayırdı. Ailə bağlarının möhkəm olmasını həyatın ən vacib sütunlarından biri hesab edirdi. Bu gün övladları və nəvələri bu dəyərlərin canlı daşıyıcıları kimi onun adını yaşadır.

Bu cür insanlar cəmiyyətin görünməyən sütunlarıdır. Onlar sakitcə yaşayır, təmənnəsiz xidmət edir, amma getdikdən sonra onların yoxluğu böyük bir boşluq kimi hiss olunur. Çünki onlar yalnız bir sahənin deyil, bütövlükdə insanlığın daşıyıcıları olurlar.

Bəlkə də ən böyük həqiqət budur: insan dünyadan köçəndə özü ilə heç nə aparmır, amma qoyduğu yaxşılıqlar onun yerinə danışmağa davam edir. Fərhad Əhədov da məhz belə bir ömür yaşadı — sadə, təmənnəsiz, amma dərin və mənalı.

Belə ömürlər əslində bitmir, yaddaşlarda, dualarda, minnətdar baxışlarda yaşayır. Bu kitab da həmin yaddaşın

bir parçasıdır. Burada toplanan xatirələr, sözlər və hisslər bir insanın necə böyük ürəyə sahib olduğunu, necə səssiz qəhrəman kimi yaşadığını göstərir.

Onun adı sətirlərdə qalsa da, izi və işıqlı xatirəsi insanların qəlbində yaşayacaq.

Ruhu şad olsun...

*İşi haqq işi oldu, bir tək haqqa inandi,
Onun insanlığının önündə susur adam.
Düzlük oldu amalı, yaxşılıq oldu andı,
Ağ xalathı xilaskar, işıq adam, nur adam.*

*Kimin canı ağrıdı tez yetişdi köməyə,
Tanındı el-obanın dərdinə dərman kimi.
Şəfali əlləriylə məlhəm etdi hər kəsə,
Elə bu cür ucaldı işində loğman kimi.*

*Nə var-dövlət istədi, nə şöhrət, nə də ad-san,
Tuta bilmədi əsla gözünü dünya malı.
Xəstənin çöhrəsində təbəssüm görən zaman,
Nə qədər yorulsa da, düzələrdi əhvalı.*

*Gözəl ömür yaşayıb, haqq yolunda dayandı,
Mərhəmətli, xeyirxah, hamıya adil həkim.
Təqvasıyla, səbriylə neçə könül qazandı,
Əqidəsi saf bulaq, imanı kamil həkim .*

*Axışdı qapısına el şəfa ümidiylə,
Nə şikayət elədi, nə də bir yol yoruldu.
Ağsaqqal nəsihəti, böyük tək öyüdüylə,
Yolunu itirənə çıraq oldu, nur oldu.*

*Bu gün köçüb getsə də, izi daim qalacaq,
Ləyaqətlə yaşadır övladları adını.
Qədirbilən el-oba əsla unutmayacaq,
Bu şafqətli, qayğıkeş, fədakar övladını...*

7 aprel, 2026-cı il, Lənkəran

Səmayə Güləliqızı

*(Lənkəran rayonu, Boladi kəndi, Azərbaycan Yazıçılar
birliyinin üzvü, şair-publilist, “Qızıl qələm” mükafatçısı,
Prezident təqaüdçüsü)*

FƏRHAD DOKTORUN İLK XƏSTƏSİ

Həkimlik sənəti, həkim peşəsi bu sahədə çalışanları cəmiyyətin görünməyən memarlarına çevirir. İnsan bədəni və ruhu üzərində işləyən bu peşə sahibləri qədim dövrlərdən bəri xüsusi hörmətə layiq görülməklə. Tibbin atası sayılan Hippokrat hələ o zamanlar əsas prinsip kimi “zərər vermə” qaydasını qoymuşdu. Çünki bədən yalnız fiziki struktur deyil, həm də insanın həyat enerjisinin daşıyıcısıdır. Bir insanın ağrısını azaltmaq, gərginliyini duyub ona sakitlik bəxş etmək səssiz, lakin müqəddəs bir xidmətdir. Sağlamlığımızın keşiyində duran belə fədakar insanlardan biri də bütün cənub zonasında uşaqdan böyüyə hər kəsin tanıdığı Fərhad doktor idi. O, həm vicdanlı həkim, həm də ən nəcib insani keyfiyyətləri özündə birləşdirən bir şəxsiyyət idi.

Bəlkə də, doktorun ilk xəstəsi mən olmuşam...

İsti yay günlərinin biri idi. Həyatımızda iməkləyə-iməkləyə gedib, ocağın kənarındakı közlərlə oynamışam. Birdən qopmuş qışqırığıma ev işləri ilə məşğul olan anam və təndir başında çır-çırpı təmizləyən nənəm özlərini yetiriblər. Sən demə, anam məni həyətdəki nənənidə yatızdırıbmış, mən isə ordan necə düşmüşəmsə, düz yanar ocağın yanına sürünmüşəm.

Anam nənəmin qorxusundan özünü itirib. Həmin vaxt qonşuluqda toy var imiş. Ana babam toylarda qarmon ifa

edirdi. Aqlamaq səsimi eşidəndə toyu yarımçıq qoyub, alətini stolun üstünə ataraq evə qaçıb. Yazıq anam həm atasının zəhmindən, həm də nənəmin danlağından tir-tir titrəyirmiş. Müxtəlif türkəçarələr edilsə də, heç bir xeyri olmayıb. Deyilənə görə, bütün kənd o gecə mənim fəryadıma yata bilməyib. Səhərə yaxın aqlamaqdan səsim batıb, yalnız zəif bir iniltim qalıbmış.

Sübh çağı məni Boradigah qəsəbəsidəki xəstəxanaya çatdırıblar. Onu da qeyd edim ki, mən Lənkəranın Boladi kəndində doğulmuşam. Ağır yanıq xəsarətlərinə görə anamla birlikdə düz iki ay xəstəxanada qalmalı olmuşuq. Anam söyləyirdi ki, artıq payız yağışları başlamış, havalar soyumuşdu. Müalicələr öz təsirini göstərsə də, yaram çox gec sağalırdı.

Bir gün səhər saatlarında baş həkim anama deyir: “Bura indi bir cavan oğlan gələcək. Tibb İnstitutunun Pediatriya fakültəsinin tələbəsidir. Yaraya bir də o baxsın”. Az sonra baş həkimin dediyi o enerjili, nəzakətli və nurani gənc içəri daxil olur. Bu, gələcəkdə minlərlə körpənin xilaskarı olacaq Fərhad idi.

Gələn kimi anamdan uşağın sarğısını açmağı xahiş edir. Yaralı yerimin tənzipə yapışmaması üçün iki çarpayının başlarını tənziplə birləşdirib mənim üçün xüsusi bir “beşik” düzəldirlər. O, müxtəlif mazlardan, bitki və çiçəklərdən, balla qatılmış məlhəmlər hazırlayaraq yaramın üstünə qoyurmuş. Anam danışır ki, o, barmaqlarımı oynadanda mən ağrıları unudub gülürmüşəm. Onun müalicəsi ilə gün-gündən sağalmağa başladım.

Getmək vaxtı çatanda əyilib üzümdən öpür və deyir: “Mənim adım Fərhaddır, Bala Kolatan kəndindənəm. İki günə Bakıya, dərslərimə qayıdıram. İnşallah, gələn yay yenə gələcəm”.

Kim bilərdi ki, o tələbə oğlan Tibb İnstitutunu yüksək nailiyyətlərlə bitirib bütün bölgənin sevimlisinə çevriləcək.

Fərhad doktor xəstənin cibinə deyil, uşaqların gözlərindəki ümid işığına baxırdı. O, peşəsini humanizmlə birləşdirən, valideynlərin qəlbinə fərəh verən əsl şəfa mərkəzi idi. Anam sonralar kimin uşağı xəstələnsə, dərhal deyirdi: “Aparın Fərhad doktorun yanına”. Onun duası dilindən heç vaxt düşmürdü, çünki balasını ağrılardan o qurtarmışdı.

Ölümün də bir ağırlığı var. Fərhad doktorun gedişi də bütün bölgəni sarsıtdı, hamını ayağa qaldırdı. Xatirəsi qəlb-lərdə, xidmətləri isə sağlamlığına qovuşdurduğu minlərlə insanın ömründə yaşayır.

Ruhu şad, məkanı cənnət olsun!

Sarvan Bəhlul oğlu İbrahimov

*(Yazıçı-publisist, müxbir, əməkdar jurnalist,
“Azərbaycan müəllimi” qəzetinin baş redaktoru ,
“Azərbaycan Respublikası mediasının
150 illiyi” yubiley medalçısı)*

BİZİM FƏRHAD DAYIMIZ

“Yaxşı insandır, yaxşı həkimdir. Nəfsi tox, xasiyyəti mülayim, ürəyi genişdir”. Uşaq yaşlarımda böyüklərimizdən eşitdiyim bu sözlər hələ də qulaqlarımda səslənməkdədir. Və onu yaxından tanımağıma bələdçilik edib. Çox da böyük olmayan, o başı ilə bu başı az qala böyük kişilərin böyük addımına sığışan kəndimizə tez-tez gələrdi Fərhad doktor. Bayram günlərində, xeyir-şər məclislərində uzaqdan gördüyüm bu sadə insanın əlini sıxmaq arada mənə də nəsib olurdu.

Uşaqlıqdan bir yerdə boy atdığımız, qonşu kənd məktəbinə də birgə addımladığımız sinif yoldaşımın dayısı idi doktor Fərhad. Hər dəfə bacısıgilə gələndə onu həyətimizdən rahatlıqla seyr edirdim. Doğma səsi, mehriban gülüşü bir anda ətrafa rəng qatırdı. Uşaqlara xüsusi həssaslıqla yanaşardı. İçi mən qarışıq kənd uşaqlarını bacısı uşaqlarından ayırmırdı Fərhad dayı.

Az qala unutmuşdum, axı o uşaq həkimi idi. Və beləcə uşaq yaddaşıma böyük kişi kimi oturuşan bu sadə insanı daha da yaxından tanıdım, Fərhad dayının əlini tez-tez sıxmaq imkanım oldu.

Xarakterində, davranışında və hər bir əməlində nümunə idi bu sadə və böyük insan. Ailəcanlı idi. Öyüd-nəsihəti, tərbiyəsi ilə böyüyən övladları da hər addımlarında atalarının

üzünü ağ, başını uca edirdilər. Fuad, Rüşət, Cəmsid – sinif yoldaşımın dayısı oğlanları ilə uşaqlıqdan dost idik. Hər dəfə bibisiylə gələndə bir yerdə oynayıb, gələcək arzularımızı birlikdə xəyal edirdik.

Və nəhayət, illəri geridə qoyduq, dostluğumuzu paytaxt Bakımıza daşımali olduq. Bir mahnıda deyildiyi kimi, o mehiribən, o əziz tələbəlik illərinin acısını, şirinini birlikdə daddıq.

Bir gün eşidəndə ki, Fərhad dayı oğlanlarına baş çəkmək üçün şəhərə gəlib, vaxt itirmədən onunla görüşməyə tələsdim. Üz tutdum Dövlət Neft Akademiyasının tələbə yataqxanasına. Həmin Fərhad dayı idi – sadə, səmimi, xeyirxah və böyük kişi... Məclis qurub, el-obanı başına yığaraq toy etdiyi övladlarına verdiyi xeyir-duanı eşidib, Fərhad dayının sevincinə şərik olmaq da varmış nəsibimizdə...

85-ci baharının ətrini onsuz duyuruq... Aramızda olmasa da, gülüşünü, nəfəsini duyur, səsinə eşidirik.

85 yaşın mübarək! Ruhun şad, məkanın cənnət olsun, sadə insan!

Xanəli Tolış Şirəli oğlu Ağayev

*(Masallı rayonu, Qızılavər kənd sakini,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü,
“Qızıl Qələm” mükafatı laureatı, şair)*

FƏRHAD BOYLİ

Uzun illər əvvəl-lap orta məktəb illərindən onu Boyli adı ilə tanıyırdım. O vaxtlar əvvəlcə Qızılavərda və Kolatanda yeddiillik məktəblərdə oxuyurduq. Sonra isə orta təhsil almaq üçün Bədəlanə gedirdik. Bədəlan kənd orta məktəbində bir yerdə oxuyurduq. Eyni sinifdə olmasaq da, eyni məktəbdə təhsil alırdıq. Muharibədən sonrakı dövr idi. Geyimimizə fikir vermirdik, amma təhsilə, kitaba bağlanmışdıq. Kolatan uşaqlarından yaxşı oxuyanlar çox idi. İmam-verdi, Boyli, Əli və başqalarını müəllimlərimiz çox tərifləyirdilər. Yuxarıda dediyim kimi, onun adı Boyli idi. (“Boyli” talış dilində qardaş deməkdir, əzizləyici mənada işlənir.) İllər keçdi, məktəbi bitirdik, hərə bir tərəfə getdi. Günlərin birində eşitdim ki, Boyli adını dəyişib Fərhad adını götürübdür. Azərbaycan dilində “Boyli” adı “Bolu” kimi deyilib və o da bu adı dəyişib.. Bir dəfə də Fərhad Əhədovu Qızılavər kəndinin kolxozunda muhasibatda işlədiyini gördüm. O zaman o, statistika texnikumunu bitirmişdi, ya da təcrübə keçmək üçün kolxozə gəlmişdi. Sonralar Fərhad Azərbaycan Tibb İnstitutuna daxil oldu və pediatır ixtisasına yiyələndi. Həkim kimi fəaliyyət göstərəndə onun işində peşəkarlığı, gözütöxlüğü, səmimiyyəti haqqında çox eşitdim. Çox zaman Lənkərana gedən avtobusda rastlaşardıq. Lənkəranın

kəndlərində məşhur həkim idi. Mənim uşaqlarımı, nəvələrimi, hətta özümü də müalicə edibdir.

Bizim xoş münasibətimiz Fərhad Tuva xəstəxanasına gələndən sonra da davam edirdi. Fərhad Əhədov əsl həkim idi. Xalqın sevimlisi idi. Heyif ki, belə bir dostu, həkim, belə bir insanı, qayğıkeş atanı ölüm bizdən ayırdı. Onun adı ən yaxşı uşaq həkimləri sırasında həmişə çəkilir və yəqin ki, bölgəmizin tibb tarixinə belə də daxil olacaqdır. Allah ona qəni-qəni rəhmət etsin, onu əhli -behişt eləsin. Əbədi beşiyində rahat yat, dostum Fərhad Əhədov!

Tarix bir də çətin ki, sənin kimi insan, sənin kimi həkim yetişdirsən. Fərhad boylim, rahat uyu, rahat yat.

12 dekabr 2023-cü il

Camal Lələzoa Şirəli oğlu Ağayev

(Masallı rayonu, Qızılavar kənd sakini, şair, tənqidçi, filoloq)

FƏDAKAR İNSAN, TƏMƏNNASIZ HƏKİM

(esse)

Doktor Fərhad- bu ad, bu insan kolatanlılar üçün, cəmi onu tanıyanlar üçün çox əziz və doğma addır. O dərəcədə ki, hamı onu özünə dost, həmdəm, ən yaxın sirdaş bilərdi. İnsanlarla münasibətdə o qədər mülayim, munis və doğma idi ki, dərhal aralarında olan uzaqlıq, yadlıq yox olub gedər, əvəzində dostluq, mehribanlıq, sirdaşlıq körpüləri yaranardı. Ürəyiaçıqlığına, insanlara inamına görə.

Doktor Fərhad əsl loğman idi. Kənd, rayon şəraitində, səhiyyənin zəif inkişaf etdiyi bir dövrdə, camaatın tibbi biliklərinin aşağı səviyyədə olduğu bir zamanda- keçən əsrin 50, 60, 70- ci illərində həkim xalqın ən çox müraciət etdiyi bir şəxs idi. Hamının həkimə ehtiyacı olduğu bir vaxtda xalqın etimadını, inamını qazanmaq asan bir iş deyildi. Əlbəttə, indi də bu çətin işdir. Doktor Fərhad həm özünün illər boyu qazandığı tibbi bilikləri ilə, həm xalqdan öyrəndiyi təbabət ənənələri ilə xəstələri müalicə etdi, dəqiq diaqnozları ilə xəstələrin sağlamlığına, onların həyata qaytarılmasına nail oldu.

Doktor Fərhad dərin biliyi ilə yanaşı, həkimlik ləyaqəti və əxlaqi ilə müasirlərinə nümunə idi.

Məlumdur ki, xəstənin onu müalicə edən həkimə etibarı, inamı çox mühüm məsələdir. Doktor Fərhad əvvəlcə xəstənin inamını qazanardı- səmimiyyəti və canıyananlığı ilə, xəstəliyin səbəbini və müalicəsinin düzgün təyin etdiyinə

və sağalana qədər daim nəzarətdə saxladığına görə...

Həkimlik sənətinin çətinlikləri çoxdur. Xüsusən, kənd yerlərində xəstəxanaların olmadığı və ya olduqca az olduğu bir şəraitdə xəstələrin qayğısına qalmaq olduqca məsuliyyət və fədakarlıq tələb edən bir işdir.

Doktor Fərhad məhz belə bir həkim idi. Əsas ixtisası uşaq həkimi olsa da, onun fəaliyyəti uşaq həkimliyinin sərhədlərinə sığmırdı. Doktor Fərhad yaşından, cinsindən asılı olmayaraq hamının həkimi idi. Onun pasiyentləri içərisində körpələri də görə bilərdin, yaşlıları da . El- obanın, xalqın doğmaca oğlu olan bu həkim dilsiz körpələrin , balaca uşaqların can ağrısını çox gözəl bilirdi...

Fərhad həkim uzun illər Lənkəranın Şağlaser kəndində işləyib. Doğma Bala Kolatan kəndindən 35-30 kilometr uzaqda yerləşən bu kənddə onun adı indi də hörmətlə çəkilir. Yaşlı nəslin nümayəndələri onu xeyirxah biri kimi indi də xatırlayırlar. O qədər yolu hər gün vedib- gəlmək nə qədər çətin olsa da, doktor Fərhad bu əziyyətə qatlaşırdı.Yol maşınları, avtobuslarla işə gedib- gələrdi və heç kimdən minnət götürməzdi. O heç vaxt ləyaqətinin alçaldılmasına yol verməmişdi...

Bir ara artıq ona doğma olan Şağlaserdən ayrılıb, Kolatana yaxın kəndlərə, Qızılavara işləməyə gəldi. Lakin Şağlaser camaatı onu unutmadı, xəstələrini götürüb yenə də onun qapısına gəldi, ondan əlac istədilər. Hamıya eyni qayğını göstərən Fərhad həkim yenə Şağlaserə qayıtmalı oldu.

Bəzi nankorlar onun qədrini bilmədilər. Doktor bir çox xəstəyə öz cibinin pulu ilə dərman alar, uşaqları ölümdən xilas edərdi... Əsla təmənna güdməzdi. Sağaltdığı çox sayda xəstə (və xəstə yaxınları) əlini cibinə aparanda, həkimə pul verib minnətdarlıqlarını bildirmək üçün ciddi-cəhd göstərən-

də buna imkan verməzdi. Dövlətdən aldığı maaşa qane olardı. Şəxsən mən dəfələrlə qonşu rayonlardan xəstə gətirən, lakin yolu tanımadıqları üçün doktor Fərhadın evinin yerini soruşan sürücülərə rast gəlmişəm...

Allah nadir şəxsiyyətləri tək-tək yetişdirir. Təəssüf ki, müasirlərinin çoxu xalq üçün ürəyi yanan belə insanların qiymətini vaxtında bilmir, onları anlamır. Bu cür insanların səmimi, sadə davranışı çoxlarına çatmaz. Onların zahiri ilə daxili bir olar, heç vaxt ikiüzlülük etməyi bacarmazlar. Belə insanlar kinli və paxıl olmurlar, hamıya yaxşılıq etmək amalı ilə yaşayırlar. Bir sifətdə, bir məsləkdə olmağı ilə fəxr edərdi doktor Fərhad. Yaşlaşanda da bu keyfiyyətləri itirmədi. Qocalığında da sadə, səmimi oldu, insanlara məhəbbət bəslədi. Belə insanlar özləri kimi sağlam təfəkkürlü insanları yüksək qiymətləndirir, onlarla ünsüyyətdə olmağı sevirlər. Doktor Fərhadla rastlaşanda insan daxilən gümrəhləşirdi, həyata sevgisi artardı... O bütün mənəvi enerjisini xalqına xərclədi...

Mən düşünürəm ki, Fərhad həkimi həyatda yaxından tanıyan nə qədər adam var, onlardan doktor haqqında olan xatirələri yığıb saxlamaq lazımdır: İnsanlığı yaşatmaq üçün, gələcək nəsillərə insanlıq meyarlarını ötürmək üçün. O, hər şey insan sağlamlığı üçün, insan rahatlığı üçün meyarını əsas götürürdü... Xalq şairimiz Səməd Vurğun belə adamlar haqqında gözəl demişdir:

Ölüm sevinməsin qoy!

Ömrünü vermir bada

El qədrini canından daha əziz bilənlər.

Şirin bir xatirətək qalacaqdır dünyada

Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər...

Doktor Fərhad da belə insanlardan biri idi...

Güləli Xudayar oğlu Kişiyev

*(Masallı rayonu, Sığdaş kənd sakini,
təqaüdçü müəllim)*

DOKTOR FƏRHAD VƏ KOLATAN KƏNDİ

Sarsıldı ağrıdan ürək də, can da...

(Zəlimxan Yaqub)

Bala Kolatanlı Fərhad nə dağ çapan olub, nə də süd arxı çəkən. Eşq dəlisi də deyildi. Külüngü və tişəsi də olmayıb. Himni Hippokrat andı, silahı isə təzyiqölçən və elektro-kardioqramma aparatları idi. Sənəti həkimlik, vəzifəsi insan sağlamlığının keşiyində dayanmaq olub. Onu belə çağırırdılar: “Doktor Fərhad”.

“Doktor” sözü Fərhadın titulu oldu.

“Qobusnamə”də “Oğul, oxu, sənət qazan. Qoy adına bir ad da qoşulsun”, -deyilir. Doktor Fərhad xitabı ona ad-san, yar-yarışıq gətirdi, şan-şöhrət, hörmət-izzət, mənəvi ucalıq bəxş etdi. Doktor Fərhadı tanıyanlar onu heç vaxt unutmazlar.

Mən əvvəllər onu elə də yaxşı tanımırdım; çünki onunla nə ticarət etmişdim, nə səfərə çıxmışdım, nə bir yerdə işləmişdim, nə də sənət yoldaşı olmuşdum. Yaşıdım da deyildi. Bədəlan kənd orta məktəbində məndən böyük qardaşım Babakişi ilə bir sinifdə oxuyublar.

Özüm qonşu Sığdaş kəndindənəm. 1979-cu ildən 1989-cu ilin oktyabrınadək Böyük Kolatan kəndində “Kommunizm yolu” sovxozunda partiya təşkilat katibi vəzifəsində işləmişəm. O zamandan Böyük Kolatan sovetliyinin adamlarını birər-birər tanıdım. Təxminən beş kəndin ictimai tədbirlə-

rində iştirak edirdim. Adamların dərdi dərdimiz, qayğıları qayğımız, sevincləri sevincimiz idi. Sanki yeni bir aləmə qədəm qoymuşdum.

Rayonun kəndləri ilə əlaqələr möhkəmləndikcə Böyük Kolatan, Bala Kolatan, Sığdaş, Xanalion, Babakücə və Ninalov kənd adamlarının qanacağına, mərifətinə, tərbiyəsinə, ədəb və əxlaqına heyranlığım gündən- günə artırdı. “Kommunizm yolu” sovxozunda işləməyim mənim üçün həm bir sınaq, həm də mənəviyyatımın ölçüsü oldu .

Bu kənd ziyalılar, ağsaqqallar məskənidir, yıxılanı ayağa qaldıranlar yurduudur, örnək olanların diyarıdır, gözəllər və gözəlliklər obasıdır.

Doktor Fərhad xoşbəxt adam olub ki, belə füsunkar bir yurdda dünyaya göz açıb. Mən də özümü ona görə xoşbəxt hesab edirəm ki, Həbib Ağayev, Tağı Rəziyev, Əbdülmənəf Əhədov, Heydər İsayev, Yavər Həmidov, Nəriman Ağayev, İsa Bağırov, Ağamalı Sahibov, Muğdad Musayev, Ənvər Məmmədov, Ağazahir Səmədov kimi ağsaqqallarla, Mirzəli Əbilov, Əmir Rüstəmov, Vəkil Dadaşov, Mirhüseyn Tağıyev, Bəxtiyar Bağırov, Əlihüseyn Əliyev, Cankişi İbrahimov, Ələvsət İbrahimov, Həmid Bəşirov, Qalib Qənbərov kimi ziyalılarla işləmişəm. Fazil Məmmədov, Əvəz Abışov, Nurulla Eynullayev, Xodaşirin Cəbiyev, Bağır Bağırov, Yusif Bağırov, Urşan Tağıyev, Xankişi Qənbərov, Babakişi Qurbanov, Fərhad Əhədov, Allahşükür Zeynalov kimi ziyalıların əhatə dairəsində olmuşam.

Kolatanlılar çox səmimi, mehriban, qonaqpərvər insanlardır. Nə qədər gözəllik, yaraşlıq var bu eldə, bu obada, bu məskəndə, bu yurdda... Hələ bu torpaqda əbədiyyətə qovuşanları demirəm.... Şəxsən mən özüm də bu kənddən ayrılmaq istəmirəm.

Bu istək, bu arzu evimə də gəlib çıxdı. Belə ki, mənim evimdə dörd kolatanlı qızı gəlindir. Gəlinlərim olduqca qanacaq, mərifətli, tərbiyəli, əxlaqlı və ailəcanlıdırlar. Davranışları mədəni, rəftarları ürəyəyatandır. Özləri də, balaları da mənim soyadımı yüksəklərə qaldırıblar.

Doktor Fərhadın ruhu şad olsun ki, belə bir kəndin ziyalı, yol göstərən, ağsaqqalı sayılıb.

Kolatan kəndi XVIII-XIX əsrlərdən din xadimləri, ruhaniləri ilə tanınıb. Sovet hökuməti vaxtı onların əksəriyyəti repressiyaya uğradı, bir qismi də xarici ölkələrə üz tutmağa məcbur oldu. Bütün bunlara baxmayaraq, kolatanlılar təhsili və islami dəyərləri həmişə uca tutdular. Keçən əsrin 50-60 cı illərində Kolatanda boya -başa çatıb səsi-sədası Respublika Mərkəzi Komitəsinin tribunasından eşidilən ziyalımız Nəcəfəli Yaqub oğlu Əmirov əvvəl MK-da ərazi təlimatçısı, sonra Nazirlər Kabinetində referant, şöbə müdiri vəzifələrində fəaliyyət göstərmişdir.

Məmmədov Qail Fazil oğlu uzun müddət Ali Məhkəmənin üzvü olmuşdur.

Sığdaş kəndindən Babayev Bəşir Məhəmməd oğlu 5 nömrəli Notarial kontorunun müdiri vəzifəsində ömrünü başa vurdu.

Zeynalov Novruz Masallı Yağ İdarəsinin direktoru idi.

Cəbiyev Xodaşirin SSRİ zamanında nominal Azərbaycan əczaçılığını yaradanlardan, təbliğ və təşviq edənlərdən birincisi olmuşdu...

Bəşirov Həmid Xəlil oğlu Masallı RİH başçısının müavini olmuşdur.

Haşiyəm məni çox uzaqlara apardı.

Sual oluna bilər-mən nə üçün Kolatanı və kolatanlıları bu qədər çox sevirəm?

– Əvvələn, Sığdaş 7-illik məktəbin V-VII siniflərində oxuyarkən əsasən müəllimlərim (Əli İsmayilov, Bilal Musayev, Mirəzim Həsənov) kolatanlılar idi. Bədəlan kənd orta məktəbində kolatanlılarla (Qulamov Rəfail, Ağayev Hüseynbala, Şiriyev Akif, Əhədov Mirzəhəsən, Hüseynov Qurban, Abuşov Nazim, Cahangirov Yunsur, Məmmədov Xanbala) ilə bir sinifdə oxuyub yoldaşlıq edərdim.

Müəllimliyə başlayarkən Sığdaş məktəbində iş yoldaşlarımin əksəriyyətini yenə də kolatanlılar (Bilal Musayev, Bağır Bağirov, Cəbrayıl Qurbanov, Rəcəb Rəsulov, Ağacan Bağirov, Ağamirzə Qurbanov, Adil Məmmədov) təşkil edirdi. Həkimlərimiz də (Fərhad Əhədov, Xankişi Qənbərov, Babakişi Qurbanov) idi.

Onların hər birindən yaxşılıq və xeyirxahlıq, mehribanlıq və səmimilik, mərhəmət və hörmət, ehtiram və ləyaqət görmüşəm. Doktor Fərhad da bu yaxşılıqların hamısını özündə cəmləşdirən bir ziyalı idi. Uşaqlar gələcəyimiz, varislərimiz olduğu üçün pediatrlar da dostumuza, əzizlərdən də əzizlərimizə, erk yerimizə çevrildilər.

Doğrudan da, doktor Fərhad xalqın əsl loğmanı oldu. Ona günün istənilən vaxtı- gecə, gündüz, səhər çağı- müraciət olunurdu. Gecə yarısı da qapısına xəstə gəlsəydi, geri qaytarmazdı. Mən siyasi rəhbər olduğumdan xalq arasında daha çox sosial sorğular keçirirdim. Bir dəfə soruşdum ki, nə üçün Fərhad həkimə gecələr daha çox müraciət olunur?

Cavablar, demək olar ki, eyni oldu:

– Çünki Fərhad daha mülayimdir, səbrlidir, ürəyiyanandır, bir sözlə, Hippokrat andını unutmayan həkimdir, əsl loğmandır.

Mən 1958-ci ildə Bədəlan kənd orta məktəbin VIII sinfində oxuyarkən müəllimlərimiz bu məktəbi əla qiymətlərlə

bitirən Fərhadı və İmamverdinə ağızdolusu tərifləyir, bizə də yaxşı oxumağı tövsiyə edirdilər. Doğrudan da, kolatanlılar təhsilə çox yüksək qiymət verirdi.

Ona görə də bu gün Kolatan ziyalılar məskəni, Vətən yolunda canını qurban verən şəhidlər yurdu, alimlər ocağıdır. Bu kəndin yüksək məqamlarda təmsil olunan şəxsiyyətləri, övladları ilə fəxr edirəm. Hazırda Kolatan kəndindən çıxıb respublikanın ali təhsil ocaqlarında və elm mərkəzlərində çalışan beş alim, bir publisist–jurnalist, şair, bəstəkar, ali kateqoriyalı əczaçımız var :

Həmidov İmamverdi Yavər oğlu – ərəb dili üzrə şərq-şünas, filologiya elmləri doktoru, professor – Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Dil-Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdürü;

İsgəndərov Anar Camal oğlu – tarix elmləri doktoru, professor, Milli Məclisin üzvü;

Paşayev Zəbər xan Feyruz oğlu - fəlsəfə elmləri üzrə alim;
Rəsulov Zülfəli Rəcəb oğlu–coğrafiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru;

Əhədov Rüfət Fərhad oğlu-tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, tibb xidməti polkovnik-leytenantı, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin A.Heydərrov adına xəstəxanasının hemodializ şöbəsinin rəisi;

Cəbiyev Xodaşirin Oğlan oğlu 1988-ci il SSRİ-in” Səhiyyə əlaçısı” fəxri adının sahibi, bəstəkar, publisist, jurnalist, rejissor.

Kolatanın keçmişinə səyahət etsək, görərik ki, burada çoxlu sənət növləri və sənətkarlar olub. Bu gün də həmin ənənələr qorunub saxlanılır. Kolatanda elə bir ailə tapılmaz ki, orada bu və ya digər sənətlə məşğul olan biri olmasın. Burada tikinti sahəsi üzrə hər cür ustaya rast gəlmək müm-

kündür: xarrat, dülgər, bənnə, beşik və nənni düzəldən ustalar və başqaları.

Doktor Fərhad belə bir kənddə yaşamış, sənəti ilə, insanlığı ilə nüfuz qazanmışdı. O, ailə başçısı kimi tədbirli olmuş, övladlarının təhsilinə xüsusi diqqətlə yetirmişdi. Dörd oğul və bir qız övladını böyüdüb oxutdurmuş və onları həyata layiqincə hazırlamışdı.

Doktor Fərhad ömrünün çox hissəsini Lənkəranın ayrı-ayrı kəndlərində həkim işləmişdir. Kolatanda da tez-tez görünür, yerlilərinə lazımınca tibbi xidmət göstərirdi. Kənd camaatının xeyir-şərində fəal iştirak edirdi. Həm Kolatanda işlədiyimə, həm də qoçaqlığı, mərdi-mərdanəliyi və zirəkliyi ilə ad qazanmış atam Xudayar kişiylə, eləcə də məndən böyük qardaşım Babakışi ilə Bədəlanda bir sinifdə oxuduğuna görə məni də yaxşı tanıyırdı. Tanışlığımız zamanla dostluğa çevrildi, zarafatlara yol açdı. Hərdən mənə “çəçen”-deyə müraciət edərdi. Doğrusu, bu ləqəb məni o qədər açmazdı. O, sadə biri olsa da, intuisiyası, şövqi-təbii duyumu güclü idi. Hiss eləmişdi ki, onun bu müraciətini xoşlamıram. Bir dəfə mənə dedi:

– Bilirsən, sizə niyə “çəçen” deyirəm? Çünki siz də çəçənlər kimi odlu-alovlusunuz, vuruşqansınız, barıt kimi tez alışıb partlayırsınız. Axı mən bunu hələ uşaq ikən gözlərimlə görmüş, qulaqlarımla eşitmişəm. Mən uşaq idim. Bala Kolatanda Şiriyev Murtuza Bayram oğlunun toy gecəsi keçirilirdi. Musiqi sədaları, deyib-gülmək, çalıb-oxumaq, yeyib-içmək, oynayıb əylənmək səs-sədası ətrafı bürümüşdü. Birdən dedilər:

– Sığdaşlı Xudayar kişi” “Pambığı” rəqsini oynayacaq. Sakitlik yarandı. Hamı yerində oturdu. Demə, Xudayarın zabıtəsindən məclisdə sakitlik yaranıbmiş. Xudayar kişi Dövlət

Sadiqovun qarşısında dayandı, onu rəqsə dəvət etdi, Həbib Ağayev də dəvət olundu. Keyli oynadılar. Hamı yoruldu, oturdu. Xudayar isə nə yoruldu, nə də rəqs etməkdən doydun...

Doktor Fərhad bəmərə, zarafatçı, sözü çəkinmədən üzə deyən, ədalətli, hamıya ürəyiyanan biri idi. Övladlarına da haqqı, ədaləti, düzgünlüyü, dəqiqliyi öyrədərdi. Fərhad kimi atanın qədrini bilən övlad dünyanın ən xoşbəxt insanı, Allahın sevimli bəndəsidir.

Onun gözəl xüsusiyyətlərini təsvir etməyə söz tapa bilmirəm. Psixoloqlar insanları xarakterinə görə dörd tipə bölürlər: sanqviniklər, xoleriklər, fleqmatiklər, melankoliklər. Fərhad elə təkrar olunmaz xarakterə malik idi ki, onun hansı tipə aid olduğunu mən hələ də müəyyən edə bilməmişəm. Ona heyranam, ruhu şad olsun!

Xarici təsirlər, bədbəxt hadisələr, həyat faciələri böyük arqumentlərdir. Zaman-zaman ictimai quruluşlar dəyişilmiş, insanların psixoloji durumunda təzadlar, qarşıdurmalar artmışdır. Doktor Fərhad belə bir zamanda yaşamış, iki əsrin, iki eranın kəsişməsindəki hadisələrin şahidi olmuşdur. Sovet quruculuğu dönməsində böyümüş, oxumuş, ali təhsil almış və işləmişdir. Sosializm quruluşu, sovet cəmiyyəti bütövlükdə darmadağın edildi. Hər cür mərcliklər, özbaşınalıqlar, milli qırğınlar hər şeyi talan etdi.

Bütün dövrlərdə müharibələr insan cəmiyyəti üçün fəlakət olmuşdur. 1941-1945-ci illərin Vətən müharibəsinin yaraları hələ də sağalmamışdır. Oğul yolu gözləyən analar, ərinə axtaran nakam qadınlar, atasını soruşan övladlar göz yaşını axıtdılar, intizar çəkdi. Belələrinin ürəklərini sakitləşdirmək, intizarlarını ovundurmaq lazım idi, daha doğrusu, vacib idi. "Kommunizm yolu" sovxoz partiya komitəsi, sovxoz direktorluğu, həmkarlar təşkilatı, komsomol təşkilatı və

başda bu müharibənin iştirakçısı, veteran Fazil Məmmədov olmaqla kənd ağsaqqallar birliyi müharibədən qayıtmayan kolatanlıların xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədi ilə Masallı Rayon Partiya komitəsinə birgə müraciət qəbul etdilər, Masallı Rayon Partiya komitəsinin köməyi ilə Böyük Kolatan kəndində sovxozun vəsaiti hesabına 1984-1987-ci illərdə, “1941-1945-ci illərin Vətən Müharibəsi abidəsi” ucaldıldı.

O ağır müharibə illərində indi haqqında danışdığımız Fərhadın cəmi 4-5 yaşı vardı. Müharibənin od-alovu arxa cəbhədə çalışanları da çətinliklərə məruz qoymuşdu. Doktor Fərhadın atası Məşgül lələ xəstələndi, imkansızlıq üzündən müalicə ala bilmədi və dünyasını dəyişdi.

Müharibə yetimlərin və tənha, imkansız anaların onsuz da əziyyətli günlərini zülmətə döndərirdi. Fərhad və Fərhad kimilər olmazın əzab-əziyyətlərlə boya-başa çatdılar.

Atalar yaxşı deyiblər: “Çətin günün ömrü az olar”. Çox sevindirici hal idi ki, elmi-texniki tərəqqi əhalinin sosial – iqtisadi, mədəni -siyasi həyatına güclü təkan verdi.

1960-1980-cı illərdə bütün sahələrdə -kənd təsərrüfatı və sənayedə, iqtisadiyyatda, sosial sahələrdə böyük dirçəliş oldu. Böyük Kolatan sovetliyi ərazisində iki orta, iki natamam orta məktəb, iki feldşer- mama məntəqəsi, bir xəstəxana, bərbərxanalar və hamam xalqa xidmət göstərirdi.

“Kommunizm yolu” sovxozu əsasən çayçılıq və südçülüklə məşğul idi. Sovxozun 710 hektar məhsuldar çay sahəsi vardı. Son illərdə sovxoz dövlətə hər il 240-250 ton yaşıl çay yarpağı təhvil verirdi. Sovxozumuz verilən yaşıl çay yarpağının miqdarına və hər hektarın məhsuldarlığına görə respublikada 2-ci yerdə idi. Bütün bunlara görə sovxozun qabaqcıl əməkçiləri dövlət təltiflərinə layiq görülürdü.

Çayçılıq briqadiri Muğdad Cəlil oğlu Musayev Azərbaycan-

can Respublikası Dövlət Mükafatına layiq görüldü. Çayçılıq briqadiri Tacı Feyzi qızı Ağayeva “Oktyabr İnqilabı”, “Qırmızı Əmək Bayrağı” və ölkənin ən yüksək mükafatı olan “Lenin” ordeni ilə tətif olundu. Hər il məhsul bayramında qabaqcıllar sovxoz rəhbərliyi tərəfindən mükafatlandırılırdı. Bu bolluq, firavanlıq və əmin-amanlıq bayramı rayon mədəniyyət şöbəsinin təşkil etdiyi konsert proqramları ilə daha da rəngarəng olurdu.

Kolatan kəndi yarandığı gündən mədəni bir yaşayış məskəni olmuşdur. Buranın sakinləri hər zaman yeniliyə can atmış, kəndin sosial-iqtisadi və mədəni inkişafı üçün çalışmışlar. Əgər biz bu günün tanınmış şəxsiyyətlərini uca tuturuqsa, keçmişdəkiləri də unutmamalı, onların irsini yaşatmalıyıq. Rəssamlar, yazıçılar və memarlar öz əsərləri ilə bu yenilikçi insanları tərənnüm etsələr, həm əcdadlarımızın ruhu şad olar, həm də gələcək nəsillər öz köklərinə bağlı qalarlar.

Heydər Nəciyev, Həmid Bəşirov, Həbib Ağayev, Dövlət Sadıqov, Nəcəfəli Əmirov, Oğlan Cəbiyev, Mirhüseyn Tağıyev, Əvəz Abuşov, Mirzəli Əbilov və başqaları sovet dövründə kənd üçün bir çox quruculuq işləri görüblər.

Həbib Ağayev Kolatana və Sığdaşa çəkilən yolların mühəndisi və memarı kimi tanınmışdır. Çünki yol həm də mədəniyyətdir.

Əvəz Abuşov Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olduğu dövrdə Böyük Kolatan kəndində orta məktəb binasının layihələndirilməsinə və tikilməsinə nail olmuşdur. Dövlət Sadıqov isə sovetliyin əhalisinin mədəni-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün mühüm işlər görmüşdür.

Oğlan Cəbiyev kənddə mədəni-məişət obyektlərinin (çayxana, mədəniyyət evi, bərbərxana, səhiyyə məntəqəsi

və s.) bərpasına və tikintisinə səy göstərmişdir.

Mirhüseyn Tağıyev qısa müddətdə 80 ha yeni çay plantasiyası saldırdı.

Həmid Bəşirov RİH -də işləyərkən kəndlərimizə və ayrı-ayrı vətəndaşlara qanun çərçivəsində hər cür köməklik göstərmişdir.

Mirzəli Əbilov (1977-1990-cı illərdə) kəndin sosial-iqtisadi vəziyyətini yüksəltmiş və Kolatanda böyük çay emalı fabriki tikdirmişdir.

Nəcəfəli Əmirov Nazirlər Sovetində çalışdığı müddətdə doğma yurdunun inkişafı üçün kənd rəhbərliyi ilə sıx əlaqə saxlamış və əlindən gələn köməkliliyi əsirgəməmişdir.

Mənfur qonşumuz olan erməni qəsbkarları torpaqlarımızın iyirmi faizini 30 il işğal altında saxladılar. Heç bir siyasi və diplomatik addım onları bu çirkin niyyətlərindən çəkindirə bilmədi. Onların havadarları isə Cənubi Qafqazda xaosun və qarmaqarışıqlığın davam etməsində maraqlı idilər.

Lakin artıq səbr kasası dolmuşdu. Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin əmri ilə 27 sentyabr 2020-ci ildə əks-hücum əməliyyatı başladı. Bu dövrdə xalq, ordu və rəhbərlik sarsılmaz bir birlik nümayiş etdirdi. Müharibə nə qədər çətin və ağır olsa da, torpaqlarımızın azadlığı üçün başqa yol yox idi. Biz hər gün itkilər versək də, düşməne qarşı vuruşduqca daha da güclənirdik.

Ali Baş Komandanın strateji gedişləri, əsgər və zabitlərimizin rəşadəti, xalqın birliyi qələbəmizin əsas amilləri oldu. Şəhidlərimizin qanı və qazilərimizin fədakarlığı bu tarixi zəfərin təməlini qoydu.

Dünyanın heç bir müharibəsində belə nailiyyət qazanılmayıb. Düşmənin otuz illik hazırlığını qırxdı dörd gündə darmadağın etmək bənzərsiz bir qələbədir. Bu zəfər vətə-

nimizə, xalqımıza və ordumuza milli qürur bəxş etdi. Şəhidlərimiz başımızın tacıdır, onlar hər birimizin qəlbində əbədi yaşayacaq.

Şəhidlərin qanı, qazilərin yaraları, ordumuzun əsgər və zabitlərin rəşadəti, Ali Baş Komandanın qətiyyətli tədbirləri və xalqın birliyi, bir sözlə, polad biləkli dəmir yumruğun düşməni endirdiyi zərbələri öz bəhrəsini verdi. Ali Baş Komandanın qətiyyəti və “Dəmir yumruq”un sarsıdıcı zərbələri sayəsində 44 gün ərzində zəfər qazanıldı. Düşməni kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur oldu.

Həmin vaxt Fərhad hələ sağ idi. Görüşümüz zamanı mənə belə dedi:

-Güləli müəllim, kaş bir az gənc olaydım, mən də müharibədə iştirak edərdim, yaralı əsgərlərimizə kömək edərdim.

Mən isə ona təsəlli verərək dedim:

-Ruhdan düşmə, oğlun Rüşad hərbi həkim kimi cəbhədədir.

Şübhəsiz ki, o qüdrətli yumruq bu gün də düşməni üzərində öz sözünü deməkdədir. Paşinyanlar və onların havadarları bilməlidirlər ki, bu güc onları daim nəzarətdə saxlayacaq. Xalqımızın ayıq-sayıq övladlarına eşq olsun! 2023-cü il 19-20 sentyabr tarixində keçirilən lokal antiterror tədbirləri ilə torpaqlarımızı tam azad edərək suverenliyimizi bərpa etdik. Qoy üçrəngli bayrağımız əbədi dalğalansın!

Ruhun şad olsun, Fərhad!

SÖZARDI:

Əzəmətli dağları, yaşıl meşələri, sıldırım qayaları, geniş düzləri, bərəkətli zəmiləri və yeraltı sərvətləri ilə Azərbaycanımız həqiqətən valehedicidir. Əlbəttə, belə bir gözəl vətəndə insanların sağlamlığını qoruyan həkimlərimiz el-obanın güvən yeri və ümididir. Onlar müalicələri və mənəvi dəstəkləri ilə xəstələrin ən etibarlı dostudur. Doktor Fərhad da məhz belə həkimlərdən idi.

O, xəstələrlə ünsiyyətində həmişə mehriban və səmimi olardı. Ən çətin anlarda belə əlindən gələn köməklili əsirgəməzdi. Kömək edə bilməyəndə isə dərindən sarsılar, kədərlənərdi. O, ömrünü xalqına xidmətə həsr etdi, elə bu yolda da dünyasını dəyişərək əbədiyyətə qovuşdu.

Xalqı, doğma yurdu və Kolatan kəndi üçün əvəzolunmaz bir insan olan Fərhadın yoxluğu böyük itkidir. Həyat yoldaşı Gülzar xanım, övladları, qohumları və bütün yaxınları doktor Fərhadı hər zaman ehtiramla anırlar. Onu tanıyan hər kəs xatirəsini qəlbində yaşadır, öyüd-nəsihətlərini isə heç vaxt unutmur. Burada xalq şairi Ramiz Rövşənin bu misraları yada düşür:

*Qəbrim üstə istəmirəm,
Bir dost–düşmən ağlasın.
Bir az külək uğuldasın,
Bir az yağış sulasın...*

*Ümidim yox bir adama,
Tanrı çatacaq dadıma.
Yenə salacaq yadıma
Yenə dindirəcək məni.*

Ata-ana sevgisi əvəzedilməzdir. Hər kəs bu sevginin qədrini bilməli, ona ürəkdən bağlanmalı və bu müqəddəs duyğunu hər addımda hiss etməlidir. Bu sevgi ruhumuza işıq verir, həyatımızı mənalandırır və bizi xeyirxahlığa sövq edir. Valideynlərimizin hər sözü, hər kəlamı bizim üçün bir yol göstəricisidir.

10 dekabr 2023-cü il

Urşan Həzər oğlu Tağıyev

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini, təqaüddü müəllim)

HİPPOKRAT ANDINA SADİQ HƏKİM

(DOKTOR FƏRHADIN ƏZİZ XATİRƏSİNƏ)

O, imkanlı ailədə doğulmamışdı. Atasını lap erkən yaşlarında itirdiyi üçün uşaqılıq və gənclik illərini bacısı ilə birlikdə anasının himayəsində keçirmişdi.

Aramızda dörd yaş fərq olsa da, yeddiillik məktəbdə o məndən cəmi iki sinif qabaqda oxuyurdu.

Məktəb illərindən yadımda qalan ən vacib məqam müəllimlərimiz Fərhadın davranışı və əlaçı olmasını hər kəsə nümunə göstərməsidir.

Doktor Fərhad Böyük Kolatan kəndindəki yeddiillik məktəbdə bacısı Sərgüllə eyni sinifdə təhsil alıb. Sərgül yaşda ondan böyük idi. Onlar məktəbdə oxuyarkən babaları ƏbdülVahabın adını daşıyan Vahabov soyadında idilər. Lakin sonradan o, ulu babası Əhədin adından götürülmüş Əhədov soyadını qəbul etdi.

Mən yeddiillik məktəbi bitirdikdən sonra təhsilə bir il ara verib kolxoz fermasında çoban işləmişəm. Ona görə də doktor Fərhadın orta məktəb illərini xatırlamıram.

Sonradan Bədəlan orta məktəbində oxuyarkən müəllimlərimizin onun haqqında ürək dolusu danışdıqlarının, xoş təəssüratlarını şagirdlərlə bölüşdüklərinin şahidi olmuşam

Doktor Fərhadın orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra ali məktəbə deyil, texnikuma üz tutması məni həmişə maraqlandırmışdı. Bunun bir neçə səbəbi ola bilərdi,

lakin zənnimcə, ən başlıcası ailə vəziyyəti idi.

Ötən əsrin 50-ci illərində maddi vəziyyəti çox ağır idi, çörək tapmaq belə çətinləşmişdi. Belə bir şəraitdə uşaq oxutdurmaq böyük fədakarlıq tələb edirdi. Lakin Ədman ana bütün çətinliklərə sinə gərərək oğluna həm ana, həm də ata oldu, onun ali təhsil almasında əvəzsiz rol oynadı

İllər sonra doktor Fərhadla ilk dəfə Azərbaycan Tibb İnstitutunun yataqxanasında görüşdük. Qardaşım doktor Yaşara baş çəkməyə getmişdim və təsadüfən Fərhadla rastlaşdıq. O, işə tələsirdi, axşam növbəsində feldşer kimi çalışırdı. Üzündəki səmimi təbəssüm, təmiz və səliqəli geyimi ona xüsusi yaraşlıq verirdi.

Doktor Fərhadla ikinci dəfə Nərimanabaddakı tibb məntəqəsində, o uşaq həkimi işləyərkən görüşdük. Sarıya doktorun sinif yoldaşları- qardaşım Yusif müəllim və Təzəxan müəllimlə birgə getmişdik. Günün ikinci yarısı olsa da, çoxlu xəstələri var idi.

Öz sənəti, humanizmi və sadəliyi ilə tanınan, xəstələrə təmənnəsiz xidmət edən, xəstələrə şəfa verən bu həkimi istəməyənlər də var idi. Bunlar doktorun ətrafındakı bəzi “həkimciklər” və ambisiyalı işçilər idi.

Doktor Fərhadın sənət eşqi hər cür şöhrət həvəsindən üstün idi. O, həkimliyi hər şeydən uca tuturdu.

Hər dəfə görüşəndə mənə:

– Niyə müəllimlik peşəsinə xəyanət etdin?-deyə sual verərdi.

(Bununla mənim 1992-ci ildə Kolatan kənd inzibati ərazisində nümayəndə təyin olunmağıma işarə edirdi)

Sonra isə təəssüflə əlavə edərdi:

– Heyif, çox heyif...Yaxşı olar ki, vəzifə sevdasından əl çəkəsən.

El-obasına, soy-kökünə, torpağına bağlı bir adam idi doktor Fərhad. O, fiziki işdən, torpaqla məşğul olmaqdan heç vaxt çəkinməzdi. İşləmək, halal zəhmətlə çörək qazanmaq onun canına ana südü kimi hopmuşdu. Sözün əsl mənasında seçilən bir şəxsiyyət idi.

Arxiv sənədlərindən (kameral siyahılardan) bu da məlumdur ki, doktor Fərhadın valideynləri-Məşgül kişi və Ədman xanım əmioğlu-əmiqızı olublar. Doktor Fərhad bizimlə ana tərəfdən qohumdur. Onun anası Ədman xanım mənim babam Mirzəbaba Məşhədi İsa oğlu ilə xalaqızı-xalaoğludur. Babaları Kərbəlayi İmaməlinin ailəsi Sovet dövründə ağır işgəncələrə və repressiyalara məruz qalmışdı.

Məşgülün əmisi Əbülfəz axund İraqın Nəcəf şəhərində yüksək dini təhsil almış üç böyük ayətullahdan biri idi. Bürhan axund isə Sovet rejiminin gətirəcəyi fəlakətləri əvvəlcədən hiss edərək, 1929-cu ildə ailəsini vətəndə qoyub bir oğlu ilə gizli yollarla İrana keçmişdi.

Ailənin digər üzvlərinin taleyi isə ağır olub: Cəlal axund 25 il həbs və sürgün həyatı yaşamış, Əbülfəz axund isə 1937-ci ildə güllələnmişdir. Onların hər ikisinə 1956-cı ildə bəraət verilmişdir.

Bu nəsil həm də öz dini bağlılıqları ilə seçilir. Ulu babaları Səid Məmməd (Səmməd) Kərbəla ziyarətində olmuşdur. Doktor Fərhad da əcdadlarının bu islami ənənəsini davam etdirərək 2010-cu ildə həcc ziyarətinə getmişdir. O, yaddaşlarda unudulmaz bir dost, səmimi insan və qayğıkeş ata kimi qalmışdır.

Humanist şəxsiyyət, nümunəvi həkim, əsl ziyalı Əhədov Hacı Fərhad Məşgül oğlunu böyük məhəbbətlə yad edir və

Allahdan ona rəhmət diləyirik.

Aydın Ağamalı oğlu Sahibov

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd
ağsaqqalı, iş adamı)*

YERİ GÖRÜNƏN ADAM

Gənclik illərindən tanıdığım, yaxın münasibətdə olduğum, xeyirxah insan, gözəl həkim, əsl ziyalı olan dostum doktor Fərhad haqqında nə danışsam, nə yazsam, az olar.

Uşaqlığı İkinci Dünya müharibəsi və ondan sonrakı çətin illərə təsadüf edən Fərhad bütün maneələri aşaraq arzusuna çatmış, həkim olmuşdur.

O, təhsilini bitirdikdən sonra kəndimizə qayıtmış, bütün ömrünü insanların sağlamlığına həsr etmişdir. Xalq arasında Fərhad doktor kimi tanınan bu ziyalı təkrarsız bir yol, bənzərsiz bir məktəb yaratmışdır.

Mən onun kimi gecə-gündüz demədən hər kəsin yardımına tələsən, xəstələrin həyatını hər şeydən üstün tutan fədakar həkim tanımıram.

Valideynlərim xəstələyəndə də ilk güman yerimiz həmişə Allah və Fərhad həkim olmuşdur. Ondan bir dəfə də olsun „yoruldum” sözünü eşitməmişəm. Həmişə deyərdi ki, həkim hər an xəstənin yanında olmalıdır.

Fərhad həkimin uğurunun əsas sirri insanların ona olan sonsuz inamıdır. Çünki həkimə inam olduqda müalicələr daha səmərəli nəticə verir.

Xalqımız tarixən həkimliyə ən ülvə bir peşə, həkimə isə müqəddəs bir şəxs kimi baxmışdır. Sənətini dərinləndirən, hər dərəcəyə çarə tapmağa çalışan həkimlərə “el dostu” deyiblər. Böyük həkimlər həmişə Loğmanla müqayisə olunub. Fərhad

həkim də bizim elin həm ziyalı, həm ağsaqqalı, həm Loğmanı olub desəm ,yanılmaram.

O, əsl həkimliyin bir hünər və qəhrəmanlıq olduğunu bizə sübut etdi. Nə yaxşı ki, Allah bizə həkimlik sənətinin zirvəsini məhz Fərhad doktorun timsalında görməyi nəsib etdi.

Fərhad həkim, sən ölməmisən, həmişə qəlbimizdəsən və hər yerdə izin görünür!

6 dekabr 2025-ci il

Allahşükür Novruz oğlu Zeynalov

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd
ağsaqqalı, təqaüdçü-müəllim)*

QƏLBLƏRİN FATEHİ

Yaxşı insanların ömrü hər kəs üçün bir nümunədir. Belə insanlar dünyadan köçəndə evdən deyil, eldən gedirlər, hamı itirir...

Doktor Hacı Fərhad da təkcə ailəsinə məxsus deyildi. O, Tanrının bütün el-obamıza, xüsusən də Talış mahalına bəxş etdiyi bir hikmət sahibi idi...

Allah-təala bir bəndəsinin əli qəlbimizə vurulan yaraya başqa bir bəndəsinin -doktorun əli ilə məlhəm qoyur.

Doktor Fərhad müqəddəs bir peşənin sahibi idi.

Deyirlər ki, hər insan öz adı ilə seçilir, əməlləri ilə tanınır. Həkimlik peşəsi Allahın yalnız sevdiyi bəndələrinə bəxş etdiyi bir lütfdür..."

Mən isə deyirəm ki, həkimlər Allahın yerdəki şəfa verən əlləridir. Çünki biz sağlamlığımızı itirəndə məhz həkimlərdən kömək istəyirik. Doktor Hacı Fərhad kimi həkimlər bizdən öz köməyini əsirgəmir, bizi yenidən həyata qaytarırlar.

Doktor öz sənəti ilə doğulduğu Kolatan kəndinə şərəf gətirən bir insan idi. Biz bu xeyirsevər həmkəndlimizlə insanların keşiyində təmənnəsiz dayanan bir həkim kimi həmişə fəxr etmişik.

Onun seçdiyi peşə yüksək insani keyfiyyətləri ilə tamamlanırdı. Unutmayaq ki, ölüm əbədi bir axın, bu dünya isə müvəqqəti bir dayanacaqdır.

Doktor Fərhad Allah tərəfindən bəyənilən bir ömür ya-

şadı. Bəzi insanlar öz ölümləri ilə ölməzlik qazanırlar.

Bu dünyada insandan sadəcə insanlığı qalır.

Bu, doktor Hacı Fərhada da nəsib oldu.

***Bu dünyada elə ömür yaşa ki,
Sevinci, kədəri ol doğma elin.
Vur sən öz ömrünü elə başa ki,
Dünyadan köcəndə qalsın əməlin.***

Təbiətin bizə bəxş etdiyi ən böyük səadət elə xeyirxahlıqdır. Yaxşı insanlar ölmürlər, xeyirxah əməlləri ilə onları tanıyanların qəlbində əbədi yaşayırlar.

Doktor Hacı Fərhad müharibə illərinin ağrı-acısını yaşayan zəhmətkeş bir ananın halal zəhməti ilə böyümüşdü. O, həm böyük bir nəslin şəcərəsinə şərəf gətirən bir övlad, həm də peşəkar bir həkim idi.

Adı minlərlə insanın dilindən düşməyən bu el dostunu son mənzilə yüzlərlə adam yola saldı

Həyatda hər zaman yaxşılardan və yaxşılıqlardan zövq alan Hacı Fərhad həkimlik fəaliyyəti ilə yanaşı, kəndin ictimai həyatında da xeyriyyəçi kimi böyük xidmətlər göstərmişdi. Onunla bağlı eşitdiyim və şahidi olduğum xatirələr çoxdur. Birini oxuculara çatdırmaq istəyirəm.

Cənub bölgəsinin hansı kəndində olsan, orada Hacı Fərhad haqqında xoş sözlər eşidərsən. Buna görə də mən onunla həmişə fəxr eləmişəm.

1988-ci ilin yayı idi. Eşitdim ki, Kolatan kəndinin mərkəzindəki məscidi söküb təzədən inşa edirlər. O ərəfədə kəndə gəlmişdim. Səhər məscidin həyətinə gəldim. Bura böyük bir tikinti meydançasını xatırladırdı. İşləyənlərin çoxu yaşlı nəslin nümayəndələri idi.

Pencəyimi çıxarıb bir ağsaqqaldan beli aldım və axşama qədər işlədim.

Axırda məscidin yardım dəftərini alıb yardım edənlərin siyahısına nəzər saldım. Kənd üzrə ən çox yardım edən üç nəfərin adını gördüm: birinci doktor Fərhad, ikinci Mirzəbala İsayev, üçüncü isə Mirzəxan Qurbanov idi. Mən də bir aylıq qazancımı bağışladım və Bakıya qayıtdım.

Doktor Fərhad kənd yollarının çəkilişində, küçə işıqlarının bərpaasında və məscid tikintisində böyük köməklik göstərmişdi. O, öz kəndini çox sevir, Kolatanı abad və firavan görmək istəyirdi.

Atasının arzularını oğlu Ceyhun Fərhad oğlu həvəslə davam etdirir.

Deyirlər, insanın ömrü illərlə deyil, əməlləri ilə ölçülür. Hacı Fərhad öz ömür səhifəsinə gözəl əməllər yazaraq unudulmaz bir iz qoydu.

İslamşünas və din alimi Arif Həsən Bəsri demişdir:

– Allah bu dünyanı insanlara bir borc olaraq verib. Kim öz borcunu verib bu dünyadan rahat köçərsə, yeri behiştir, deyirlər.

Hacı Fərhad məhz belə insanlardan idi. İllər, əsrlər ötsə də, doktor Fərhad heç vaxt unudulmayacaq. Hamı tərəfindən sevilən bu insanın ruhunun da, özü kimi uca məqamlarda olacağına inanırıq.

Ölümü bizi dərindən sarsıtsa da, təsəllimiz belə şəxsiyyətlərin mənəvi olaraq yaşamasıdır. Onların ömür yolunun davamı isə ləyaqətli övladlarının payına düşür.

Hacı Fərhadın böyük oğlu Fuad başda olmaqla hər bir övladı atalarının adına şərəf gətirən davamçılarıdır. Sağlam düşüncəli bu gənc ziyalılarımız kəndin “qızıl fondu”dur.

Oğlu doktor Hacı Rüşad həm atasının peşəsini, həm də

yolunu layiqincə davam etdirir.

Qadir Allah belə xislətli və qabiliyyətli oğullarımızı qorusun!

***Ay həkim! Sönməsin eşqin, həvəsin,
İnsanı yaşadan yaxşı əməldir!
Xalqın hörmətini qazanan kəsin
Ömrü də xalqının ömrü qədərdir!***

Allah doktor Hacı Fərhada rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun!

12 dekabr 2023-cü il

Xanhüseyn Bilal oğlu Musayev

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini,
dil-ədəbiyyat müəllimi, təqaüdçü)*

XEYİRXAH İNSAN, TƏMƏNNASIZ HƏKİM

Yaxşı adam! Söylə görüm, yaxşılığı nədir onun?

Xislətini sayma mənə bir-bir onun.

Söylə görüm, məsləki nə, eşqi nədir?

Qalanları mənim üçün əfsanədir!

Deyirlər, Uca Yaradan kainatın saflığı və gözəlliyi naminə yer üzərinə peyğəmbərləri, dahiləri, alim və ziyalıları, insanların sağlamlığı üçün isə həkimləri göndərib. Bu mənada Talış mahalını bəxti gətirənlərdən hesab etmək olar.

Elimizə, obamıza bəxş edilən görkəmli şəxsiyyətlər arasında həkim-loğman Hacı Fərhad Əhədovun adını xüsusilə vurğulamaq lazımdır.

Dünyaya gəlişi ilə tək-cə ailəsini deyil, bütün yurdunu sevindirən, el-obasına fəxarət gətirən insanlar var. Hacı Fərhad həkim də mənalı vəşərəfli ömrü ilə ətrafdakılar üçün bir örnək oldu.

Masallının füsunkar guşələrindən biri də Kolatan kəndidir. Bu kənddən baxanda gözəl və əzəmətli Talış dağları (Peştəsər silsiləsi) aydın görünür. Bu dağlar həm tarixin yaddaşı, həm də kəndlərimizi güclü küləklər və qasırğalardan qoruyan təbii bir qaladır.

İki çayın kəsib keçdiyi Kolatanın yazda özgə bir gözəlliyi olur. Xüsusilə, yollar boyu cərgələnən ağaclar təkrarolun-

maz bir mənzərə yaradır. Vaxtilə bu kəndin hər dərəsindən süzülən saf bulaqlar kəndlərimizi içməli su ilə təmin edərdi.

Doktor Fərhad da bu gözəl kənddə dünyaya göz açıb. Aramızda on ildən çox yaş fərqi olduğundan onun uşaqlığı barədə çox az məlumatım var.

Onu bilirəm ki, Fərhadın atası Məşgül kişi Böyük Vətən müharibəsi illərində xəstələnərək vəfat etmişdi. Ailənin yükü və iki balasını böyüdüb ərşəyə yetirmək Ədman ananın çiyinlərinə düşmüşdü. Böyüdükcə fərasəti və zəkası ilə hamıdan seçilən Fərhad anasının arzusunu yerinə yetirmək, oxuyub təhsil almaq arzusu ilə yaşayırdı.

Gənc Fərhad əvvəlcə Bakı plan-iqtisadiyyat texnikumunda, sonra isə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunda təhsilini davam etdirir. Ana da gecə-gündüz çalışaraq, gözünün ağı-qarası bircə oğlunun təhsili üçün dəridən-qabıqdan çıxırdı.

Çətin həyat şəraiti yavaş-yavaş ananın sağlamlığına təsir etdi, xəstəliklər baş qaldırdı. Oğul gecə-gündüz Allaha yalvarıb anasına şəfa diləyirdi. Onun sağalmadığını görən Fərhad qəti qərara gəldi.

– Yox, mən onu göz görə-görə ölümə təslim edə bilmərəm!-deyə Fərhad çox düşünüb-daşındı. – Mütləq həkim olub anamı sağaltmalıyam, - qərarına gəldi. Nə qədər insanlar xəstəliklərdən əzab-əziyyət çəkir, yaxşı həkimlər isə çox azdır...

Beləcə, oxuduğu ixtisası yarımçıq saxlayıb, Tibb İnstitutuna daxil olur. İllər keçir, Fərhad təhsilini qırmızı diplomla başa vurur. Daha sonra böyük səy göstərüb anasını sağaldır. Anası həm sağaldığına, həm də oğlunun həkim olduğuna görə çox xoşbəxt idi.

Doktor Fərhad əvvəlcə Lənkəranın Nərimanabad qəsə-

bəsində, sonra isə Şağlaser kəndində uşaq həkimi kimi çalışır.O, qısa zamanda həm yerli əhalinin, həm də qonşu rayonların əhalisinin sevimli həkiminə çevrilir. Hamı onun haqqında deyirdi: „Əsl həkim belə olar! Gözütox və təmənnəsiz insandır”.

Yardım etdiyi insanlar bu xoşrəftar, güləruz həkimə zəhməti müqabilində, heç olmasa, bir dəfə nəsə bir hədiyyə bağışlamaq istəyirdi. Ancaq nəfsi tox, vicdanı təmiz həkim buna heç vaxt yol vermirdi.

– Borcumdur, pul nədir ?- deyirdi.

Zaman o zaman oldu ki, gənc həkim Gülzar adlı xanımla ailə həyatı qurdu. Dörd oğul-Fuad, Rüşət, Cəmşid, Ceyhun və yeganə qızları-Gülərə dünyaya gəldi.

“Ot kökü üstə bitər” deyiblər.Doktorun övladlarının hamısı təhsil alıb müxtəlif ixtisaslara yiyələndilər. Rüşət atasının yolu ilə gedib həkim-uroloq, Gülərə isə müəllim oldu. Doktor onlara həmişə deyirdi:

– Hər birimiz bu dünyaya təmənnəsiz, qarşılığını gözləmədən nəsə verməliyik. O zaman dünyamız daha da gözəlləşər, Allah da bizi daha çox sevər!..

Mənim doktor Fərhadla görüşlərim çox olub. Hələ Lənkəran pedaqoji məktəbində oxuduğum illərdə Lənkəran-Boradigah avtobusunda tez-tez rastlaşardıq. Biz üç kolatanlı tələbə hər həftənin şənbə günü rayona gedəndə, o da işdən evə qayıdardı. Bizimlə səmimi görüşərək :

–Hə, gələcəyin gənc müəllimləri, necəsiniz?-deyib hal-əhval tutardı. Avtobus Boradigah körpüsünə çatmağa az qalmış doktor ayağa qalxıb sürücüyə yaxınlaşaraq yol pulunu ödəyərdi. Maşını saxlatdırıb düşəndə isə bizə tərəf dönüb:

– Tələbələr, sizin pulunuz da çatıb!-deyərdi.

Bu səxavəti ilə bizi çox utandırardı.Öz -özümə düşü-

nürdüm: “Axı başqaları niyə onun kimi deyil?” O bizim yol pulumuzu vermək üçün hər dəfə bir başqa vasitədən istifadə edirdi. Bəzən də mənzil başına çatana qədər xeyli məsafəni piyada gedirdi. Özlüyümüzdə deyirdik:

–Görəsən, biz də onun kimi ola bilərikmi?

Vaxt keçdi, dörd illik təhsilimizi başa vurub müəllim kimi iş başladıq. Məni erkən evləndirdilər. Uşaqlarımız dünyaya gəldi, amma nədənsə tez-tez xəstələnirdilər. Buna görə yenidən doktor Fərhadın şəfali əllərinə və şəfqətinə ehtiyacımız yarandı. O bizi hər dəfə gülərlə qarşılayar, uşaqları ciddi yoxladıqdan sonra şkafından iynə-dərman çıxarıb bizə yardım edirdi.

Bir dəfə mənə yavaşca dedi:

– Əsgərliyə get, çox zəifləsən, uşaqlar da sənə çəkib. Get kişilik məktəbini qurtar, orda sapsağlam olacaqsan. Uşaq sahibi olmaq üçün isə hələ tələsmə!

Onu başa düşməsəm də, tez evlənməyimə peşman olmuşdum.Yadımdadır, bir dəfə o, mənə iynə vurmağı öyrətdi. Mən də tez mənimsədim. Mənə dedi:

– Hər dəfə xəstə uşaqla çayı keçib piyada gəlmək sizin üçün çətin olar. Yaxşısı budur, yazdığım iynələri alıb elə özün vurasan...

Bəzən elə də edirdim .

Bir müddət sonra orduya getməyə qərar verdim. Qaynatam qızının iki il tək qalmasını istəmirdi. Lakin mən heç kimə qulaq asmadım, hərbi komissarlığa gedib ərizəmi yazdım.

Fikirləşdim ki, doktor çoxdandır uşağıma və yoldaşıma müalicə edir, gedim ona kiçik bir xərclik verim. Evlərinə getdim, evdə Ədman nənədən başqa heç kəs yox idi. Salam verib məqsədimi bildirdim. Nənə pulu qəbul etməyib dedi:

– Amanın günüdür, doktor bilsə, məni bərk məzəmmət edər.

Gözüm televizorun üstündəki pasporta sataşdı. Doktorun idi. İyirmi beş manatı gizlicə pasportun arasına qoyub nənəyə hiss etdirmədən sağollaşib çıxdım.

İki gündən sonra Kolatanın mərkəzində doktorun sürətlə mənə tərəf gəldiyini gördüm. Bərabərimə çatıb:

– Hə, müəllim oğlu, necəsən?!- deyərək əlini mənə uzatdı. Görüşəndə isə cəld bir hərəkətlə həmin iyirmi beşliyi ov-cuma qoydu.

– Bir də belə şey etsən, bax ha, sənə neylərəm!”- dedi. Mən də sənə kimi xalq üçün çalışıram, maaşımı dövlətdən alıram, adamlardan yox. Sən dərs dediyin şagirdlərindən pul alırsanmı?

– Əsla yox!- deyə cavab verdim.

– Bax, görürsən? Mənə isə pul vermək istəyirsən. Mən niyə Hippokrat andı içmişəm?

Bu söhbətdən sonra çox utandım və ayrıldıq... Öz-özümə fikirləşirdim: “Bu adam başqa planetdən gəlib, nədir? Hamı pul alır, bir ondan başqa... Amma çox düz deyir!”

1972-ci ilin mayında hərbi xidmətə yollandım. Əsgərliyin çətin günləri də oldu, sevincli günləri də. İki il tez gəlib keçdi, ordudan tərxis olunub evimizə döndüm.

Bir dəfə təsadüfən doktor Fərhadla görüşdüm. Dedi:

– Bax, görürsən, yanaqların qızarıb, sapsağlam qayıtmısan. Leninqradı, başqa şəhərləri gördün, indi olmusan əsil kişi! Daha nə sən, nə də uşaqların xəstələnməz. İndi yaşamağa dəyər!

Mən fərəhləndim, nə yaxşı onun sözü ilə əsgərliyə getdim. İndi qalib bircə ali təhsil almaq!

Bir neçə il gecikdim, nəhayət, 1977-ci ildə API-nin dil-ədə-

biyyat fakültəsinə daxil olub qiyabi oxumağa başladım. O beş il də necə keçdi, bilmədim. Artıq Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənnini tədris etməyə başlamışdım. Xoşbəxt günlərim idi...

Bir dəfə qonşularımdan biri bərk xəstələndi. Hansısa toyda zəhərlənibmiş. Baxmayaraq ki, tibb işçisi idi, heç cür özünü vəziyyətdən çıxara bimirdi. Gecə saat üçə qədər onun yanından çəkilmədik, vəziyyət isə getdikcə pisləşirdi. Maşını olan bir qonşumuz vardı. Gedib onu oyatdım, vəziyyəti anlatdım, qonşu o saat maşını işə saldı və biz doktor Fərhadı deyib yola düşdük. Səslədik, tez balkonun işığı yandı, doktor özü səs verdi. Özümüzü tanış verdik və vəziyyəti başa saldıq:

– 2-3 dəqiqə gözləyin,- dedi...

10-15 dəqiqədən sonra Fərhad doktoru xəstəyə çatdırdıq. Xəstə təqətsiz halda zarıyırdı. Doktor vəziyyəti biləndən sonra tez ona ilkin yardım elədi. 20-25 dəqiqə keçmədi ki, xəstə özünə gəldi və gülə-gülə söylədi:

– Ölüm lap qulağımın dibində idi sanki, sağ ol, Fərhad. *(Onlar həmyaşıl idilər)...*

Arvadı mənə iki onluq verib həkimə verməyimi tapşırırdı. Nə qədər çalışdım o pulu doktorun cibinə qoyum, imkan vermədi, pilləkənləri sürətlə aşağı enərək xəstəyə hansı yeməkləri verməyimizi tapşırıb maşına oturdu.

İllər bir-bir ötür, hamımız yaşlanırdıq... Doktor artıq təqaüdə çıxsada, yenə əvvəlkitək fədakar idi-bir xəstə soracağı eşidən kimi özünü ona çatdırar, əlindən gələn köməyi əsirgəməzdi.

Bir dəfə doktorla bağlı maraqlı bir hadisə eşitdim. Onun oğlunun toyunda kəndimizin imkanlı şəxslərindən biri nəmər olaraq toyda 100 manat pul yazdırıbmış.

Doktor bunu eşidib tez həmin adamın evinə yollanır və onu həyətə çağırır deyir:

–Sən mənim oğlumun toyuna 100 manat salmısan. Nə vaxtsa mən də sənin övladının toyunda o qədər yazdırma-liyam. Amma qorxuram-bəlkə mənim o məbləğə imkanım çatmadı, sənin yanında üzükölgəli olaram. Ona görə də bu 80 manatı geri götür, 20 manat adınızda qalsın.

Doktorun artıq səksənə yaxın yaşı var idi. O, həcc ziyarə-tinə gedib-gələndə bütün el-oba hamılıqla onun görüşünə yığışmışdı. Yaxşı məclis qurdurmuşdu, hər yerdən ziyarətinə gəlmişdilər. Axı o hamının xilaskarı, təmənnasız həkimi idi!

İllər keçdi, zaman ötdü. İnsan ömrü qəribədir... Gənclik illəri ətirli bir gül, sonsuz bir dəniz kimidir.Əvvəli gözəllik-lərlə dolu olsa da, sonu payız yarpaqları kimi solub gedir. Şimşək kimi bir anlıq, su kimi bir qurtum, çörək kimi bir loxma...Sevib-sevildiyi, can deyib, can eşitdiyi gözəl çağları olur. Sonra valideynlik dövrü gəlir, övladı üçün yuxusuz qal-dığı zamanlar başlayır. Övlad toyu görmək bir valideyn üçün dünyanın ən böyük sevincidir. Çünki bu onun ömrünün ən uca zirvəsidir. Qucağına nəvə götürəndə sanki ona dünya boyda bir sərvət bağışlanır, büllur kimi saf nəvələr ömrə yeni rəng qatır.

Lakin gün gəlir, insan bütün o qayğısız, firavan günlərin geridə qaldığını görür. Sanki şirin bir yuxudan oyanır. Və anlayır ki, hər şey arxada qaldı. Keçmiş artıq əlçatmazdır. Qocalıb əldən düşür, saç-saqqalına qar ələnir, illər artıq onu gücsüz, taqətsiz edir ...

***Bu qoca dünyada nə qalır bizdən?
Bir gün ayrılırıq öz-özümüzdən!
Qaydadır həsrətlə baxar həmişə
Cavan gələcəyə, qoca keçmişə.
Cavanın sərvəti hələ öndədir,***

***Qocanın nəyi var keçmişindədir!
Gərək bilirlərsə dünyada səni ,
Başında, dövrəndə dost görəcəksən.
Elə ki, itirdin gərəkliyini,
Dünyada hər şeyi itirəcəksən!***

Kölgələnən gözlərini, yorğun kirpiklərini güclə qaldırıb səmadakı sayrışan ulduzlara baxaraq köksünü ötürər və pıçıltı ilə:

–Görən hansıdır bunların içində mənim ulduzum?!- deyər...

Son dəfə çiçəklərin ətrini bir körpə məsumluğu ilə ciyərlərinə çəkər. Sonra titrək əlləri ilə dünyanın ömür ipindən yapışaraq, taqətsiz ayaqları ilə son pillələrini enər insan... Dünyanın əsrəfi sayılan, gözəl duyğular və əlçatmaz arzularla torpağa qovuşan insan!

Hacı Fərhad doktor 81 yaşında vəfat etdi. O, arxasında sağaltdığı, şəfa verdiyi yüzlərlə minnətdar insan qoyub getdi...

Dəfninə saysız-hesabsız adam gəlmişdi.Bu, elin, obanın, xalqın böyük bir insanın şəxsiyyətinə, ruhuna olan sonsuz hörmətinin göstərici idi.

Yas mərasimində molla üzünü camaata tutub:

– Gəlin hamılıqla mərhuma haqqımızı halal edək!- dedi.

Həmin an ağılıma qəribə bir fikir gəldi. Sanki bu haqsızlığa etiraz edərək dedim:

– Bizim hər birimizin doktor Hacı Fərhada bir sağlamlıq və şəfa borcumuz olduğu halda, niyə yenə biz ona halal etməliyik? Bəlkə, onun bizə halal etməsi daha doğru olar?

Gəlin bu dünyada heç kimin qəlbini qırmadan, haqqına girmədən və heç kimi incitmədən ömür sürək. Sevə-sevə ya-

şayaq ki, dünyadan sevilərək köçək. Hacı Fərhad həkim kimi...

Çox istərdim bu kitab hacının sağlığında ərsəyə gələydi.
Heyf ki, həmişə biz ən gərəkli anlarda bir az gecikirik! Şair
Cabir Novruz demişkən:

Ay adamlar, bir arzum var, qoyun deyim:

Sağlığında qiymət verin insanlara!

Yaxşılara sağlığında yaxşı deyin,

Sağlığında yaman deyin yamanlara!

14 dekabr 2023-cü il

Ağamirzə Baba oğlu Müslümov

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini,
təqaüdçü, tarix müəllimi)*

ÜRƏKLƏRDƏ YAŞAYAN HƏKİM

Doktor Fərhadın adı çəkildə onu tanıyanların üzündə xoş bir təbəssüm yaranır və hiss edirsən ki, o, hər kəsin yaddaşında xeyirxah biri kimi qalıb.

Fərhad həkim sadə, təvazökar və səmimi biri olmaqla yanaşı, həm də öz peşəsinin fədaisi idi. Həkimlik sanki onun qanında idi. O, işdən sonra evində də xəstələri qəbul edərdi, özü də təmənnəsiz. Tanıdığım həkimlər arasında Hippokrat andına sadıq olanlardan biri idi.

İlin bütün fəsillərində, istər öz evində, istərsə də xəstənin evində olsun, yardıma ehtiyacı olanların köməyinə hər zaman hazır idi.

Xəstə sahibləri doktorun göstərdiyi xidmətə görə ona minnətdarlıq etmək istəyəndə qoymazdı, deyərdi:

–Bu, mənim insanlıq borcumdur.

Kimse onun otağında həkimdən xəbərsiz nəsə gizlədir-disə, sonradan tapıb sahibinə qaytarırdı.

Desəm ki, Fərhad həkim kimi insanlar dünyaya yüz ildən bir gəlirlər, yanılmaram.

Həkimlik həm şərəfli, həm də məsuliyyətli peşədir. Bu peşənin sahibləri həm dövlət, həm də cəmiyyət qarşısında məsuliyyət daşıyırlar.

İdeal həkim deyəndə, ilk olaraq Fərhad həkim yada düşür. Belə unudulmaz həkimlərin sayı çox azdır.

Onun müəllimlərə çox böyük hörməti var idi. Fərhad

həkimin dörd oğlu: Fuad, Rüşət, Cəmsid və Ceyhun Böyük Kolatan orta məktəbini bitirmişlər.

Onlara tarix dərslərini mən demişəm. Bu uşaqlar davranışları, müəllimə hörmətləri və dərslərindəki uğurları ilə həmyaşıdlarından seçilirdilər. Hamımız bilirdik ki, bu tərbiyə və əxlaq Fərhad həkimin ailəsindən gəlir.

İndi onların hər biri bir peşə sahibidir, atalarının adına layiq övladlardır.

Bacım Mirvaridən Fərhad həkim və ailəsi barədə həmişə xoş sözlər eşitmişəm. O deyərdi:

– Bu adamın dilindən heç vaxt „yox” sözünü eşitmədik. Gecənin hansı vaxtı çağırıyıdım, o saat gələrdi. Əli də çox yüngül olduğu üçün xəstə tez sağalırdı.

Fərhad həkim Lənkəranın kəndlərində işləyib. Çalışdığı yerlərdə böyük hörmət qazanıb. İndi də o tərəfin adamları kiminsə kolatanlı olduğunu biləndə, ilk növbədə Fərhad həkimi xatırlayır, ruhuna rəhmət oxuyurlar.

–Allah rəhmət eləsin. Həqiqətən, əlləri şəfalı həkim və gözəl insan idi,- deyirlər.

Mən Fərhad həkimlə bağlı bir hadisənin şahidi olmuşam. Məktəb direktoru işləyirdim. Bir müəllimin evində yanğın çıxmışdı, özü də xəsarət almışdı. Ona baş çəkməyi özümə borc bildim. Getdim, amma maraqlı bir mənzərə ilə rastlaşdım-Fərhad doktor həmin xəstənin yaralarını sarıyırdı. Onların əslində araları yox idi. Buna baxmayaraq, Fərhad doktor öz həkimlik borcunu yerinə yetirirdi. İbrətamiz bir davranış idi. Halal olsun.

Fərhad həkim kimsəyə borclu qalmaqı sevməzdi. Bir misal gətirmək istəyirəm. Doktor övladların birinə toy eləyir. O vaxtlar həmkəndlimiz Mirəkberin imkanı yaxşı olduğu üçün toya yüz manat yazdırmışdı. Səhəri gün doktor bundan xəbər

tutur və dərhal Mirəkbərin evinə gedib deyir:

– Ağa, mən sənin adında cəmi 20 manat saxladım. Sabah sənin övladının toyu olsa, mən 100 manat verə bilmərəm. Ona görə al bu 80 manatı, qoy cibinə, mən də rahat olum, sən də.

Mirəkbər çox çalışır ki, doktoru razı salsın, pulu geri almasın, doktor razılaşmır. Deyir:

– Doktor, 100 manatı ona görə verməmişəm ki, sən də övladımın toyuna o qədər pul atasan. İmkanım var, vermişəm.

Doktor prinsipial adam olduğu üçün güzəştə getmir.

Deyirlər ki, dahi adamların bəzi qəribəlikləri olur. Fərhad həkimdə də belə hallar olurdu. Bir dəfə Masallıda mənə rast gəldi:

– Kəndə gedirəm,-dedi və maşına oturdu. Bir az yol getmişdik, söylədi:

– Bala Kolatan yolunda saxlarsan, düşəcəyəm.

– Doktor, elə mən də Bala Kolatan yolu ilə gedəcəyəm, bacıma baş çəkəcəyəm,- dedim.

– Yoxsa, mənə görə bu yolla gedirsən? - Doktor mənə inanmadı. – Yox, razı olmaram yolundan qalasan.

Birtəhər onu inandıra bildim ki, həqiqətən, bacıma dəyməyə gedirəm.

Bir adam hamı üçün yaxşı ola bilməz, deyirlər. Amma bu fikir qətiyyənlə Fərhad həkimə aid deyildi. O heç bir qarşılıq gözləmədən əlindən gələni edirdi. Bəzi həkimlərlə müqayisə etdikdə onların arasında yerlə göy qədər fərq olduğunu görürsən. İndi bəzi həkimlər xəstə yaxınlarının əlinə baxır, üstəlik qazanc naminə bahalı firma dərmanları yazırlar. Hətta bir həkimin kabinetində belə bir yazı asılmışdı: “Mənim intellektual səviyyəmə Eynşteyn qədərdir”. Amma yazdığı

resept üçün ona 10 manat uzatdıqda, o:

– Mənim reseptimin qiyməti 20 manatdır,-dedi.

Fərhad həkim müalicə və reseptlərə görə pul alsaydı, ailəsinin maddi vəziyyəti xeyli yaxşı olardı. Lakin o zaman ona qarşı bu qədər böyük sevgi, ehtiram və minnətdarlıq olmazdı. Onun seçdiyi yol tam fərqli və ən doğru yol idi.

Fərhad həkimə həmişə böyük hörmətim olub, indi də onun ruhu qarşısında baş əyirəm. O artıq aramızda olmasa da, qəlbimizdə daim yaşayacaq. Nə zaman ideal bir həkim və gözəl qəlbli bir insan görsək, gözümüzün önündə Fərhad həkimin obrazı canlanacaq.

Onun övladlarına gəldikdə isə, onların hər biri bir nümunədir. Hər kəs çalışdığı sahədə insanların xidmətində duraraq Fərhad həkimin adına layiq ömür sürür. Allah onları qorusun!

Təbriz Balağa oğlu Dadaşov

*(Lənkəran rayonu, Şağlaser kənd sahə
xəstəxanasının baş həkimi)*

HƏMKARIM DOKTOR FƏRHAD HAQQINDA

Həkimlik gözəl sənət olsa da, çətin peşədir. İnsanların sağlamlığının keşiyində dayanmaq, onların qayğısına qalmaq hər kəsə nəsisb olmur. Mənə görə, həkimlər Tanrı tərəfindən seçilmiş insanlardır.

Əhədov Fərhadı çoxdan tanıyıram. Kirov (indiki İstisu) qəsəbəsinə baş həkim təyin olunmuşdum. Masanın üzərində xəstələrin səliqəli xətlə yazılmış anketlərini gördüm. Bu gözəl xəttin sahibini soruşanda dedilər:

– Bir az əvvəl burada Əhədov Fərhad adında çox savadlı bir həkim işləyirdi, bu onun dəstxəttidir: Masallıdan idi, qısa vaxtda böyük hörmət qazanmışdı...

Onunla daha yaxından tanışlığım isə Şağlaser kənd sahə xəstəxanasına baş həkim təyin olunandan sonra başladı. O da bu xəstəxananın uşaq həkimi idi. Çox savadlı, daima xəstələrin qayğısına qalan, təvəzökar bir insan idi.

O heç nədən çəkinməz, həmkarlarından və orta tibb işçilərindən köməyini əsirgəməzdi. İşlədiyi müddətdə heç kimin qəlbinə dəymədi, həmişə çalışardı ki, hamı ondan razı qalsın.

Fərhad doktor təkcə Şağlaser kəndinin deyil, həmçinin ətrafdakı Xarxatan, Cil, Separadi, Tükəvilə, Kaqalon, Tuədo, Marso, Sarı (Nərimanabad-1, Nərimanabad-2) sakinlərinə

də xidmət edib. Çalışdığı xəstəxanalarda bütün xəstələrin ondan razı qalması üçün səy göstərir, bəzən imkanı xaricində olan xəstələrə belə yardım edirdi. Müxtəlif yanıq xəsarətlərini və yaraları müalicə edərək xəstələrə təmənnəsiz xidmət göstərirdi. Heç kimdən heç nə ummazdı. Masanın üstünə qoyulan pulu götürməz, dərhal xəstənin ardınca qaçaraq, onu sahibinə geri qaytarardı.

Fərhad həkim əsl peşəkar və alicənab insan idi. Məhz buna görə də həm yerli əhalinin, həm də işlədiyi kollektivin dərin hörmətini qazanmışdı...

Allah hər kəsə çəkdiyi zəhməti müqabilində xeyirli əməllər nəsib edir. Onlardan biri də həcc ziyarətidir. Fərhad doktor da bu vacib əməli yerinə yetirib hacı kimi Allahın dərgahına qovuşdu...

O, cismən aramızda olmasa da, qəlblərdə əsil insan, savadlı şəxsiyyət, ustad və qayğıkeş bir həkim kimi hər zaman yaşayacaq...

Cəbrayıl Yavər oğlu Həmidov

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini)

DAYIM OĞLU HƏKİM FƏRHAD

Biz üç qardaş, bir bacı dayılarımızı görməmişik. Böyük dayımız Süleymandan Sərgül adlı bir qız, ikinci dayımız Məşgüldən Fərhad adlı bir oğul yadigar qalıb. Hər ikisi hələ körpə ikən atalarını itiriblər.

Uşaqlıqdan yadımdadır ki, Fərhad bizə çox gələrdi. Anam Sərgüllə Fərhadı qucaqlayar, ağı deyib ağlayardı. Onlar isə anama sığınar, təsəlli verərək:

– Bibican, ağlama, bəsdir, – deyə anamı ağlamağa qoymazdılar.

Dayım oğlu Fərhadla qardaşım İmamverdi bir sinifdə oxuyardılar, dərslərə bir yerdə hazırlaşardılar: biri oxuyar, digəri dinləyər, sonra isə sual-cavab edərdilər. Hər ikisi əlaçı idi. Fərhadın yaxşı xətti vardı. Orta məktəbdən qalan bəzi dəftərlərini, universitetdə oxuyan zaman yazdığı mü-hazirələrini indi də saxlayırıq. O, yeniyetmə vaxtlarından evdə, təsərrüfatda işləyər, anasına kömək edərdi. İnəklər üçün kövşəndən ot gətirər, meşədən odun daşıyardı. Mən də onunla getmək istəyəndə deyərdi:

– Sən hələ balacasan, meşəbəyi bizi qovanda qaça bil-məszən, ələ keçərsən.

– Yox, mən bərk qaçaram, -deyərdim. Kürəyimə vurub söyləyərdi:

– Meşədə canavar da var axı? Sən gəlmə. Allah eləməsin, bir iş olar, bibiyə cavab verə bilmərik.

– Yox, mən heç nədən qorxmuram, -deyib tərslik edə-

dim, onlara qoşulardım.

Bir-iki dəfə onlarla birgə meşəyə odun üçün getdim. Gördüm ki, həqiqətən, çox çətindir. Yol uzaq, bunlarla birgə yeriməyə gücüm çatmır, təngnəfəs oluram. Bəzən mənim yükümü də götürərdi, müəyyən yerəcən aparar və deyərdi:

– Di yeri görüm. Aha, yeriyə də bilmirsən, tez yorulursan, gücün çatmır. Eybi yox, bir az nəfəs al, sonra dalımca gəl.

Fərhad orta məktəbi bitirib Plan-Uçot Texnikumuna qəbul oldu. Bir müddət işləyib hərbi xidmətə çağırıldı. Hərbi xidmətdə olanda tibb universitetinə hazırlaşdı və əsgərliyi başa vurub ora qəbul olundu.

Mən də həmin dövrdə Bakıda təhsil alırdım. O, universitetin yataqxanasında, mən isə kirayədə qalırdım. Tez-tez görüşərdik. O deyərdi:

– Bibioğlu, çalış, bazar günləri yataqxanaya yanıma gəl, asudə dolanıb gəzək, bol-bol söhbət edək.

Bazar günü səhər yanına gedərdim. Geyinib-gecinib də-nizkənarı parka yollanardıq. Evə qayıtmaq istəyəndə qoy-mazdı:

– Otaq yoldaşlarıma demişəm, qonağım var, günortaya yaxşı tədarük görüblər, gen-bol kartof qızardıblar, ədviyatı, tərəvəzi, meyvəsi də yanında...

Fərhad tibb universitetində oxumaqla yanaşı 5 saylı xəstəxanada işləyirdi və mənə də deyirdi:

– Gəl sənə də bir iş tapım, sən də işlə.

Mən razılaşmadım və dedim:

– Dərslərimi çatdırı bilmirəm, maşallah, sən mövzunu bir dəfə oxuyursan, yadda saxlaya bilirsən. Mən isə gərək bir neçə dəfə oxuyam ki, mənimsəyəm.

Tibb universitetini bitirəndən sonra təyinatını Lənkəran rayonuna, Nərimanabad qəsəbəsinə verdilər. Orada uşaq

həkim kimi işə başladı.Yadımdadır, bir dəfə Fərhadın anası ilə birgə onun iş yerinə getdik, çox çətinliklə yaşadığı evə çata bildik. Darısqal bir evdə kirayədə yaşayırdı. Sonralar eşitdim ki, böyük nüfuzu və göstərdiyi iş qabiliyyətinə görə ona ikiotaqlı yaşayış evi veriblər.

İşlədiyi müddətdə yerli camaatın hörmətini qazanmışdı. Çünki o, yanına gələn xəstələrə təmənnasız xidmət edirdi...

Fərhad həkim Nərimanabad qəsəbəsinə bir müddət işləyəndən sonra Şağlaser xəstəxanasına həkim təyin edildi və təqaüdə çıxana qədər burada işlədi. Ailəsi ilə birlikdə doğma kəndində, ata yurdunda yaşayırdı. Ata yurdunda yaşamağı ilə onun həkimlik fəaliyyətinin miqyasını xeyli genişləndirmişdi. Şağlaser kəndində işləyərkən yerli sakinlər və ətraf kəndlərdə yaşayanlar xəstə övladlarını onun yanına gətirir, xəstəxanaya gələ bilməyənlərin evinə gedib müayinə edərdi. Eyni zamanda, yaşadığı Kolatan kəndindən də xəstələri onun yanına gətirirdilər. Nisbətən uzaq yerlərdən olan xəstələrin yanına isə özü gedərdi.Yüksək səviyyəli müayinə və müalicələri ona böyük şöhrəti gətirmişdi.

Fərhad həkimin kənddə kiminsə xəstələndiyini eşitdikdə, özü xəstəyə baş çəkər, müayinə-müalicə edərdi. Gecə-gündüz əhalinin xidmətində durardı.O, istirahət, yemək və ya gecə vaxtı demədən, yorğun olsa belə, günün hansı çağır olursun, xəstənin çağırışına gedərdi. Xüsusən şənbə-bazar günləri evində-həyatında adamlar növbəyə durardı, xəstələri qəbul edərdi. Özü də tamamilə təmənnasız xidmət edərdi. Onu pul almadığına görə qınayanlar da az olmurdu. O isə :– “xəstədən hədiyyə-filan, pul-para almağa ehtiyac duymuram, dövlət mənə maaş verir, bəsimdir”,-deyərdi.

İşim elə idi ki, həm Lənkəranın, həm də Masallının bütün kəndlərində olurdu. Doktor Fərhadla eyni kənddən , həm

də dayoğlu-bibioğlu olduğumuzu biləndə insanlar mənə xüsusi hörmət göstərir, onun yaxşılığından, təmənnasız xidmətindən, şəfali müalicəsindən, neçə-neçə xəstəni ölümdən xilas etməsindən danışırdılar.

Fərhad kəndimizin ictimai işlərində də çox fəal iştirak edirdi. O, kəndə içməli suyun və qaz xəttinin çəkilməsi, artezian quyularının qazılması üçün məşhur həkim-uroloq Mirməmməd Cavadzadədən kömək istəmişdi. Başqa da bu kimi xeyirxah işlərə səy göstərməsi ilə xalqın sevimlisinə çevrilmişdi. Belə işlər üçün ianələrin toplanmasında şəxsən iştirak edən doktorun bu sözlərini dəfələrlə eşitmişdim:

– Mənə pul-para, hədiyyə təklif edənlər, kəndin ictimai işlərinə pul xərcləyin, savab yiyəsi olun.

Hətta mənim yadımda o qalıb ki, bir uşağı təmənnasız sağaltdığına görə uşağın valideyni bir neçə məşin daş -çinqıl gətirib Bala Kolatan - Böyük Kolatan yoluna tökmüşdü. Hesab edirəm ki, digər həkimlərimiz də Fərhadın iş təcrübəsindən yararlansalar, həm nüfuzları artar, həm də xəstələr onlara minnətdar olar.

Səxail Mirzərza oğlu Əzimov

(Lənkəran rayonu, Vilvan kənd ağsaqqallar şurasının sədri, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi)

SAVADLI HƏKİM, GÖZƏL İNSAN

Fərhad həkim haqqında düşünəndə gözlərimin önündə öz sənətinin sirlərinə dərinləndən bələd olan, qayğıkeş, səmimi, mehriban bir insan canlanır.

Həyatını xalqına həsr edən, daim öz üzərində çalışan, tibb elminin dərinliklərinə bələd olan, həmişə yenilik axtaran biri idi Fərhad həkim. Təmkinli, mülayim xasiyyətli, əsəbləşdiyini heç vaxt büruzə verməyən bu güləruz adam ətrafındakıları diqqətlə dinləyər, sonra həm elmi, həm də hər kəsin anlayacağı sadə, aydın bir dildə öz məsləhətlərini, tövsiyələrini verərdi.

Onun iş yeri bizə yaxın idi. Məni görəndə doğma adamı kimi görüşər, hal-əhval tutardı. Heç yadımdan çıxmaz: 1993-cü ilin payız aylarından biri idi. Leysan yağış yağırdı. Ortancıl oğlum Qaya bərk xəstələnmişdi. Uşağı yerindən tərpətmək mümkün deyildi, yüksək qızdırması vardı.

Səhər tezdən kəndimizdəki həkim məntəqəsinə yollandım. Bəxtimdən həkim Fərhad işə vaxtından əvvəl gəlmişdi. İş vaxtının başlanmasına hələ bir az qalsa da, o artıq xəstə müayinə edirdi.

Mən çöldə gözləməli oldum. Sən demə, həkim pəncərədən məni görübmüş. Çox keçmədi ki, qapını açıb məni içəri dəvət etdi:

– Müəllim, sabahın xeyir, buyur, içəri keç, -dedi- Sabah-sabah xeyir ola?

Gəlişimin səbəbimi bildirdim. O, xəstənin valideyninə tövsiyələrini verəndən sonra balaca əl çantasını götürüb qapıdan çıxdı və birlikdə bizə gəldik.

Uşağı müayinə etdi. Barmaqları ilə uşağın bədəninin müxtəlif yerlərinə toxundu. Temperaturunu ölçdü. Sonra uşağı dindirdi, onunla zarafat etdi. Danışa-danışa çantasından iynə-dərmanını götürdü.

Ehtiyatlı həkim idi. Çantasında ilk yardım üçün hər nə vardı. Uşaq iynəni görəndə qorxdı, geri çəkilib ağlamağa başladı. Həkim barmağı ilə işarə edib uşağa astaca söylədi:

– O sərçəni sən evə gətiribsen?

Uşaq onun işarə etdiyi səmtə boylananda həkim tez iynəni onun qoluna yeridə bildi. Sonra da bizə ürək-dirək verdi:

– Narahat olmayın, daha heç bir səbəb yoxdur, – deyib lazım olan dərmanların, iynələrin reseptini yazdı. – Axşamüstü yenə gəlib baş çəkərəm, –söyləyib getdi.

Sonralar Qaya böyüyüb Respublikamızın şahmat çempionu oldu. Bölgəmizdə ali məktəb imtahanlarından yüksək bal toplayaraq prezident təqaüdünə layiq görüldü. İki dəfə Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin qəbulunda olub. İndi də sərçə əhvalatını xatırlayıb gülümsəyir.

Doktor Fərhad xoş sözləri ilə xəstəsinə təsəlli verər, onun ağrılarını yüngülləşdirməyə çalışardı. “Həkimin şirin dili müalicəsindən xeyli üstündür”, – deyərdi.

Öz sənətinin sirlərinə bələd olan Fərhad həkim deyirdi:

– Həkim öz sənətini pula qurban verməməlidir. Pul əl çirkidir. Puldan üstün bir şey varsa, o da insanlıqdır. Anam mənə vəsiyyət edib ki, heç vaxt xəstələri incitməyəsən, tamaha qurban verməyəsən.Yoxsa zəhmətimi sənə halal etmərəm.

Həqiqətən, dəfələrlə şahidi olmuşdum ki, o, halal zəhməti ilə qazandığı pulla imkansız xəstələrə dərman alırdı...

O, həyatda rast gəldiyim nadir insanlardan idi. İnsanpərvər, ideal bir şəxs idi. Belə şəxsiyyətlərin həyat yolu hamı üçün bir örnək, nümunə olmalıdır. Öz əməli, işi ilə onu tanıyan, sevən insanların qəlbində elə bir mənəvi abidə ucaldıb ki, zamanın heç bir fırtınası onu yıxa bilməz.

Şərəfli və olduqca məsuliyyətli bir sənət sahibi olan Fərhad həkim onu sevənlərin qəlbində daima yaşayacaqdır. Kaş ki, belə insanların sayı çox olsun...

Fərhad həkimin Vilvanda-kəndimizdə işlədiyi illərdə müasir tipli tibbi avadanlıqlar, texniki cihazlar indiki səviyədə deyildi, yox dərəcəsində idi. Xəstənin düzgün diaqnozu-nu təyin etmək üçün həkim bir çox problemlərlə qarşılaşmalı olurdu.

O dövrdə tibb indiki qədər inkişaf etməmişdi. Həkimdən yüksək savad və düzgün mühakimə qabiliyyəti tələb olunurdu; o, fitri istedadla malik olmalı idi. Fərhad da məhz belə həkimlərdən idi. Sanki onun barmaqları müasir tibbi avadanlıqları əvəz edirdi.

Fərhad həkimin humanist, gülərüzlü, şirin dilli, səmimi olması xəstədə sağalmağa ümid hissini artırırdı, yaşamaq eşqini canlandırırdı.

Fərhad həkim Lənkəran rayon Vilvan kəndində işləsə də, Masallı rayon Kolatan kəndində yaşayırdı. Onun şəxsi minik maşını da yox idi. Kolatandan Vilvana gəlmək üçün 30 km-dən artıq yol qət edib üç-dörd marşrut dəyişməli olurdu. Bəzən iki-üç saat nəqliyyat gözləmək lazım gəlirdi. Yağışda, qarda, küləkdə, günəşdə o qədər məsafəni qət edib səhər saat 8-də işdə olmaq asan məsələ deyil. Seçdiyi sənətə məhəbbət, hörmət və məsuliyyət hissini daim qoruyan Fərhad həkim bir dəfə də şikayətlənmədən, gecə-gündüz demədən xəstələrin qulluğunda oldu, onlara sağlamlıq bəxş etdi.

O vaxtlar mobil telefon da yox idi, həkimlə əlaqə saxlamaq müşkül məsələ idi. Xalqın iqtisadi vəziyyəti də yaxşı deyildi. Yoxsulluq baş alıb gedirdi. Əhali ev telefonu vasitəsilə onunla əlaqə saxlayırdı. Bir dəfə görmədim ki, Fərhad həkim vaxtsız gələn zəngdən gileylənsin, şikayət etsin, narazılığını bildirsin. O, həyatını insanlara həsr edən böyük ürək sahibi idi. Onda tamah, varlanmaq həvəsi yox idi.

Mənim kimi hər bir Vilvanlı onu özünə doğma, əziz bilir. Vilvan sakinləri həmişə onu xoş sözlərlə xatırlayıraq deyirlər:

– Allah sənə rəhmət eləsin, doktor Fərhad! Qəbrin nurlu, məkanın cənnət olsun!

Telman Xudayar oğlu Əmənov

*(Azərbaycan Respublikası
Vəkillər kollegiyasının üzvü)*

DAHİ İNSAN, PEŞƏKAR HƏKİM

İlk öncə dahi insan, peşəkar həkim, uzun müddət münasibətdə olmağımla fəxr etdiyim böyük şəxsiyyət haqqında danışmazdan əvvəl özüm barədə qısa məlumat verim ki, bildiklərim oxucular üçün müəmmalı olmasın.

Mən, Əmənov Telman Xudayar oğlu, 02.09.1959-cu ildə Masallı rayonu Kolatan kəndində doğulmuşam. Keçmiş SSRİ dövründə ali hüquq təhsili almışam, həmin dövlətin tərkibində olan müxtəlif respublikalarda və şəhərlərdə ixtisasım üzrə çalışmışam. 1990-cı ildə vətənə qayıdıb Azərbaycan Respublikası DİN-də və Respublika baş prokurorluğunun istintaq orqanlarında işləmişəm. 2015-ci ildə AR DİN-nin Baş İstintaq və Təhqiqat idarəsində xüsusilə mühüm işlər baş müstəntiqi vəzifəsindən təqaüdə çıxmışam. Hal-hazırda Azərbaycan Respublikası Vəkillər kollegiyasının üzvüyəm.

Atam Əliyev Xudayar Qafar oğlunun və əmim Vəkil doktorun Fərhad həkimlə yaxşı münasibətləri olmuşdu. Mən də həmin münasibətləri davam etdirərək qorumağı özümə şərəf sayıb axıradək saxlamışam. Hələ Fərhad həkimin sağlığında başlayan bu münasibətlər o rəhmətə getdikdən sonra da övladları Fuad, Rüfət, Cəmşid və Ceyhunla davam edir.

1990-cı ildə Bakıda işlədiyim zaman həftəsonu valideynlərimlə görüşmək üçün kəndə getmişdim. O vaxtlar respublikamızda baş verən hadisələrlə bağlı Qarabağ bölgəsinə və Naxçıvana tez-tez ezamiyyətə getdiyimə görə valideynlərim

mənim üçün çox narahat idi. Kəndə çatıb valideynlərimlə görüşdükdən sonra kənd camaatının toplandığı yerə getdim, həmkəndlilərimlə görüşdüm. Maraqlı söhbətlərimiz oldu. Evə qayıdarkən yolda təsadüfən Fərhad həkimlə qarşılaşdım. Hiss olunurdu ki, Fərhad doktor xəstə yanından yorğun halda evinə qayıdır. Lakin bu, bizim onunla səmimi görüşümüzə mane olmadı. Vəzifəyə təyin olunmağım münasibətilə məni təbrik etdi, bu xəbərdən çox şad olduğunu və sevindiyini bildirdi. Dostum İsrafilin AZİ-də- hazırkı Neft Akademiyasında müəllim işləməsi münasibətilə də məni təbrik etdi. Ümumiyyətlə, o hər kəsin uğurunu sevinclə qarşılayardı.

Daha sonra söhbət zamanı sanki bir az sıxılaraq:

– Bəs nə vaxt Bakıya qayıdacaqsan?-soruşdu...

–Mən kəndə qısa müddətə gəlmişəm, sabah qayıdacağam, - deyə cavab verdim. Doktor nə isə demək istəsə də, susdu, danışmadı. Mən dərhal təkid etdim:

– Doktor, nə lazımdırsa,deyin, böyük məmnuniyyətlə edəram, -dedim.O, böyük insanlara xas bir təvazökarlıqla, utana-utana dedi:

– Böyük oğlum Fuad AZİ-də oxuyur, yataqxanada qalır, ona bir az sovqat göndərmək istəyirdim.

– Gözüm üstə, əyləşin, sizi evinizə aparım,-dedim.

Hər ikimiz maşına əyləşdik, həkimi evinə apardım, sovqatı götürüb onunla xudahafizləşdim.

Səhər Bakıda Fuadın qaldığı yataqxanaya gəlib onu tapdım, özümü təqdim edib sovqatı təhvil verdim. Fuadla bir neçə dəqiqəlik söhbətimiz oldu, amma elə bu qısa görüşdən anladım ki, o, atasına layiqli övladdır və mən buna çox sevindim.Yaş fərqimizə baxmayaraq, Fuadla onun tələbəlik illərindən başlayan dostluğumuz hələ də davam edir.

Bir müddət sonra Fərhad doktorun digər oğlu Cəmşid-

lə də tanış oldum. O, BP şirkətində neft mühəndisi işləyir. 2018-ci ildə qızının qəbul imtahanlarında maksimum nəticə- 700 bal toplayaraq Tibb Universitetinə daxil olmasını böyük sevinclə qeyd etdik. Həmin məclisin tamadası da özüm olmuşam. Hacı Cəmşidlə dostluğumuz hazırda da davam edir.

Bir gün dayım uşaqlarından birinin xəstələnib Sabunçu rayon xəstəxanasına yerləşdirilməsi xəbərini aldım. Öyrəndim ki, uşağın müalicə alacağı şöbənin müdiri əslən Masallının Kolatan kəndindən Rüşət adlı bir həkimdir.

Rüşət doktorla tanış olduqda yadıma bir hikmətli atalar sözü düşdü. “Ot kökü üstə bitər”. O, xəstəmizi yüksək səviyyədə müalicə etdi, atası Fərhad həkim kimi təmənnəsiz və vicdanlı davranaraq bizə hər cür dəstək oldu, evimizə yola saldı.

Sonralar Rüşət doktorla eyni nazirlikdə uzun müddət birgə çalışdıq. Artıq təqaüdə çıxsam da, onunla tez-tez görüşürük. Hazırda Rüşət Əhədov Tibb üzrə fəlsəfə doktorudur və Azərbaycan Respublikası DİN-nin hospitalında şöbə rəisi vəzifəsində işləyir. Rüşət kimi savadlı bir oğul, alim və həkim yetişdirən Fərhad atanın ruhu şad olsun!

Bu qardaşların ən kiçiyi Ceyhun haqqında çox söz demirəm, qısaca onu bildirirəm ki, qohum-qardaş öz yerində, Kolatan kəndində işıqla bağlı bütün problemlərin həlli onun üzərindədir. Dərin minnətdarlığımı bildirirəm ki, həmin bölgədə ona görə bu sahədə hələ heç bir problemimiz yoxdur. Düşünürəm ki, Ceyhun olan yerdə nə problem ola bilər?

Fərhad həkimi tanıyanlar onun haqqında bir deyil, bir neçə kitab yazı bilər. O bunu öz əməlləri və zəhməti ilə qazanıb. Mən bu barədə çox yazmayacağam, sadəcə başıma gələn bir əhvalatı danışacağam.

Təxminən 1998-ci ilin sonunda istirahət günləri ailəmlə

birlikdə kəndə getdim. Həmin gecə bacımgildə qaldım. Gecədən xeyli keçmiş o vaxt yeganə övladımın xəstələnməsi bütün evi ayağa qaldırdı. Bacım və həyat yoldaşım:

– Mütləq uşağı xəstəxanaya aparmaq lazımdır, -deyib təkid etdilər. Dərhal Fərhad həkim yadıma düşdü. Fikirləşmədən, heç kəslə məsləhətləşmədən maşına oturub Fərhad həkimin evinə sürdüm. Yolda fikirləşirdim: “Validəyn üçün övlad dünyada ən əziz varlıq olsa da, uşağımın xəstələnməsini həkimə necə deyəcəyimi hələ də kəsdirə bilmirdim”... Bu tərəddüdlərlə həkimin həyətinə çatdım. Maşından çıxmayıb 10-15 dəqiqə də düşündüm: “Necə deyim, nə təhər söyləyim?” Nəhayət, düşüb qapını döyərək:

– Fərhad həkim, Fərhad həkim!- deyə çağırırdım.

Az sonra o, pəncərəni açıb həyətə boylandı, məni görüb tanıdı. Heç nə deməyə imkan vermədən geyinib aşağı düşdü. Tələsik mənə yaxınlaşıb təşvişlə soruşdu:

– Nə əcəb səndən? Kənddə idin? Gecə vaxtı nə olub ki? Xəstələnən var?

Sualı suala calayaraq qoluma girdi, məni evə dəvət etdi. Dedim:

– Uşaq xəstədir, ona görə gəlmişəm.

Ünvanı soruşmadan:

– Bir az gözlə, indi gəlirəm, - dedi və evə qayıtdı.

Bir qədər gözlədim, mənə elə gəldi ki, uzun bir vaxt keçdi, amma həkim hələ də gəlmirdi. Yavaşca evə qalxıb qapını açdım. Pilləkəndə Fərhad həkimin ayaqqabısının bir tayını geyinib, o birini geyinməmiş yuxuya getdiyini gördüm. Əlimi çiyinə qoymaq istəyəndə dərhal oyandı. Əyilib o biri tayı da geyindi və üzrxahlıq elədi:

– Bağışla, yuxu məni aparıb, axı yuxunun şirin vaxtıdır.

O, əlindəki dərman paketlərini qucağına alaraq cəld ke-

çib maşına əyləşdi.

Bacım ilə çatıb evə daxil olduq. Mən hörmət əlaməti olaraq uşaq yatan otağa girmədim, qayıdıb maşında gözlədim. Bir qədər sonra Fərhad həkim maşında mürgülədiyimi görüb məni oyatdı və arxayınlıqla:

– Uşaq üçün heç bir təhlükə yoxdur, darıxma,- deyərək maşına oturdu. -Məni evə apar.

Bu hadisədən bir müddət sonra o gecə barədə danışanda dedi:

– Həmin gecə daha iki xəstə üstə gedib qayıtmışdım, çox yorğun idim, sən gələndə yenidən yuxuya getmişdim.

Belə hallar Fərhad həkim üçün artıq adılşmışdı...

***Allah sizə qəni-qəni rəhmət eləsin, dahi insan!
Ruhunuz qarşısında baş əyirəm!***

Akif Yunis oğlu Mirzəyev

*(Lənkəran rayonu, Şağlaser kənd məktəbinin
direktoru, Kimya-Biologiya müəllimi)*

FƏRHAD HƏKİM

1980-ci illərdə Cil və Şağlaser kənd tam orta məktəblərində direktor işləyirdim. Fərhad həkimlə tanışlığım o zaman başladı. Məktəbdə, xəstəxanada onunla tez-tez görüşürdük. O, şagirdlərin peyvənd edilməsində və məktəbdə uşaqların müayinə və müalicəsində şəxsən iştirak edirdi. Bundan başqa, kənd sakinlərini, müəllimləri və mənim üç uşağımı da müalicə eləmişdi.

O, kənd xəstəxanasına həkim təyin ediləndə orada ali təhsilli həkim yox idi. Şağlaser kənd xəstəxanası bir neçə kəndin (Şağlaser, Cil, Xarxatan, Separadi, Tükəvilə və Zövlə) əhalisinə xidmət edirdi. Xəstələnən uşaqları çox vaxt Lənkəranın və Masallının xəstəxanalarına aparırdılar.

Fərhad doktor gəldikdən sonra əhali nəinki öz uşaqlarını başqa klinikalara göndərmədi, hətta digər yerlərdən də uşaqlarını işlədiyi Şağlaser xəstəxanasına onun yanına müalicəyə gətirirdilər.

Fərhad həkim körpələri müayinə və müalicə edir, hətta onları bələməyi də gənc analara öyrədirdi. Valideynin kimliyindən, vəzifəsindən asılı olmayaraq, o bütün uşaqlara eyni qayğı ilə yanaşır, heç kimdən təmənnası olmurdu. Ona pul və ya hədiyyə təklif edənlərdən inciyər, bəzən onlarla kəsülü qalardı.

Mənim üç uşağıma da o müalicə edib. Bir dəfə həyat yoldaşım dedi:

– Fərhad həkim bu qədər əziyyət çəkir, amma nahara belə qalmır, səninlə bir yerə yeməyə getmir. „Vaxtım yoxdur” deyib təkliflərimizi rədd edir. Bəs biz onun xəcalətindən necə çıxmaq?

Qərara gəldik ki, uşaqları yanına aparanda, qəbul jurnalının arxa vərəqində bir qədər pul qoyaq. Əgər nə vaxtsa bilsə belə, boyun almayaq, yoxsa bizdən küsər. Beləcə, biz də arxayın olarıq ki, doktora bir qədər zəhmət haqqı verə bildik.

Belə də elədik. O, əllərini yumağa gedəndə pulu jurnalda elə yerləşdirdim ki, bilməsin. Uşağı götürüb xüdəhafızlaşaraq getdik...

Yaxşı yadımdadır, bu hadisədən bir həftə vaxt keçmişdi. Xəstəxananın xadiməsi Banu bizə gəldi və pulu masanın üzərinə qoyub dedi:

– Bu pul sizə çatacaq, doktorun qəbul otağında qeydiyyat jurnalının arasında qoyubsunuz. Həkim dedi ki, pulunuza sahib çıxasınız, bir də belə xətalara yol verməyəsiniz.

– Bu pul mənim deyil,- dedim.

– Fərhad həkim başa düşüb ki, pulu siz qoyubsunuz. Əgər pulu geri götürməsəniz, doktor sizdən küsəcək və bir daha sizi qəbul etməyəcək. Yox, əgər pulu siz qoymayıbsınızsa, deyin, kim qoyub, həmin adamdan soruşaq, pulu verən boynuna alsa, sözüm yoxdur.

Gördük ki, iş çox dərinə gedir, pulu geri aldım, gedib doktordan dönə-dönə üzr istədim...

Məncə, tibb dünyanın ən mühüm elm və sənət sahəsidir. Bu sahənin fəxri isə Hippokrat andına sadıq qalan Fərhad kimi vicdanlı və fədakar həkimlərdir. O , zəngin mənəviyyatlı, heç bir təmənnə güdməyən, çətinliklərə dözən, xalqın sevgisini qazanaraq xatirələrdə əbədi yaşayan bir şəxsiyyət idi.

Bir sözlə, o, xalqın həkimi idi: gözütöx, bilikli, qayğıkeş, nadir bir həkim, əsl insan idi. **Allah ona rəhmət eləsin!**

Zemfira Lələxan qızı Şahverdiyeva

*(Masallı rayonu, Mahmudavar kənd sakini,
təqaüdçü-müəllim)*

ÜZÜ NURLU, ƏLLƏRİ ŞƏFALI HƏKİM

Doktor Fərhad əsl həkim idi. Sənətini dərinləndirən bilən, peşəsini sevən bir insan kimi hamının rəğbətini qazanmışdı. Ata-anaların sevimlisi, uşaqların dostu, xəstə körpələrin xilaskarı idi. Bu üzü nurlu, əlləri şəfali həkimin soracağı hər yerə yayılmışdı.

Bir gün mən də iki körpəmlə bərabər Fərhad həkimin qəbuluna gəldim. Uşaqlar bərk xəstələnmişdi. Qonşumuz Banu Şağlaser kənd xəstəxanasında işləyirdi. Uşaqların xəstələndiyini biləndə mənə dedi:

– Uşaqları mənim işlədiyim xəstəxanaya gətir. Dünyanın ən şəfali əllərinə sahib olan doktor Fərhad bu xəstəxanada işləyir. Fərsəti əldən vermə, xəstələrin nicatı Allah-təalada, bir də Fərhad həkimdədir.

Qızdırma içində yanan körpələrimi doktorun qəbuluna apardım. O bizi çox mehribanlıqla qarşıladı və uşaqları müayinə etdi. İlk yardım göstərdi, analizlər elədilər. Doktor uşaqlarımın müalicəsini səbirlə və təmkinlə apardı. Xoş sözləri ümid verir, danışığı, mehriban rəftarı rahatlıq gətirirdi.

Körpə qızlarım onun müalicəsi ilə tezliklə sağaldılar. Doktor məni “ellim” deyə çağırırdı. Hər ikimiz Masallıdan idik -o Kolatandan, mən isə Mahmudavardan olduğum üçün belə deyirdi.

Sonradan bir neçə dəfə də Fərhad həkimin qəbulunda olduq. Həm öz uşaqlarım, həm bizə qonaq gələn qaynımın

uşaqları xəstələnəndə onun yanına aparmışam. Allahın köməyi və fədakar həkimimizin şəfali əlləri ilə sağlamlılıqlarına qovuşublar, indi də Fərhad həkimi ehtiramla yad edirlər.

Allah ona rəhmət eləsin, qəbri nurlu olsun. Övladlarına can sağlığı arzulayıram.

O, əbədiyaşar bir insan olaraq xatirələrdə qalacaqdır.

Sabir Yadi oğlu Əsədov

(Masallı rayonu, Bədəlan kənd sakini)

MƏNİM XATİRƏLƏRİMDƏKİ FƏRHAD

İmamverdi, Fərhad, Aydın, bir də mən Bədəlan məktəbində 8-10-cu sinifləri bir yerdə oxumuşuq. Bu, 1956–57-ci illərə təsadüf eləyir. Onda Bədəlan orta məktəbində direktor Salman müəllim idi. Məktəbin üç otağında dərs keçirdik. Qulaməli müəllim dərs hissə müdirimiz idi. Sonralar o, Bakıya köçdü, daha onu görmədik.

Qulaməli müəllim İmamverdi ilə Fərhadın biliyinə heyran qalmışdı. O həmişə zarafatla deyərdi:

– Necə də istedadlı uşaqlarsınız, sizə dil yetirmək olmur, əla cavablar verirsiniz. Dağdan enib gəlibsiniz, bu istedad sizdə haradandır?

İmamverdi belə izah edərdi:

– Dağ suları, təmiz bulaqlardan içmişik, ona görə ilhamlanmışıq.

O vaxtlar biz Fərhadı Boyli bilərdik, sonralar Lənkəranda həkimlik edəndə bir gün ondan soruşdum:

– Axı adın Boyli idi? Boyli yaxşı addır, talışca qardaş deməkdir. Adını niyə dəyişdin?

– Sabir, heç soruşma, belə lazım oldu.

Fərhad və İmamverdi yaxşı və əla qiymətlərlə oxuyurdular. Xüsusilə, riyaziyyatı onlar qədər bilən yox idi, hətta müəllimləri də qabaqlayırdılar.

1957-ci il idi, Bədəlan orta məktəbini bitirirdik. Maarif şöbəindən bizə riyaziyyatın imtahan sualları gəlmişdi. Boradigahdan Məhəmməd Hüseyin müəllim təhkim edilmişdi.

Bizdən imtahanı o götürəcəkdİ.

Paketi açdılar, sualları yazı taxtasına yazdılar, müəllimlər də, şagirdlər də əyləşdilər, görək misal və məsələləri əvvəlcə kim həll edəcək? Birinci olaraq Fərhadla İmamverdi məsələni həll elədilər, müəllimlər səslərini qaldırdılar. Qulamhüseyn müəllim dedi:

– Ay sizə qurban olum, imkan verin, qoy birinci müəllimlər həll eləsin də, bir gözləyin də. Vallah, siz Allahın bir bəlasısınız . Zarafat edirəm, əhsən sizə!

Fərhadla İmamverdi orta məktəbi qurtarıb əvvəl İqtisadiyyat texnikumunda oxudular. Sonra biri Tibb, digəri Azərbaycan Dövlət Universitetinə daxil oldu. Biri həkim-pediatr, digəri şərqsünas -alim oldu.

Mən Fərhadı yaxşı tanıyırdım və tez-tez görüşürdük. Ancaq İmamverdi ilə 58 il sonra telefonla danışdıq. O mənə zəng edib Fərhad haqqında kitab yazıldığını bildirdi, mənim də xatirələrimi istədi.

Hələ orta məktəbdə oxuyanda bu iki istedadlı gənc haqqında hamı ağızdoluşu danışar, onları parlaq gələcək gözlədiyini söyləyərdilər. Qulaməli müəllim deyərdi:

– Siz imtahansız qəbul olunacaqsınız, attestat qiymətləriniz hamısı əladır!

O vaxt bizdə maarif müdiri vəzifəsində çalışan Əhməd müəllim də onları çox tərifləyərdi

İndiki məktəblər təmirli, müasir texniki avadanlıqlarla, istiliklə təchiz olunublar.Yeni məktəb binalarının geniş dəhlizlərini, işıqlı sinif otaqlarını, səliqəli zallarını görəndə sevinirəm. Bizim o zaman oxuduğumuz məktəb isə çox kasıb idi. Elə özümüz kimi... Heç partalarımız , stol –stul belə yox idi. Uzun skamyalarda oturardıq. Mən,Fərhad, Aydın və İmamverdi bir skamyada əyləşərdik. Geyimimiz də, yemə-

yimiz də çox kasıbyana idi. Özümüzlə evdən çörək gətirərdik, eləcə skamyanın altına əyilib quru çörəyi bir-birimizə ötürərdik, xırçıldadardıq...

Sonralar arabir Fərhadla görüşərdik. Məktəb illərindən danışardıq, xatirələr təzələnərdi. Bir dəfə ondan soruşdum:

– Ay Boyli, (mən onu həmişə belə çağırırdım, bu ad bizim yeniyetməlik və gənclik illərimizin yadıgarı idi) neçə illərdir ki, Lənkəranda işləyirsən, niyə Masallıya təyinat almırsan?

– Sabir, mən işlədiyim kəndlərdə uşaq həkiminə böyük ehtiyac var, ona görə təyinatımı başqa rayona vermirlər.

Ürəyimdə fikirləşdim ki, əlbəttə, sənin kimi həkimə həmişə və hər yerdə ehtiyac olacaq.

Fərhad həkim peşəsinə, sənətinə dəyər verən, həkim adının hörmətini uca tutan bir ziyalı idi...

Allahverən Əjdər oğlu Qənbərli

(Lənkəran rayonu, Cil kənd sakini, təqaüdçü müəllim)

DOKTOR FƏRHADIN DÜNYASI

Bir yaz günü mobil telefonuma zəng gəldi. Açıdım, telefonun o başında xətrini dünyalar qədər istədiyim, şəxsiyyətinə böyük hörmət bəslədiyim sevimli Akif müəllimin səsini eşidəndə çox sevindim. Hal-əhval tutduqdan sonra Akif müəllim dedi:

– Bizim kənd xəstəxanasında uşaq həkimi işləyən doktor Fərhad haqqında sən də bir xatirə yaz.

Sevimli müəllimimə:

– Baş üstə, doktor Fərhad çox gözəl insan idi, -dedim, -əlbəttə, yazaram.

Bir dəfə kəndə xəbər yayıldı ki, xəstəxanamıza bir uşaq həkimi gəlib, o qədər xoşrəftar, mehriban bir insandır ki, adam onunla həmsöhbət olanda yüngülləşir, hətta dərdsini unudur. Bu həkimin bir fərqli xasiyyəti də var idi ki, müalicə etdiyi xəstədən heç nə güdmür, pul, hətta hədiyyə də götürmürdü. Əlbəttə, o vaxt üçün, elə indiki zaman üçün də bu, maraqlı bir xəbər idi.

İş elə gətirdi ki, mən özüm də doktor Fərhadla görüşüb yaxından tanış oldum. Bu görüşün səbəbkarı həmin günlərdə xəstələnən, temperaturu yüksələn iki yaşlı qızım olmuşdu. Uşaq tez-tez soyuqlanır, boğazı şişir, yemək yemirdi. Körpə udquna bilmir, hərərəti artırdı.

Qar yağmışdı, havalar şaxtalı keçirdi. “Zil” markalı yük maşınının kabinəsində xəstəxanaya getdik. Doktor Fərhad bizi o qədər səmimi qəbul etdi ki, heyran qaldım. Mənim

narahatlığımı görəndə ilk sözü bu oldu:

– Müəllim, boş şeydir, narahat olma, Allah min dərd veribsə, min bir dərman da verib. Yəni hər zaman dərman dərddən çoxdur. (Sonralar da hər dəfə bu sözü tez-tez xatırladırdı.)

Uşağı müalicə elədi, hətta imkan tapıb uşağa iynə vurmaq üçün evə də gəlirdi.

– Nə zəhmət çəkirsən, uşağı özüm gətirərdim də,- deyirdim.

– Borcumuzdur,-deyirdi.

Uşaq sağaldı, çox çalışdım ki, cibinə pul qoyam, imkan vermədi. Dedi:

– Mən heç kəsdən nə pul, nə hədiyyə götürmürəm, işimə görə dövlətdən maaş alıram.

İndi bu söhbətlər çoxlarına bir nağıl kimi görünə bilər, amma doktor Fərhad belə şəxsiyyət idi. Heç bir xəstəsindən nəşə güdməzdi.

Doktor Fərhadın yaxşı bir insan olaraq öz dünyası vardı. Orada pislərə, xəbəislərə, fırıldaqçılara yer yox idi. Bu dünyada onun özü kimi saf, təmiz insanlar vardı. Hamıya mehriban idi, amma hər kəslə hər sözü danışmazdı.

Bir gün mən də xəstələnib düz on gün xəstəxanada yatdım. Bu müddətdə boş vaxtdan istifadə edib xarici ölkə yazıçılarının əsərlərini oxuyurdum. Yadımdadır, bir dəfə Mayn Ridin “Başsız atlı” romanını əlimdə görüb gülümsədi və soruşdu:

– Nişanlanmış güllə? KK?

– Hələ orasına çatmamışam, təzə başlamışam,-dedim.

– Mən də oxumuşam. Maraqlı əsərdir. KK- yəni Kapitan Kalxaun.

Düzdür, bu, çoxdanın söhbətidir. Oxuduğum əsərin ha-

mısı yadımda deyil, amma doktor Fərhadın dediyi bu iki kəlmə heç yadımdan çıxmır.

Kiçik oğlumun el adəti ilə müsəlman olmasında da doktor Fərhadın həkim kimi xidmətini xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Bu zəhmətinə görə də ona təklif etdiyim nə pulu, nə də hədiyyəni götürmədi. Hətta taksi ilə onu iş yerinə aparmağıma da etiraz etdi:

– Hava yaxşıdır, yol da rahatdır. Piyada gəzmək də faydalıdır,-dedi.

Bu gün doktor Fərhadı tanıyanların hamısı onu minnətdarlıqla xatırlayır, hörmətlə yad edir. O, həqiqətən, bu hörmətə, bu sevgiyə layiq olan böyük insan idi. Ruhu şad, məkanı cənnət olsun!

Allah doktorumuza qəni-qəni rəhmət eləsin.

Xankişi Xanlar oğlu Qənbərov

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini,
təqaüdçü, həkim)*

YAXŞI ADAM, MEHRİBAN DOST

Mən doktor Fərhadı həmkəndlim kimi əvvəllər də tanıyırdım. Tale elə gətirdi ki, ikimiz də Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutuna daxil olduq.

1969-cu ildə mən birinci kursda təhsil alanda o artıq VI kursda oxuyurdu. Həmişə də bir-birimizlə əlaqə saxlayar, hal-əhval tutardıq. İkimiz də pediatr ixtisası üzrə oxuyurduq deyə Fərhadla tez-tez məsləhətləşmələrimiz olurdu. Hər ikimiz atasız böyümüşdük, bəlkə bir az da buna görə bir-birimiz yaxşı başa düşürdük.

Məktəb həyatı ömrün ən qaynar çağlarıdır. Onda həmişə dost-tanış, həmdəm axtarırsan. Beləcə yaxın adamlarla təmasda olursan. Bu mənada həmyerlilər həmişə birinci sırada durur. Fərhad çox yaxşı oxuyardı. O bizim fəxrımız idi. Mən də ona baxıb fərəhlənirdim.

Bir dəfə də onunla rastlaşdıq, sözarası “Anatomiya” kitabımın olmadığını dedim. Ertəsi gün öz kitabını gətirib mənə verdi. Səmimi şəkildə söylədi:

– İstədiyin qədər səndə qala bilər. Bilirəm, kitabsız çox çətindir...

Sevincim yerə-göyə sığmırdı. Ona təşəkkürümü bildirdim.

– Dəyməz,- dedi,-borcumuzdur.

Onun bu istiqanlılığı yaxşı adam, mehriban dost olmağından xəbər verirdi.

Məktəbi bitirəndən sonra Fərhad uşaq həkimi kimi qısa bir vaxtda elin, xalqın istəklisinə çevrildi. Doğru sözdür ki, alim olmaq asandır, amma adam olmaq çətindir. Doktor Fərhad hər şeydən əvvəl əsl insani xasiyyətləri ilə sevildi, sonra isə yaxşı həkim kimi ad-san qazandı.

İllər keçdi... O, təqaüdə çıxdı, sonra həcc ziyarətinə getdi. Elə əzəldən də imanlı biri idi. Hacı adı da ona çox yaraşırdı. Doktor Hacı Fərhadın eyni zamanda mərhum qardaşım doktor Babakişi ilə də çox yaxşı münasibətləri vardı...

Adam var evdən gedir, adam da var eldən gedir. Doktor Hacı Fərhad eldən gedənlərdən oldu. Ölümü ilə hamını kədərləndirdi.

Həkimlik çox müqəddəs peşədir, çünki onlar insan sağlığının keşiyində durur. Doktor Fərhad həm nəcib əxlaq sahibi, həm də bacarıqlı bir həkim kimi kolatanlıların, eləcə də ətraf bölgələrdə onu tanıyanların xatirində həmişə qalacaqdır.

Elmar Rəfail oğlu Qulamov

*(Masallı rayonu, Bala Kolatan kənd orta məktəbinin
direktoru, riyaziyyat müəllimi)*

ŞƏFALI ƏLLƏR SAHİBİ

Kəndimizin görkəmli şəxsiyyətlərindən biri olmuş doktor Hacı Fərhad Əhədov bütün ömrünü insanların sağlamlığının keşiyində durmağa həsr etmişdi. İxtisasca uşaq həkimi olmasına baxmayaraq, öz şəfali əlləri ilə kiçikdən böyüyə ona müraciət edən hər kəsə yardım göstərir, onlara sağlamlıq bəxş edirdi. Təkcə Kolatanın deyil, ətraf kəndlərin sakinləri də xəstə olarkən ona müraciət edirdilər. O, uzun illər Lənkəran rayonunun müxtəlif kəndlərində uşaq həkimi kimi fəaliyyət göstərmiş və böyük nüfuz sahibi olmuşdur.

Bu dediklərim uşaqlıq və gənclik illərimdən yadımda qalanlardır. Evimiz kəndin girişində olduğu üçün günün müxtəlif vaxtlarında, əsasən də axşamlar, Lənkəranda və qonşu kəndlərdən gələnlər evimizin qarşısında məşinlərini saxlayar və Fərhad həkimin evini soruşardılar. Doktor gündüzlər Lənkəranda işdə olduğu üçün insanlar ona daha çox axşamlar müraciət edərdi. O, kəndimizdə uşaqlarla yanaşı yaşlı insanların da ümid yeri idi. Kimliyindən asılı olmayaraq, hər kəsin imdadına çatmağa çalışar, qapısını döyən hər bir insana ilk tibbi yardım göstərərdi. Heç bir təmənnə güdmədən istənilən çağırışa gedərək insanlara xidmət edərdi.

Kənddə uşaqlar ona Fərhad əmi deyə müraciət edərdilər. Fərhad əmim Nəbi dayımla çox yaxın dost idi və demək olar ki, hər gün dayımgilə gələrdi. Evimiz dayımgilə gedən yolun üstündə olduğu üçün mən hər gün doktoru görərdim. Dokto-

run elmə çox böyük marağı vardı-əsasən riyaziyyata. O vaxt ali məktəbə hazırlaşırıdım.O da bunu bildiyindən hər dəfə mənimlə görüşəndə riyaziyyata aid çoxlu suallar verərdi.

Sonralar məktəbdə riyaziyyat müəllimi işləyən zaman mənə uşaqlarla ciddi məşğul olmağı tövsiyə edərdi. Həmişə də deyərdi ki, qoy kəndimizdən ali məktəbə girənlərin sayı çox olsun.

Məncə indi doktorun ruhu şaddır. Təhsilin səviyyəsinə görə məktəbimiz rayonda qabaqcıl yerlərindən birini tutur. Məktəbi bitirən məzunların əksəriyyəti ali məktəblərə qəbul olunur. Bala Kolatan kənd tam orta ümumtəhsil məktəbinin direktoru kimi Fərhad həkimin etimadını doğrultduğum üçün qürur duyuram.

Ailəmizin, Bala Kolatan kənd tam orta ümumtəhsil məktəbinin kollektivinin və şəxsən öz adımdan doktor Hacı Fərhad Əhədova Allahdan rəhmət diləyirəm.

Uğur Camal oğlu Ağayev

*(Masallı rayonu, Qızılavar kənd
orta məktəbinin tarix müəllimi)*

DOKTOR FƏRHAD

Onu kənddə, rayonda və ətraf bölgələrdə bu adla tanıyırdılar-doktor Fərhad. Sənəti sanki onun adına çevrilmiş bu dəyərli ziyalı illər boyu öz üzərində çalışmış, hələ Tibb Universitetində oxuduğu vaxtdan kamil bir həkim olması qarşısına məqsəd qoymuşdu. O bu hədəfə səbrlə, çətin sınaqlardan keçib böyük təcrübə toplayaraq nail olmuşdu.

İxtisası uşaq həkimi olsa da, o, həm böyüklərin, həm də kiçiklərin həkimi idi. Başqa sözlə desək, o, sözün əsl mənasında İNSAN idi.

Doktor Fərhad ömrünün 60 ilindən çoxunu insanların sağlamlığına və gümrahlığına həsr etmişdi. Həkimlik onun üçün sadəcə şərəfli bir sənət deyildi, həyatının məqsədi, vətəndaşlıq borcunu ləyaqətlə yerinə yetirmək demək idi. “Sağlam insan-sağlam cəmiyyət” prinsipi ilə hərəkət edən doktor Fərhad bütün çağırışlara gedər, bütün xəstələrə öz evinin qapısını açar, mehriban qarşılayıb xoş da yola salardı...

Yüzlərlə misal gətirmək olar ki, o neçə-neçə körpəyə, qız-gəlinə şəfa verərək onları həyata qaytarıb. Ümidi tükənmək üzrə olanlar şəfali həkim əllərinin nə demək olduğunu yaxşı bilirlər. Yeganə övladını itirmək təhlükəsi ilə üzləşənlər üçün yaxşı həkimə rast gəlmək ölümün pəncəsindən xilas olmaq deməkdir.

Hər gün Lənkərana gedib-gəlmək onu heç vaxt yormaz-

dı. Xəstənin yanına inamla gedən həkimin dava - dərmanı təkcə aptekdən alınan məhsullar deyildi. Sovet hökumətinin bir vaxtlar qadağan etdiyi xalq təbabəti üsulları doktor Fərhadın əlində güclü bir vasitəyə çevrilmişdi. Xalqın əsrlərdən bəri gələn sağlamlıq fəlsəfəsi öz dəyərini heç vaxt itirməmişdir.

Doktor Fərhad Kolatan kəndinin ən hörmətli həkimlərindən biri olmuşdur. Gözünü yalnız maaşına dikən bu qürurlu həkim ömrü boyu rüşvətdən və hədiyyədən uzaq durmuş, kimsədən nəsə bir şey gözləməmiş, dövlətin verdiyi məvaciblə dolanışığını təmin etmişdir. Həmişə alnı açıq yaşamış, bütöv bir mahala örnək olmağı bacarmışdır.

Olduqca şirindil, ürəyi kövrək və mərhəmətli bir insan olan doktor Fərhadın əziz xatirəsi minlərlə insanın qəlbində yaşayır. Ömrünü insanların sağlamlığına həsr etmiş bu geniş qəlbli həkim hər kəslə öz dilində danışmağı, böyüklə böyük, kiçiklə kiçik olmağı bacarırdı.

Ehtiyac içərisində yaşadığı günlərdə belə xəstədən pul qəbul etməmişdi. Təəssüf ki, həyatda belə mələk təbiətli insanlar, humanist həkimlər çox azdır..

Özü bu dünyadan getsə də, xatirəsi dillərdə, könüllərdə yaşayır. Sadə bir kənddə doğulmasına baxmayaraq, adı və şöhrəti yaxın, uzaq -hər yerə yayılıb. Sağlamlığına qovuşdurduğu insanlar isə doktorun xatirəsini hər zaman uca tutur, ruhuna böyük ehtiram bəsləyirlər.

***Qartal zirvələri fəth etmək üçün
Qəlbindən güc aldı , bir də eşqindən.
Doktor Fərhad isə ucaldı hər gün
Xalqın ona olan məhəbətindən.***

(C.Lələzoə)

Nəsir Əbdül oğlu Əliyev

(Liman şəhər sakini)

CANDAN ƏZİZ, QARDAŞDAN YAXIN

Mən Lənkəran inzibati rayonunun tərkibində yerləşən Liman şəhərinin sakiniyəm. Uzun zaman neft bazasında baş əmtəə operatoru vəzifəsində işləmişəm. Doktor Fərhadla bağlı çox xatirələrim var.

İlk dəfə doktor Fərhad neft bazasına gələndə onu tanı-mışam, ondan sonra münasibətimiz getdikcə möhkəmlənib. Bu tanışlıqdan dostluq yaranıb, bir-birimizə hörmətimiz, məhəbbətimiz daha da dərinləşib.

1990-cı illər ərəfəsində doktor neft bazasına Böyük Ko-latan məktəbi üçün mazut, yanacaq götürməyə gəlmişdi. Mən də ona kömək etdim. Bu, bir neçə dəfə baş verdi. Bir qədər sonra dostluğumuz qardaşlığa çevrildi. Mən bu dostluqdan, bu qardaşlıqdan çox məmnun idim, çünki söz-söhbətimiz tuturdu.

Bir dəfə növbəti gəlişində iş yoldaşım xatırlatdı:

– Xəbərin var? Doktorun anası rəhmətə gedib, yas yerinə gedib başsağlığı vermək lazımdır.

Həmin axşam dostlarımı, iş yoldaşlarımı götürüb Bala Kolatana, doktor Fərhadın evinə getdim, hüzürdə iştirak etdik.

Gün-gündən möhkəmlənən dostluğumuz doktor rəh-mətə gedən günə qədər davam etdi. Dünyasını dəyişəndən sonra da doktorun xatir-hörmətini uca tutdum. Övladları ilə, hətta nəvələri ilə də əlaqəni kəsmədim. Bir əmi kimi onları bu günədək axtarıram, zəng edirəm, işlərini xəbər alıram.

Allah balalarını xoşbəxt eləsin.

Bir dəfə işlə bağlı Bakıda Asan xidmətə getmişdim. Bir yeniyetməyə gözümlə sataşdı. Uşaq mənə çox tanış gəlirdi. Əl ilə işarə elədim ki, yanıma gəlsin. Gəldi, yanımda oturdub xəbər aldım:

– Oğlum, haralısan?

– Bakıdanam,-dedi.

– Heç bakılıya oxşamırsan. Bala Kolatanda doktor Fərhadə bənzədirəm səni.

– Doktor Fərhad mənim babamdır. Mən Cəmşidin oğluyam.

Bu zaman Cəmşid bizə yaxınlaşdı. Çox səmimi şəkildə görüşdük, qucaqlaşdıq. Doktor Fərhadı yada saldıq. Övladlarından hal-əhval tutdum.

Doktor Fərhadı Lənkəranda yaxşı xatırlayırlar, sağlığında da, vəfat edəndən sonra da ona dua-sənə eləyirlər, ruhuna rəhmət oxuyurlar. Peşəkar müayinə və müalicəsindən danışırlar. Elə mənim də uşaqlarıma təmənnasız xidmət edib. Bir dəfə oğlum xəstələnmişdi. Doktor Fərhad bizi öz evində müalicə-müayinə otağında qarşıladı. İlk olaraq uşağın pal-tarlarını yüngünləşdirdi, bizi danladı:

– Uşağı bir belə qalın geyindirməzlər.

– Axı bayır soyuqdur, uşaq yenidən xəstələnə bilər,-dedim.

– Bu məsləhəti sənə uşaq həkimi deyir, inan və əməl elə,-söylədi və əllərini yumaq üçün əlüzyuyana yaxınlaşdı. Mən də fürsətdən istifadə edib masa örtüyünün altına pul qoydum. Dərhal hiss elədi.

– Pulu geri götürməsən, daha üzümə baxmazsan.

– Doktor, xəstəyə xidmət öz yerində, dava-dərmana xərc çəkirsən, heç olmasa, buna görə pulu götür. Axı sən də bir yolla dolanmalısan, ya yox?

Pulu geri qaytarıb cibimə qoydu:

-Dövlət mənə maaş da verir, dərmanların pulunu da. Məni haram yeməyə sövq eləmə.

Evində toy, qonaqlıq, nəşə bir məclis olanda məni də dəvət edərdi. Hətta bir qayda olaraq hər il Məhərrəm ayın-da ehsan verərdi, məni də ailəmlə bərabər çağırırdı, gedib iştirak edərdik.

Axır vaxtlar az-az görüşürdük. Yaş öz işini görürdü, qəl-bimiz bir olsa da, bir-birimizdən aralı düşmüşdük.

... 80 yaşı olanda məni evlərinə dəvət etmişdi. Həyətdə, evdə qələbəlik var idi. Məclis qurulmuşdu. Çoxlu dost-tanış, qohum-qəbilə yığılmışdı. Əvvəlcə nə baş verdiyini anlamadım, sonra öyrəndim ki, övladları kişinin yubileyini təşkil eləyiblər.

Yaxınlaşıb görüşdüm, salamlışdıq. Hiss edirəm ki, doktor mənimlə nəşə elə bil yad biri kim davranır. Bunu görən yaxın adamlar doktordan:

– Ay doktor, Limanda bir sadıq dostun var idi axı, gözü-müzə dəymir,-deyə soruşdular.

– Dost nədir, canımdan əziz, qardaşdan yaxın bir insan, Əliyev Nəsir varımdır, - söyləyib ətrafa boylandı, sözüne davam etdi: – Harada olsa, gəlib çıxar, yolunu gözləyirəm.

Mən yerimdən qalxıb ona yaxınlaşdım:

– Doktor, mən burdayam, məni tanımadın?- deyib bir-birimizə sarıldıq, gözlərimiz yaşardı, ətrafdakılar da qəhər-ləndi.

Bax belə, doktor Fərhadla uzun illər dostluq etdik.

Allah ona rəhmət eləsin!

Müslüm Meydanəli oğlu Həmidov
(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini)

RUHUNA DUALAR EDİRİK

Fərhad həkim haqqında yazmağa qələm acizlik çəkir. Sanki Allah bütün insani keyfiyyətləri həm onun daxilində, həm də simasında cəmləyib əks etmişdi.

Atasını çox erkən itirməsinə baxmayaraq Fərhad bütün çətinliklərə sinə gərrib həyatda özünə layiqli mövqə qazandı. Orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirib, N.Nərimanov adına Tibb Universitetinə qəbul oldu. Hippokrat andına ömrünün sonuna qədər sadıq qaldı. Qəbuluna gələn xəstələrə təmənnəsiz xidmət etdi, əlindən gələn köməyi heç kimdən əsirgəmədi.

Fərhad həkim həm də kəndimizin hörmətli bir nümayəndəsi kimi kənd sakinlərinin rifahı üçün imkanı daxilində əlindən gələni etmişdir. Yadımdadır ki, kənd sakinlərinin içməli suya böyük ehtiyacı vardı. Doktor o zaman Lənkəranın Nərimanabad qəsəbəsində işləyirdi. Oradan 20 tonluq su çəni gətirdi, kəndə su kəməri çəkilməsində və subartezian quyusunun suyunun bütün evlərə çatdırılmasında vasitəçi oldu. Əhali eyni vaxtda həmin sudan da istifadə edirdi.

Fərhad həkim Kolatan kəndinə qaz kəmərinin çəkilişində yubanma olanda da kənarda durmadı. Ərazimizdən seçilən deputat professor Mirməmməd Cavadzadə ilə görüşüb işin yubanması barədə onu məlumatlandırmış və nəticə etubarı ilə qazlaşdırma sürətlə başa çatdırılmışdır.

Fərhad həkimin yeri indi daha çox görünür.

Bu günlərdə qardaşım Səyadulla bərk xəstələnmişdi.

Təcili yardım çağırıdım. Qardaşım qızdırma içində yanır, maşın isə nədənsə gecikirdi. Öz-özümə düşündüm ki, kaş indi Fərhad həkim həyatda olardı...Onun sağlığında kənar həkimlərin köməyinə ehtiyac olmurdu.

Ailəmiz indi də Fərhadı hər zaman yaxşı bir insan, gözəl bir həkim kimi həmişə böyük hörmətlə yada salır və ruhuna dua edirik...

1 fevral 2025-ci il

Məzair Sof Əlihüseyn oğlu Əhədov

(Moskva şəhər sakini, şair-publisist)

DOKTOR FƏRHAD MAMU

De rəhminə, mehribonə Xıdo nomi.

***“Zəri ǵədri zəqə, ovi ǵədri təşnəcəǵə, həkimi ǵədri
bimar bəzine...”***

(Xəlqi həkimonə sıxanon)

Penc-şəş sinnədə, qıləy şətələəǵıl bim. De hamusiəəǵılön Əvəz mamu kumə tonə bə barzə vızmə do de bəhsi pedate-dəbimon. “Hələm ki rə pebədate?”

Vızımə do bınədə yol-yolə sıǵon dəriştə bıəbin. Yoddəm-ni çoko be, mınışon dəkişte, ya ıstən berəxim, təxminən həşt metrə bılındiku bəyji, bə peştə bəsə sıǵonsə eqınim. Peştə doji çımı nəfəsış birie. Dojiku tikəy bəmimbu, rəən aşış bim. Bəmey bo di əǵılön ayb hesab bedəbe. Bəəzobi tovbıə “merd” ǵəzinə yol bedəbimon.

Manqi dəvarde, peşti zədəiştənış buruzə doe. Sə bəyji enomniədə, peştədoji hiss kardəbim. Şe-şe doji ve bedəbe. Həni təmamən sə bəyji erəxe, bəştə lınqi ji diə karde zın-dənıbim.

Di sakinon ıstəəǵılön səlomətətiku veyən norohət nəbin. Yəni har çiy bə Xıdo pəno vadoydəbin, çımı valideynonən həmçinin.

Bəvədə xəbədo bin ki, çımı lınqon qətə bin, həni poye nıznəme.

Doktor Fərhadı vankardışone.

Doktor çımı səhhəti bevəc bey lap sıftəku fəməşe, vində-be. Həmişə mını vindeədə, vankardi ıstə tonə, diəəkəy bəmi, fəğət az “darzəniku” ətarsim, nez nəmandim.

Az çı bəzınim Xıdo doktori simadə bo çımı xilasi mələk vığandəşəbən...

Kəy kincədə dəğəndəbiə yonqəədə ve behol olaxtəbim. Xeyzon bə çımı sə qırdə biəbin. Dodo çımı dastəş qətəbe, məyus-məyus bəmi erəxəbe. Çəy çəşonədə “Boçi oxo jıgo biş, balə?” handə biədəbe. (Əlbət ki, ın fikon peşonə xatironku bəməl omeydəbe. Şəknışə, ıstə hayədə biəğıl bim. ıstə moə çəşonədə çiy handə holədə nıbim)

Doktor bə çəşmə dilə dəşəədə, həməkəs əşte. Az əvım vinde, bəmə-şivən qətıme. “Ne, ne, pidəmni” zıqqəm jəy. Doktoriku yaşmağ qətə Dodom mını sakit kardəbe. “Neye, ne. Hiçi əkəni. Mamu tını çok bəkarde” votedəbe.

Doktor bə çımı lınqon, peşti miyonə dast dəsudəbe, az isə de asti purə çəşon çəy dastədə bo darzəni nəvədəbim. Tarsədəbim ki, bəmi darzən bəje.

– Əlihuseyn, əğili təcili bə Boku rosnie lozime. Əğıl şıkəst be bəzıne...

Doktori bə Lələin sıxanon votə bəpeştə, zıvon nızınə, şəş sinnədə biə, di əğili se (1972-1975) sornə bimarxonə jimon bino be bomı. Bə di, bə valideyni, bə boon, bə tay-tuşon həsrət mandim, pəşinə soron...

Peş mualicə 1975-minə sori mayəmanqi oxoədə Bokuku bə di omeədə həni Dodom nıvinde. Dodo 1974 sori oktyabrə manqədə dirozə muddətə noxəşəti peştə bə rəhmət şəbe...

Doktori çəmə nənə - balə səpe, umumən de çəmə xeyzoni zəhmətış həddisə ziyodə ve biə.

ÇəməƏhədobə nəsilədə bə çəş çİəmerdon kali bİənin, fəğət, bənə Doktori mələksimo, təvəzokar, namə dil, diləsut, soyə, bəştəİştəni, bəştə ovladon ve tələbkə bİə kəs bİəni. Çanə insoniku musbət xusiyyəton histebu, Xıdo bey doəşbe.

Əçə xilaskaranə, bə bimarəon imdodi rəsə, firiştə kəş-pəron nəinki çəmə nəslİ, cəmi divojon, çİ cəmi Tolışə məholi səpe bİə.

Har koon betəmənnə, bəminnət əkəy. Hiç kəsiku bəştə kardə zəhmətiro dərə mud peqətdənİbe. Ha səftə puli sohbət beədə hay-kuy, ğırğon əkəy, nəpeəqəti.

Qiptə kardəniyə alicənab qıləy şəxsiyyət be.

Haşiyə

Cımı cıvonə vaxtonədə, dastə çokə maddiyatım bİə vaxtonədə, pidəmbe bo Doktori qıləy palto bİstənim. De Lələ bİn barədə qəp jeədə, Lələ votışe:

– Bə beko zəhmət məkəş. Az zındəm çəy xosiyəti. Peəqətni, tınən pərt bəbeş, bəqİne bəştİ kefi.”

Mande...

Çımışəxsi mışohidəye, ruji şanqovoni mınışon vığande dumo Doktori. Şanqonə hardəbe, xorəkİş jəğoən oqətişə sufrədə, əşte, İştə tibbi sumkə peqətişə, poye. Əv rə-rə poyədəbe, azən dumo ey vitedəbim.

Ve məsuliyyətinə, həssosə inson beyro İştəni bə bimarəon rosniero daspoçəbi.

Tokiəşəvonədə çəy linqi sədoku əzınimon ki, inən Doktor təcili İştəni bə kon bimarisə rosniedə. İjən çekisə jimoni xilas kardero bə canqə.

Həmişə Doktori dərvozə vədəğəribə maşınəon peəmandin. Tolışə məholi ha tərəfo bə Doktori şifo mİhtoc bİə bi-

maron əvoyn, boşta, həmən boşta ovladon şifo peydo əkəyn.

Məhəllədə hırdəəğilon həmə çəyku ətarsin. Həm çəy darzəniku, həmən çəy silliku. (Bəəğilon de zərofəti silli jəy xoşışəvoy...)

Ha Urusiyəto bə di omeədə, mini vindeədə “ Oooo, Mas-kovski paren” əvoti, demı zərofət əkəy.

Doktor bə rəhmət şeədə az diədə nıbm.

Bə di oməcəğın deştə pıəjeni - boəmə həqiqi mənədə moəti kardə - Sələmə Vəyu şanqovoni şimon çəvon kəy.

Doktori dədə-bobo yurdədə çəy oxonə ovlad Ceyhuni kə kardəşbe, dədə yurdədə nıştəbe. Doktori əyal - Qulzarə Vəyuən deəy mandə.

Qulzarə Vəyu çəmə nəslı aburinə, ismətinə vəyuondəye. Hiç vaxtı əmə çəy bərkədə sıxan karde, de qəh-qəhə sırey nıvıındımone. İnsonətiş, insonpiətiş həddisəziyodə be, bəin səbəb divojonən (məxsusən çəmə nəslı numoyəndon) çəy xoto ve pidəşone.

Qulzarə Vəyu moə - rəhmətşə Nabat Bibi - çımı Dədə (Bobo) amukinə be. İyəndı xotoşon bənə hovə-boə piəşonbe.

Həlbət ki az ın nıvıştəyon nəslı həxədə bıə kitobədə qeyd bəkardem, fəğət jığo zındəm ki, bo əhandon ın kirtə məlu-matonən lozim bəben.

Qulzarə Vəyu çayə sufrədə Doktorımon xəyləki bə yod varde, ve təsufonə dardı-dilon dəvunimone.

Ənəəyo Ceyhuni qıləy sıxan votışe ki, az həni tov nıhar-dıme, bənim. Jəğonən bə so dəşeədə kanə soyku hiç qıləy xatirəm nıvindeədə, de gəminə fikon, de gəhri dılım pur bıəbe...

- Fərhadı de topə oxonə nəfəsi: - Əlihuseyn, Əlihuseyn, - votışe. Hejo vankardəbe Əlihuseyn mamu...

Ceyhuniku in sıxanon məseədə Lələ məşəqqətinə, iz-tirobinə, əzobinə jimon bənə faciəviə filmi çımı çəşə vədə qarde. Har deynən əğiləti de zulmi-cəfo dəvardəbe. Qıləyni bemoə, qıləyniən bepə yol biəbe.

Doktori peşonə jimon, yəni xeyzonxıvand biə bəpeştə, hande bəcəton həkimətiş karde, jimoniş i nov bə rifai səmt şedəbesə, Lələ məşəqqətinə jimon isə de topə umıri oxoy mışoyət kardışe əv.

Və çüzobinə jimoni əsas şoyd, çəy gəmkəş, çəy həmdəm, çəy əğiləti dust, çəy amuzə Doktor Fərhad biə. Lələ zendeqi nimə, çəy umri cıvonəti, bəcəy xeyzonədə biə bimarəon sərf bedəbe, vəimonən həmə Doktoru çəşəvədə dəvardəbe.

Adətən inson boki ve zəhmət kəşədəbu, əvişən ve pidə. Gəvərən in məhəbbət ki hıstebe, toşə oxonə nəfəsi Doktoriku biə, çəy bo Lələ xeyzoni kəşə zəhmətiku bəməl oməybən...

Rəvvad Əliməmməd oğlu Qurbanov

(Masallı rayonu, Sığdaş kənd sakini, müəllim)

ELOĞLUMUZ TƏBİB FƏRHAD

***Yenə bağ-bağçalar açıb yeni güllər Masallıda,
Qərinələr ömür sürür bizim ellər Masallıda.
Ala gözlər unutdurur qəmi, dərdi könüllərə,
Xoş günlərdən xəbər verir qara tellər Masallıda.
O ki Sarəng el aşığı vətəninə gül aşığı,
İstəmiş dörd fəsildən də qızılgüllər Masallıda.***

(Mirkazım Aslanlı Sarəng)

Yer kürəsinin cənnət guşələrindən biri də doğma Azərbaycanımızın cənubunda yerləşən Talış mahalıdır. Bu bölgənin mərkəzində qərar tutan Masallı rayonu şərqdən Xəzər dənizi, qərbdən isə zəngin meşəli Talış dağları ilə əhatə olunub. Buradakı füsunkar təbiət və zəngin flora-fauna insana ilahi bir zövq verir. Bölgənin ən səfalı yerlərindən biri olan qədim Kolatan kəndi dağların düzənliklərlə qovuşduğu məkanda — dahilər yurdunda yerləşir.

Belə bir cənnət məkanda dünyaya göz açan Fərhad Əhədov bu kəndin nadir incilərindən biridir.

Hələ uşaqlıqdan həyatın bütün keşməkeşlərinə sinə gərən, əzablı-iztirablı yolları ləyaqətlə dəf etməyi bacaran Fərhad! Deyilənlərə görə, inci dəryada olur. Amma Kolatan kəndinin də Fərhad kimi qiymətli incisi varmış...

Ötən XX əsrin ikinci yarısının əvvəllərində atam Əliməmməd bərk xəstə idi. Bakıda Mərkəzi Respublika xəstəxana-

sında müalicə olunurdu. Əmimlə birlikdə onun yanında idik. Xəstəxananın həyətində atam, alim, həkim, müəllim, şair, musiqişünas, dilçi, Mirkazım Aslanlı və ağ xalatlı bir gənc oturub mehribancasına söhbət edirdilər. Onlarla görüşəndə Fərhad adlı bu gəncin rayonumuzun Kolatan kəndində doğulduğunu və Tibb Universitetində oxuyan bir tələbə olduğunu öyrəndik. Söhbət əsnasında doktor Mirkazım bu tələbə -həkim üçün belə bir şeir söylədi:

EY HƏKİM

*Söz var, musiqidir, ruhun qidası,
Qəlbin məlhəmidir, eşqin sədası.*

*Tutmaqla bolluca təkcə dərmana,
Çıxartmaz xəstəni həkim bir yana.*

*Ey həkim, olsaydım yerində sənin,
Musiqi olardı adı nüsxəmin.*

*Birinə yazardım mən “Şəbi-hicran”,
Birinə yazardım “Sevgili canan”.*

*Birinin yazardım tar dilində “Şur”,
Birini yazardım kamanda “Mahur”.*

*Birinə “Humayun”, “Şüştər” ahəngi,
Birinə “Bayatı”, birinə “Cəngi”.*

*Birinə yazardım neydə “Düğahı”,
Birinə yazardım mən “Çahargahı”.*

*Birinə yazardım sazda “Dilqəmi”,
“Çoban bayatısı”-könül həmdəmi.*

*Birinə yazardım “Zabul-segahi”,
Birinə yazardım “Habil segahi”.*

*Bayatı-Şirazi”, “Kürdü-şahnazi”,
Şirvanın, Muğanın qədim avazı.*

*Birinə “Koroğlu müqəddiməsi”,
Birinə “Xanəndə qızın nəğməsi”.*

*Birinə Sarəngdən “Yüz rəng” yazardım,
Daha yüz-yüz gözəl ahəng yazardım.*

*Ey həkim, olsaydım yerində sənin,
Musiqi olardı adı nüsxəmin.*

*Dərdi əridərdim, gec qocaldardım,
Xəstəmi çalğıyla mən sağaldardım...*

Bunları deyib alim güldü. Biz də ona qoşulduq, sanki ovqatımıza qeyri-adi bir ahəng gəldi. Tələbə-həkim Fərhadın da çöhrəsində xoş bir təbəssüm sezdim.

Çay süfrəsi ətrafında onlar uzun-uzadı zarafatlaşır, deyib-gülür, danışır... Doktor Mirkazım Fərhada Tibb Universitetində dərs deyən müəllimlərdən biri kimi, onun çalışqan, savadlı müəllim və tələbə yoldaşları arasında yaxşı hörməti olduğunu söylədi. Hətta onu da vurğuladı ki, Fərhad İbn Sina kimi bir təbib olacaq...

Atam Əliməmməd müəllim ondakı inam və qətiyyəti görərək, qabiliyyətinə uyğun addımlar atmasını, arzuladığı və sevdiyi peşənin arxasınca getməsini təqdir etdiyini bildirdi.

Əmim Daxil isə doktor Fərhadın atasını vaxtsız itirməsinə baxmayaraq, bu ali dəyərlərin onda hələ uşaqlıqdan başladığını vurğuladı. Və üstəlik onu da qeyd etdi ki, hələ o vaxtlar, məktəb illərindən Fərhadın necə bir insan olacağını hiss edirdim..

Fərhad Tibb Universitetini bitirib müxtəlif klinikalarda həkim kimi çalışanda mən xaricdə təhsil alırdım. Oxuduğum və işlədiyim ərəfədə hər il məzuniyyətə doğma Masallıya, valideynlərimin yanına gələndə, onunla da görüşərdik. Evimizdə əmim Daxil, Allahverən, dayım İbrahim Əjdər, Fəyyaz, bibim oğlu Qalib və başqaları ilə çay süfrəsi arxasında xoş söhbətlər edərdik.

Yaxşı yadımdadır, bir dəfə məzuniyyət vaxtı kəndə gələndə ona İbn Sinanın “Kanon vıraçebnoy nauki” kitabını hədiyyə etdim. O, kitabı çox bəyəndi.

O, incə qəlb sahibi, savadlı, istedadlı, bacarıqlı, xeyirxah, özünə və sənətinə hörmətlə yanaşmağı bacaran bir təbib idi. Fərhad Əhədov çalışdığı bütün klinikalarda şərəfli və ləyaqətli bir insan kimi tanındı, evində, obasında, xalq arasında bu adı qoruyub saxlamağı bacardı.

Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin.

Arif Kamil oğlu Əsədullayev

*(Lənkəran rayonu, Şağlaser kənd sakini,
təqaüdçü-müəllim)*

ƏSL İNSAN HAQQINDA DÜŞÜNCƏLƏR

Doktor Fərhad! Bu ad indi də Şağlaser və ətraf kəndlərin yaşlı nəslinin yaddaşında unudulmaz, şirin bir xatirə kimi yaşayır.

Kim idi doktor Fərhad? Bu sualı cavablandırmaq üçün insan elm və fəzilət sahibi olmalıdır. Mən 45 ilin pedaqoqu kimi bacardığım qədər doktor Fərhad haqqında düşüncələrimi oxucularla bölüşə bilərəm.

Doktor Fərhad ötən ilin 70-ci illərində 2011-ci ilə kimi Şağlaser kənd sahə xəstəxanasında uşaq həkimi işləyib. Bu müddət ərzində onun həkimliyi dillər əzbəri olmuş, bölgə əhalisinin sevimlisinə çevrilmişdir. Çünki doktor Fərhad bacarıqlı həkim olmaqla yanaşı, həm də özünəməxsus yaradıcı qabiliyyəti olan bir həkim idi. Onun həkimliyinin mahiyyətində sanki Loğman fəlsəfəsi var idi.

Doktor Fərhad xəstə uşağı qəbul edərkən onun rəngindən, baxışlarından, çığırtısından, əl-qol atmasından nə demək istədiyini çox gözəl anlayırdı. Müalicə prosesində uşağın həyat tərzinə böyük önəm verirdi. Bu, əsl Loğman hikməti idi.

Doktor Fərhad məktəblilərin sağlamlığını yoxlamaq məqsədi ilə məktəbə tez-tez gəlirdi. Dərmandan, iynədən qorxan uşaqları şirin danışığı, səmimi davranışı ilə sanki ovsunlayırdı. Sonra rahat şəkildə işini yerinə yetirirdi.

Doktor Fərhad həm də gözəl bir şəxsiyyət idi. Bütün insani keyfiyyətlər: paklıq, mənəvi təmizlik, əxlaqi saflıq,

halallıq, dini etiqad-hamısı onun varlığında cəmlənmişdi.

Bu, əsl Tanrı vergisi idi!

Separadi kənd sakini, təqaüddə olan Mirzəbala müəllimin dediklərindən:

– Uşaqlarımın sağlam böyüməsində doktor Fərhadın əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. Yaxşı yadımdadır, uşağımı ağır vəziyyətdə onun yanına apardım. İlk yardım göstərdi, sonra bir saata yaxın xəstəni nəzarətdə saxladı. Hər şey yaxşılığa doğru dəyişdi. Mən çox sevindim, doktor Fərhad isə ikiqat sevindi. Əlimi ona uzadıb hörmət etmək istədim, o məndən qaçdı:

– Yox, yox, olmaz, sən bilirsən ki, mən belə şeylərdən qaçıram, xəstəyə xidmət üçün əlavə heç nə qəbul etmirəm.

Xarxatan kənd sakini, təqaüdcü İdris Heydərovun dediklərindən:

– Gecə yarısı anamın vəziyyəti qəflətən pisləşdi, hamımız qərara gəldik ki, təcili doktor Fərhadı çağırıq, anamızı müayinə eləsin. Qardaşım ilə həkimin kəndinə, Bala Kolatana getdik. Gecə saat ikini keçmişdi. Həyətdən onu səslədim. Doktor Fərhad səliqəli geyimdə evdən bayıra çıxdı. Xəstənin kim olduğunu soruşdu.

– Anamdır, -dedim. Təcili çantasını götürüb aşağı düşdü.

...Evə çatanda gördük ki, anamın halı daha da ağırlaşmışdır. Doktor Fərhad tez xəstəyə yaxınlaşdı. İlk olaraq onu həddən artıq tərləmiş görüb əsəbləşdi:

– Qapı-pəncərəni açın, qalın yorğan lazım deyil. Yatağı su içindədir, yorğan-döşəyi dəyişin.

Anamı xeyli müayinə elədi, dəva-dərman elədi. Səhərə yaxın anam gözlərini açdı, su istədi. Biz həyəcan içində idik. Doktor Fərhad gülümsədi:

– Vəziyyətdən çıxdı, -dedi.

Mən doktor Fərhadın xəstələrə təmənnasız baxdığını, müalicə etdiyini bilirdim. Ancaq yenə də “ bu qədər zəhmətin qarşılığını vermək lazımdır”, - deyə, düşündüm. Soyuqqanlı şəkildə əlimi onun cibinə saldım. O, tez duyuyq düşdü. Bilə-yimdən tutdu və dedi:

– Müəllim, bu, nədir?

– Doktor, hörmət lazımdır...-dedim. O isə sərt şəkildə:

– Yox, müəllim, bu, hörmət deyil, bu, təhqirdir, - dedi və əlimi geri qaytardı. Mən tutduğum iş peşman oldum, ondan üzr istədim.

Mən iki nəfərin doktor Fərhad haqqında fikirlərini qeyd elədim. Əgər yüzlərlə adamı danışdırmaq imkanım olsa idi, doktor Fərhad haqqında çox gözəl xatirələr, hekayətlər söylərdilər.

Bəli, doktor Fərhad elə insan idi ki, həyatın mənasını pulda, var-dövlətdə yox, insanlıqda görürdi. Mən doktor Fərhadı axırıncı dəfə Masallı rayonu Qızılavar kəndində-ki “Tuva” Tibb Mərkəzində gördüm. Qollarını açıb üstümə gəldi, görüşüb-öpüşdük. Qocalıq artıq onu haqlamışdı. Bir az zarafat etdik, gülüşdük, amma qübarla, həsrətlə ayrıldıq.

Bir müddət keçəndən sonra Bakıda müalicə alarkən eşitdim ki, doktor Fərhad dünyasını dəyişib. İçimdən dərin bir inilti qopdu. Qeyri -ixtiyari olaraq Bəxtiyar Vahabzadənin bu misralarını içimdə söylədim:

– Həyat, sən nə şirinsən? Kim səndən doydu getdi?

Gedənlər bu dünyada qəlbini qoydu getdi...

Doktor Fərhad onu sevənlərin varlığında qəlbini qoydu getdi.

Allah ona rəhmət etsin, ruhu şad olsun!

Vilayət Xudayar oğlu Məmmədov

(Masallı rayon Elektrik Şəbəkəsi, mühəndis)

SALEH ƏMƏL SAHİBİ

– Doktor Fərhad çox savadlı həkim və yaxşı adam idi. Əli də yüngül idi, nə qədər insanlar onun əli ilə şəfa tapıblar...

Bu sözləri Lənkəranda işlədiyim ilk günlərdən tanıdığım insanlardan və iş yoldaşlarımdan çox eşidirdim. Əsasən də Liman şəhəri, Şağlaser, Cil və Xarxatan kəndlərindən olan tanışlarımdan...

Doktor Fərhadı yaxşı tanıdığım üçün Lənkəranda işlədiyimə görə və müntəzəm olaraq onunla yol yoldaşlığı etdiyimə görə özümdə qürur hissi keçirirdim, sevinirdim.

Səhərlər işə gedərkən yolda rastlaşıb, yol yoldaşı olurduq. Maraqlı söhbətlərindən, fəlsəfi fikirlərindən və nəsihətlərindən doymaq olmurdu. Yaşına görə böyük həyat təcrübəsi var idi, vətənə, həkimlik peşəsinə və dövlətçiliyə bağlılığı nəsillər üçün bir örnək idi.

Hər görüşümüzdə tövsiyələrini mənə dönə-dönə xatırladırdı:

– Çalış harada işləməyindən və tutduğun vəzifədən asılı olmayaraq hörmət qazan. Bil ki, hörmət qazanmaq asan deyil. Biz ziyalılar öz rəftarımız, mədəniyyətimizlə, bacarıq və insanlığımızla seçilməliyik. Haqqımızda danışanda da qoy desinlər ki, “yaxşı adamdır...”

Hər dəfə dönə-dönə eşitdiyim bu dəyərli nəsihətlər, bəlkə də, mənim həyatımın ən böyük qazancı və taleyimin ən uğurlu dərsi idi.

Həkimlər insanların keşiyində dayanırlar, ona görə, insanlara fiziki sağlamlıq, ağrısız can arzulayırlar. Doktor Fərhad isə insanların və cəmiyyətin həm də mənəvi sağlamlığı üçün əlindən gələni edirdi.

Allaha bağlılığı, imanı və dürüstlüyünə görə Allah-taala onu sevindirmişdi, ona müqəddəs həcc ziyarətini nəsib etmişdi və el arasında əsl hacı kimi nüfuz qazandırmışdı.

Belə bir xalq deyimi var ki, bir əzizin rəhmətə gedib-sə, Allaha dua elə ki, onu tanıyanlar uzun ömür yaşasınlar. Vaxtsız itirdiyimiz insanlar haqqında yadda qalan xatirələr sanki onların ömürlərinin davamıdır.

Xatirələr bizim ağrımız-acımız, sevincimiz-kədərimizdir, keçən günlərimizin, ötən illərimizin əks-sədasıdır. Və nə yaxşı ki, bu xatirələr var... Nə yaxşı ki, bu xatirələri yaşadan ünvan-insan yaddaşı var! Axı yaddaş da körpüdür. Dünənimizdən bu günümüzdə, bu günümüzdən gələcəyimizə uzanan körpü!

Hacı Fərhad kimi əməlisalehlər, şərəfli ömür yaşayanlar, nurlu, ziyalı şəxsiyyətlərin xatirəsi həmişə qəlbimizdə yaşayacaqdır!

– Hacı, mənə verdiyin ibrətamiz tövsiyələrə görə və dəyərli məsləhətlərə görə daima qəlbimdəsən, xatirimdəsən. Əmin ola bilərsən ki, vədlərimə layiqincə əməl edirəm. Nəsihətlərini heç zaman unutmuram. Allahdan sənə rəhmət diləyirəm. Cənnətin mübarək olsun, hacı...

Bağır Həzər oğlu Bağirov

(Bağır Coşqun)

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd
təqaüdçü-müəllim, kənd ağsaqqalı)*

ELDƏN GEDƏN ADAM

Fərhad mənim uşaqlıq dostum idi. O, elə gözəl insan idi ki, tayı-bərabəri yox idi. Qardaşım Yaşar da həkimdir, amma Fərhad başqa aləm idi, həkimlikdə, insanlıqda misli yox idi.

Altı qızım, dörd oğlum var.

Bir dəfə böyük qızım Nuriyə mənə zəng vurub dedi: – Ata, nəvən bərk xəstələnib, Şağlaser kənd sahə xəstəxanasına gətirmişik. Həkim Fərhad biləndə ki, bu oğlan Bağır müəllimin nəvəsidir, çox mehribanlıq göstərdi. Amma uşağı müayinə edəndən sonra dedi ki, uşaq gərək bu gecə mənim yanımda qala, sağaldam, sonra evə yazaram.

Nuriyyə qızım danışır ki, doktora çox yalvardım bizi evə buraxsın deyə, oğlanı evdə müalicə edərik, razı olmur. Ata, sən ona zəng elə, uşağı xəstəxanada saxlamaq istəmirəm.

Mən dərhal məşinıma əyləşdim, sürüb Şağlaserə gəldim. Fərhad məni görcək çox sevindi. Məsələnı nəql elədi. Xəstə uşağı bir gecə xəstəxanada saxlamağın səbəblərini elə izah etdi ki, daha mənim sözüm qalmadı, mən də razılaşdım.

Səhər gəlib uşağı apardıq, uşaq sapsağlam idi.

Bir gün anam iş yerimə zəng elədi ki, kiçik oğlun bərk xəstələnib, gəl onu həkimə apar. Urşan qardaşımdan məşinı aldım, Bala Kolatana sürdüm. Fərhad bu zaman yatırdı. Anası Ədman xanım Fərhadı oyatmağa getdi, ara qapıdan

eşidirdim:

– Çımı balə, Boyli baləm, Bağır məllim omə, bəşt.(Mənim balam, Boyli balam, Bağır müəllim gəlib, dur) (Red: X.X)

Fərhad adımı eşidən kimi, dərhal qalxıb gəldi, doktor çamadanını götürüb maşına mindi.

Xəstə uşaqla bir xeyli əlləşdi, müayinə-müalicə elədi.

Doktor Fərhadla bağlı çoxlu xatirələrim var. O, əvəzedilməz insan, peşəkar həkim idi. Qəbuluna gələn xəstələrə qarşı çox qayğıkeş idi. Heç vaxt:

– Yorulmuşam, başqa vaxta qalsın,- deməzdi...

Tez əl-ayağa düşərdi, dərhal müayinə və tibbi yardım edərdi. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin. Deməzdim bir evdən getdi, Fərhad doktor eldən getdi.

Ulduz Həzər oğlu Tağıyev

*(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini,
təqaüdçü-müəllim)*

ELİN SEVİMLİSİ, AİLƏ HƏKİMİMİZ

Doğru deyiblər ki, insan kəraməti və izzəti ilə tanınar. Qardaşlıqda bir yerə yığışib həyatın gedişatından söhbət edə, insanlar və onların xarakter cizgiləri barədə danışardıq. Belə söhbətlərdə tez-tez doktor Fərhad Əhədov və şərqsünas alim İmamverdi Həmidov yada düşürdü.

Doktor Fərhad iman və mənəviyyat sahibi, sadə, təvəzökar insan, peşəkar həkim, Talış zonasında tanınmış bir ziyalı idi. Bütöv şəxsiyyət idi. Həkimlik sənətini varlığı qədər sevirdi. Lənkəranda, Astarada, Masallıda uşaqdan böyüyə hamı tərəfindən tanınar və sevilərdi.

Doktoru el içində sevdiren sadəliyi, səmimiliyi, sənəti, xəstələrə təmənnəsiz xidməti, Allahın ona bəxş etdiyi nurlu çöhrəsi, xəstələrlə gözəl davranışı idi...

1978-1982-ci illərdə Masallı 4 №-li Avtonəqliyyat müəssisəsində baş mühəndis işləyirdim. Bir gün anam ağır xəstələndi. Mənim yeganə ümidim tək Allahım və yerdə doktor Fərhad idi. Xidməti maşınım ilə Fərhadgilə getdim.

Həkim evdə işləyirdi. Həmin andaca çantasını götürdü, maşına mindi, bizim evə gəldik.

Bir neçə gün ərzində yüksək səviyyədə müalicə edib anamı kritik vəziyyətdən çıxartdı. Doktor Fərhad ailəmizin, uşaqlarımın həkimi idi. Amma zəhmət haqqı götürməklə qəti arası yox idi. Ona pul, hədiyyə təklif edənlərlə bəzən sərt davranardı və deyərdi: – Ayıbdır. Məni başqaları ilə səhv

salmayın.

Maraqlandım, öyrəndim ki, o bütün xəstələri ilə belə davranırmış... Mən də iki yük maşını Duvanlı qumu yüklətdirib, onun xəbəri olmadan, təzə tikdirdiyi evin qapısına tökdürdüm...

Həmı üçün əvəzolunmaz şəxsiyyət idi. Doktor Fərhadın qulluğunda olmağı həmişə özümə borc bilmişəm. O, lovğalıqdan, təkəbbürdən uzaq adam idi. Mənim xətrimi də çox istəyirdi.

Hər ilin Məhərrəm ayında Aşura günü payı-piyada izdihama qoşulub Sığdaş məscidini ziyarət etməyə gedərdi...

Allah ona uyğun, gözəl, savadlı, el içində, ətrafda hörməti olan övladlar bəxş etmişdir. Atalar çox yaxşı deyib: "Ot kökü üstə bitər."

Ruhun şad olsun, əziz dostumuz, məkanın nurla dolsun, gözəl insan!

Səni heç zaman unutmarıq. 85 yaşın mübarək!

Sənin ruhun qarşısında baş əyir və rəhmətlər oxuyuruq.

14 yanvar 2025-ci il

Mirhadi Qulu oğlu Hədiyev

*(Lənkəran rayonu, Xarxatan kənd sakini.
Regional Enerji Təhcizəti idarəsinin baş mühasibi)*

BÜTÖV ŞƏXSİYYƏT

Mən doktor Fərhadı Lənkəran rayonu Şağlaser kənd sahə xəstəxanasında işləyən zamandan tanımışam. Fərhad həkim çox savadlı olmaqla yanaşı, gözəl, sadə qəlbli bir insan idi. O, Şağlaser kəndində öz ixtisası üzrə işlədiyi zamanlarda nəinki kənd camaatına, eyni zamanda qonşu kəndlərin sakinlərinə də xidmət edirdi, onların da rəğbətini qazanmışdı.

Doktor xəstələrə məxsusi peşəkarlıqla, səmimi ürəklə, qayğıkeşliklə yanaşırdı.

Bir dəfə qardaşımın uşağı bərk xəstələnmişdi. Bəri başdan deyim ki, uşaq çox dəcəl, hərəkətli, ipə-sapa yatmayan biri idi. Onu heç cür sakitləşdirmək olmurdu. Bu yandan da naxoşlamışdı, qızdırması qalxmışdı. Bu ərköyün uşağın bir xasiyyəti də var idi ki, həkimləri görməyə gözü yox idi, iynədən bərk qorxurdu.

Xarxatan həkim məntəqəsindən tibb bacısı çağırıdım, heç cür ona tabe olmadı. O da məsləhət gördü ki, uşağı Şağlaser kənd sahə xəstəxanasına aparaq. Orada uşaq həkimi doktor Fərhad çalışır, bu uşağın dilini o bilər. Danışırıqlar ki, Fərhad həkimdə elə bil bir sehr var, uşaqlar onu görən kimi dərhal sakitləşib yumşalırlar.

Biz də nəəlac qalıb gecə saat 1-2 radələrində Kolatan kəndinə getdik, xəstə uşağı doktor Fərhadın yaşadığı evə gətirdik. Mən həyətdən doktoru səslədim. Dərhal səsimə səs verdi:

– Gəlirəm, səbr elə.

Bir azdan eyvana çıxıb bizi səslədi:

– Xəstəni gətirin.

Xəstə nə xəstə- qışqırır, haray salır, inildəyir. Ev adamlarının hamısını yuxudan oyadıb narahat eləmişdi.

Doktorun xəstələri qəbul etdiyi otağa daxil olduq. Uşaq doktoru görən kimi sakitləşdi, anası, atası və mən duruxduq: “Nə əcəb sakitləşdi? Yoxsa qorxusundan susdu?”-deyə düşündük.

Həkim uşağı müayinə etdi, bədənində əl gəzdirdi, ağrılı yerlərini müəyyən etdi, ilk yardım göstərdi və uşaq dərin yuxuya getdi. Doktor resept yazdı, ayağa qalxıb bizi evimizə yola saldı. İstədik ki, doktora hörmət edək, əlimi cibinə salmaq istədim, dərhal qolumdan tutub dedi:

– Əvvəla, qonağımızsınız, qonaqdan pul almazlar. İkinci də, dövlətdən maaş alıram, xəstələrin ümidinə qalmamışam, maaşım mənə bəs edir, xoş gəldiniz.- Sərt şəkildə bizdən ayrıldı, arxamızca söyləndi:- Mən həkiməm, alverçi deyiləm, mənim borcum xəstəyə baxıb ona yardım etməkdir. Pul təklif etməklə məni təhqir edirsiniz.

Başqa həkimlərdən fərqli olan belə xasiyyətləri dillərdə söylənirdi. Belə xatirələr xalqın içində çox deyilir. Doktor Fərhad bizim qəlbimizdə bütöv şəxsiyyət kimi həmişə qalacaqdır. Allah doktor Fərhada qəni-qəni rəhmət eləsin.

Etibar Aydın oğlu Sahibov

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini, iş adamı)

ARXASINDA BİR KOLATAN ELİ VAR

***Kolatan elində bir həkimin evi var,
O, Allahı tanıyar, Allah onu tanıyar...
Onun üçün dünyada qızıl nədi, zər nədi ?
Xalqın sağlamlığıdır onun varı, dövləti...***

Fərhad həkimin əllərindən şəfa tapan yeddidən yetmişə hər kəs ona belə dua edir:

– Sən təkcə evinə yox, elinə lazımsan, ay doktor...

Allah səni elimizdən əskik eləməsin!..

Həmişə Fərhad doktora əmi və ya dayı deməyi qarışdırırdım. O qədər cana yaxın, qayğıkeş bir insan idi ki, dayı və ya əmi deməklə onu sanki özümə həyan, dayaq hesab edirdim.

Doktorun qapısı heç vaxt bağlı olmayıb, özü də gecə-gündüz demədən daima insanların sağlamlığının keşiyində durub...

Atam bir dəfə ona demişdi:

– Doktor, səndən sonra bu kənddə həkim işləmək çox çətin olacaq!

Doktor şəraitin olub-olmamasından asılı olmayaraq təmənnə güdmədən insanların sağlamlığına xidmət etmişdi... O, həkimlik adına sadıq, şəərəfli ömür sürən sadə kənd həkimi idi... Düzdür, onun titulları, medalları yoxdur, amma arxasında dayanan, onun üçün dualar edən qədərbilən bir Kolatan eli var...

Feyruz Nəsir oğlu Əkbərov

(Lənkəran rayonu, Şağlaser kənd sakini)

NADİR ŞƏXSİYYƏT

Bu ad mənim tanıdığım əsl insan, qayğıkeş, səbirli, sadə azərbaycanlı həkimdir. Bu həkim haqqında sizə danışmaq, tanıtmək istəyirəm. Fərhad həkimlə əlaqəli mənim başıma gələn bir hadisəni diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

1979-cu ilin dekabr ayı idi. Həmin gün iş getməmişdim, istirahət günüm idi. Ailəlikcə oturub nahar edirdik. Birdən mənim altı aylıq oğlum Ceyhun ağlamağa başladı. Anam yoldaşıma buyurdu ki, dərman qutusunda gənəgərçək yağını gətirsin. Yoldaşım da yuxarı mərtəbədəki otaqdan balaça bir şüşə gətirib anama verdi. Anam şüşədəki mayeni uşağın ağzına tökdü. Amma xeyri olmadı. Uşağın halı bir az da pisləşdi. Nəfəs almağı çətinləşirdi. Tez uşağı götürüb çölə çıxdıq. Evimizlə xəstəxana arası yarım km məsafə vardı. Qonşuluqda minik maşını olan da yox idi. Uşağı payı-piyada xəstəxanaya çatdırdıq.

Xoşbəxtlikdən Fərhad həkim növbədə idi. Şağlaser xəstəxanasında uşaq həkimi işləyirdi. Bizim kənd xəstəxanasına gəlməzdən əvvəl Nərimanabad qəsəbəsində işləmişdi. Onun yanına başqa kənd və qəsəbələrdən də xəstələr gəlirdi.

Xəstəxanada xeyli xəstə var idi. Fərhad həkim yoldaşımın qucağında uşağı görüb dərhal yaxınlaşdı:

– A bala, uşağa nə olub, rəngi belə saralıb?-deyə qışqırdı. Yoldaşım acizənə halda :

– Dərman vermişik,-söylədi və əlini cibinə salıb, dərman şüşəsini göstərdi. Həkim tələsik şüşəni alıb iylədi və

bərkdən, yüksək səsle:

– Allah sizə ağıl versin, bu ki, kağız kleyidir, uşağı zəhər-ləmisiniz!

– Biz gənəgərçək yağı bilmişik, - deyə pərt və qorxmuş halda söylədim.

Həkim nə dediyimə əhəmiyyət vermədən yoldaşımın əlindən uşağı alıb otağına apardı, biz də onun dalınca qaçdıq. Uşağı kiçik divana uzatdı. Maqqaş və pambıq götürüb uşağın ağzından çıxan yapışqan köpüklərini təmizləməyə başladı.

Uşağın vəziyyəti get-gedə pisləşirdi. Bir azdan nəfəsi dayandı. Fərhad həkim ona süni nəfəs verməyə başladı, sanki suda boğulmuş uşağı həyata qaytarırdı.

Xeyli nəfəs verdikdən sonra yorulub əldən düşdü və başını qaldırıb ətrafına baxaraq köməyə birini axtardı. Məni çağırıb hərəkətlərini təkrar etməyi tapşırırdı. Gördü ki, mən də yaxşı bacarmıram, təzədən özü ayağa qalxıb nəfəs verməyi davam etdirdi. Bu hal təqribən 8-10 saat davam elədi.

Uşağın əhvalı yavaş-yavaş yaxşılığa doğru gedirdi. Doktor isə uşaqdan əl çəkmir, süni nəfəs verə-verə uşağın ağzından çıxan yapışqan qalıqlarını da maqqaşla təmizləyirdi.

Bir xeyli keçəndən sonra Fərhad həkim ayağa qalxıb əllərini yuxarı qaldıraraq:

– Allahım, sənə şükürlər olsun, uşaq yaşayacaq,- dedi.

Səhərə qədər yatmadı, uşaq nəfəs aldıqca ağzından çıxan köpükləri təmizləyirdi. Həmin gecə o, gözlərini də qırpmadı...

Mən onun belə bir peşəkar həkim olduğunu o gecə dərk etdim. Mənim aləmində belə insanlar çox az ola bilər.

Bu barədə Lənkəran rayon qəzetinə- „Leninçi“-yə yazdım. Doktor Fərhadın fədakarlığını və peşəkarlığını işıqlandırmaq istədim, amma çoxları buna inanmadılar.

45 il bundan əvvəl olmuş bu hadisə gözlərimin qabağın-

dan çəkilmir, bir kino lenti kimi həmişə gözümlün önündədir.

Belə bir hərəkəti, mən deyərdim ki, qəhrəmanlığı, vicadını təmiz, Hippokrat andı içmiş, əsl həkim edə bilər. Özü də heç bir təmənnə güdmədən...

Fərhad həkim belə bir insan idi. Onun uşaqlara qarşı xüsusi bir sevgisi var idi. Xəstə uşaq görəndə kimliyindən asılı olmayaraq, analarını bəzən ərlə danlayardı.

Mən Fərhad həkimin bircə qəhrəmanlığından yazdım. O isə belə qəhrəmanlıqları çox etmişdi.

Bir dəfə xəstəxanaya evdə çıxan yangından xəsarət almış xəstələr gətirmişdilər. Çox həkimlər yaxına gəlmədilər. O isə gücü çatdığı qədər hər bir xəstəyə öz doğması kimi yanaşır və onu sağaltmağa çalışırdı.

Fərhad həkimin belə səmimi davranışı, təmənnəsizlığı həkim həmkarlarının o qədər də xoşuna gəlmirdi.

Həmkarları həmişə yeməkhanada yemək yeyirdi, o isə yeməyini özü ilə evdən gətirirdi. Heç kimin onun üçün zəhmət çəkməyini istəməzdi. Avtobusa minəndə dərhal yol pulunu özü qabaqcadan verərdi ki, kimsə onun yol pulunu verməsin.

Belə insan idi Fərhad həkim. Belə şəxsiyyətlər nadir hallarda dünyaya gəlirlər! Allah ona rəhmət eləsin!

15 fevral 2025-ci il

Zöhrab Bağış oğlu Məmmədov

*(Lənkəran rayonu, Vilvan həkim
məntəqəsinin stomatoloqu)*

BÖYÜK ÜRƏKLİ İNSAN

Mən doktor Fərhadla Lənkəranın Vilvan kənd həkim məntəqəsində 01.07.1993-cü ildən 01.11.1995-ci ilədək bir yerdə çalışmışıq. O pediatr, mən isə stomatoloq kimi işləyirdik. Aramızda yaxşı münasibət var idi, söz-söhbətimiz tuturdu. Çox vaxt bir yerdə çay içir, çörək yeyirdik, dostluq edirdik. Necə deyərlər, aramızdan su da keçməzdi.

Fərhadla bağlı bir çox xatirələrim var. Bu xatirələri tez-tez yada salır, yeri düşəndə onun haqqında həmkarlarımla danışırım. Yalnız birini burada qeyd edirəm.

Şahid olmuşam ki, bir gün bir qadın xəstə uşağını doktor Fərhadın yanına gətirdi. Doktora dedi:

– Qurban olum, doktor, uşağım bərk xəstədir. Ancaq dərman almağa pulum yoxdur. Ona görə uşağa yüngül müalicə et, az dərman yaz. Məni də, uşağımı da vəziyyətdən çıxar.

Doktor Fərhad gülümsəyib, anaya dedi:

– O mənim işimdir, sən qəti narahat olma.

Uşağa baxış keçirəndən və müalicə üçün resept yazandan sonra dərmanların pulunu öz cibindən artıqlaması ilə çıxarıb o qadına verərək onları yola saldı.

Bu hadisədən bir müddət keçir, həmin uşağın Rusiyada işləyən atası kəndə qayıdır. Mənimlə qohumluğu var deyə, yanıma gəlib :

– Doktor Fərhadın uşağımın dərmanlarına verdiyi pulu ona qaytarmaq istəyirəm. Qorxuram məni eşitməyə, çünki

xəstələrdən təmənnə güdmür, pulu sən apar, ona ver,-deyə xahiş etdi.

Mən də dedim:

– Baş üstə!

Ertəsi gün doktorla görüşdüm, hadisəni xatırlatdım. Lakin Fərhad qəsdən, pulu geri qaytarmayım deyə, həmin hadisəni dandı və qətiyyətlə dedi:

– Elə bir şey olmayıb , mən o pulu götürməyəm.

Sonra uşağın atası söhbətə qarışdı, təkidlə pulu doktora qaytarmaq istədi, amma Fərhad pulu almadı.

Bax, belə... Doktor Fərhad haqqında bu və ya digər formada olan çoxlu xatirələr söyləmək olar. Bunların hamısını yığıb çap eləsən, bir kitaba sığmaz.

Allah doktor Fərhada qəni-qəni rəhmət eləsin!

Allahverdi Məlikov

*(Lənkəran rayonu, Nərimanabad qəsəbəsi,
həkim iş yoldaşı)*

SAVADLI HƏKİM, QAYĞIKEŞ İNSAN

1975-ci ildə Lənkəran şəhəri Nərimanabad qəsəbə xəstəxanasına təyinat alandan sonra orda ilk tanıdığım doktor Fərhad oldu. Bu tanışlıq məndə çox xoş təəssürat yaratdı. O, çox mehriban, istiqanlı bir insan, uşaqlara qarşı çox həssas və qayğıkeş bir həkim idi. Ondan şəfa umanlara ümid yeri olan Fərhad həkimin nə gecəsi, nə də gündüzü var idi. Günün istənilən vaxtı onun qəbuluna getmək olardı və o, həmişə xəstəni xoş, gülər üzlə qarşılayardı. Nərimanabad qəsəbəsində təcili tibbi yardım yox idi. Doktor Fərhad sanki bu vəzifəni də öz üzərinə götürmüşdü- nə vaxt çağırırsalar, o, hazır idi. Xəstələrin qayğısına canla, başla qalırdı.

Fərhad qısa müddət ərzində cənub bölgəsində savadlı bir həkim kimi tanınmağa başladı. Təkcə Nərimanabad- 1 qəsəbəsi deyil, eləcə də qonşu Liman şəhəri, Nərimanabad qəsəbələri və Boladi kənd sakinləri də bu savadlı, peşəkar həkimə tez-tez müraciət edirdilər. Hətta iş o yerə gəlib çatmışdı ki, uşaq həkimi olmasına baxmayaraq, hər yaş təbəqəsindən olan xəstələri də müayinə və müalicə edirdi. Bəzi həkimlər bu məsələyə etirazını bildirib deyirdilər ki, necə olur biz olan yerdə uşaq həkiminə üz tuturlar? Doktor Fərhad həmişə mülayim şəkildə onlara izah edirdi ki, xəstələr öz istəkləri ilə mənim yanıma gəlirlər, mən onları güclə gətirmirəm.

İctimai işlərlə əlaqədar bir müddət xəstəxanadan uzaq-

laşdım. Günlərin bir günü xəstəxanaya qayıdanda gördüm ki, doktor Fərhad iş yerində yoxdur. Soruşanda mənə dedilər ki, o, başqa bir xəstəxanaya işləməyə gedib. Lənkəran rayon səhiyyə idarəsindən ona həkim çatışmazlığı səbəbindən başqa kənddə işləməyi təklif ediblər. Təklif olunan yer doğma kəndinə yaxın olduğu üçün doktor da razılaşıb.

Uzun müddətdən sonra doktor Fərhad ilə Nərimanabad qəsəbəsində olan toy şənliyində təsadüfən rastlaşdıq. Soruşdum ki, doktor, nə məsələdir, niyə bizi tərk etdin? Fərhad bu sözləri ilə məni təsirləndirdi. “Məni bir saat ərzində fikrimdən daşındıra bildilər. Mən heç vaxt Nərimanabaddan getməzdim...”

İşdən ayrılmasına baxmayaraq, Nərimanabad, Liman və ətraf kəndlərin sakinləri onu unutmadılar. Yenə də onun yanına xəstə aparırdılar. Doktor onları çox mehribanlıqla qarşılayar, “qapım üzünüzdə həmişə açıqdır,”- deyərdi. Nərimanabad qəsəbə sakinləri doktor Fərhadı savadlı həkim, gözəl, qayğıkeş bir insan kimi qəlblərində əbədi yaşadacaqlar. Biz də doktor Fərhadı həmişə nərimanabadlı kimi qəbul eləmişik və o da bizə “Mənim əziz nərimanabadlılarım” deyərdi.

Ruhun şad olsun, doktor Fərhad. Allah rəhmət eləsin! Məkanın cənnət olsun.

İltifat Yaqub oğlu Cavadov

(Lənkəran rayonu, Vilvan kənd sakini)

PEDİATR FƏRHAD HƏKİM

Doktor Fərhad çox gözəl insan və həkim kimi özünün bütün biliyini, potensialını insanların sağlamlığı üçün sərf edirdi, daim buna görə çalışırdı. Əsas ixtisası uşaq həkimi olmasına baxmayaraq, eyni zamanda böyüklər də ona tibbi yardım üçün müraciət edərdi.

O, insanlarla çox mehriban davranardı, onlara həmişə hörmət, diqqət göstərirdi. Vilvanda işlədiyi on beş ildən bir az da artıq müddətdə çox mehriban, güləruz, bir həkim kimi yadda qalıb. Adamları nəvazişlə dindirərdi. Məsələn, “conə vilvonij” və yaxud “çokə inson” deyərdi, hörmət və ehtiramla salamlaşardı. (Talış dilində can vilvanlı, yaxşı insan .Red. X.X) O, kəndin əksəriyyət xeyir-şərində doğma biri kimi iştirak edərdi. Sovxoz həmkarlar təşkilatının sədri və Vilvan icra nümayəndəliyində işlədiyim illərdə də doktor Fərhadla həmişə səmimiyyətlə görüşərdik və mənə “conə vilvonij” deyərdi.

Onun qərribə bir fitri istedadı var idi . Xəstəyə baxan kimi heç bir aparat yoxlaması olmadan dəqiq diaqnoz qoya bilirdi. Eyni zamanda o, bütün lazımi peyvəndlərin vaxtında vurulması üçün bərabər işlədiyi tibb bacılarına daim yardımçı olardı.

Doktor Fərhad bütün xəstələrə öz doğması, yaxını kimi baxırdı.

Doktor Fərhadın bir keyfiyyəti də var idi: hər gün iş gələndə özü ilə evdə hazırlanmış yeməklərdən gətirər və naharda yeyərdi.

O, çayxanada ziyahılarla, ağsaqqallarla oturub çay içməyi, onların söhbətlərini, xatirələrini dinləməyi çox xoşlayardı. Getmək zamanı çatanda isə hər kəsi qabaqlayıb hesabı verərdi.

Kənd əhalisi onu yaxşı insan və vicdanlı həkim kimi tanıyırdı. Müayinə və müalicə etdiyi hər bir xəstə barədə qeydlər aparırdı. Hesabatları vaxtından əvvəl hazırlayıb lazımı yerlərə təqdim edərdi. Ondan bir xəstə haqqında məlumat istəyəndə dəqiqliklə bütün faktları söyləyərdi. İşlədiyi kollektivdə tələbkərliyinə baxmayaraq, bütün işçilər onu sevir və ona doğma münasibət göstərirdilər. O da öz növbəsində peşəsinə məsuliyyətlə yanaşan, savadlı, bacarıqlı həkimləri təqdir edərdi.

Doktor başqa xəstəxanalarda işlədiyi dövrlərdə də yanına, evinə xəstələr aparılırdı, hər kəsə təmənnəsiz xidmət edərdi. O, daha effektiv müayinə və müalicə üçün xəstə uşaqları iş yerinə gətirməyi məsləhət görərdi.

Allah doktor Fərhadı rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun. O heç zaman Vilvanlıların qəlbindən silinməyəcək, daima xatırlanacaqdır.

Vilvan kənd həkim məntəqəsinin tibb bacısı vəzifəsində doktor Fərhadla birgə işləmiş Lələyeva Sevil Nəsir qızı həmkarı haqqında hər dəfə söz düşəndə ürəklə danışır:

– Mən 1991-ci ildən Vilvan kənd sahə xəstəxanasında tibb bacısı vəzifəsində işləmişəm. 1992-ci ildə bu tibb məntəqəsinə təyin olunmuş uşaq həkimi Fərhad doktorla bir vaxtda xidmət etmişik. Qayğıkeş, mehriban, səmimi insan idi. İşini, peşəsini sevən, uşaqları çox istəyən gözəl bir həkim və sadə bir insan kimi yaddaşımızda qalıbdır.

Mən çox adamlar görmüşəm, tək-tük insanlara rast gəlmişəm ki, mərhum Fərhad həkim kimi belə geniş şöhrət tapsınlar...

Bəşarət Gülağa oğlu Əliyev

(Cəlilabad rayonu, Göytəpə şəhəri, stomatoloq)

HALALLIQLA YAŞAYAN HƏKİM

Mən doktor Fərhadı əvvəldən tanıyırdım. 1969-cu ildə Nəriman Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun stomatologiya fakültəsinə daxil olandan sonra lap yaxından tanıdım. O dövrdə Tibb İnstitutunda Azərbaycan dilində dərslər ləvazimatları yox dərəcəsində idi. O illərdə “Anatomiya” dərsləri dörd hissədən ibarət 33-cü il buraxılışı idi. Dərslərlik bir az çətin tapılırdı, hər tələbədə o kitab olmurdu. Fərhad həkim 4 cildlik “Anatomiya” kitablarını və I kursdan II kursa qədər yazdığı bütün mühazirələrinin mənə verdi. Onun çox gözəl mühazirə yazmaq qabiliyyəti var idi. Tələbəlik dövründən başlayaraq Fərhadla münasibətimiz davam elədi. Sonradan bu dostluq qohumluğa çevrildi.

Allah doktor Fərhada rəhmət eləsin. Çox gözəl həkim və gözəl insan idi.

Tofiq Nurullah oğlu Eynullayev

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini)

ŞƏFALI ƏLLƏR SAHİBİ

Doktor Fərhadla şəxsən tanışlığım olmasa da, onun barəsində kənddə, el-obada danışılanlardan, xeyirxah insan, Hippokrat andına sadıq, savadlı, vicdanlı, təmənnəsiz bir həkim kimi qiyabi tanımışam.

Doktor Fərhad mənim rəhmətlik atam Nurullah Eynullayevlə birlikdə “Kommunizm yolu” sovxozunda mühasib kimi çiyin-çiyinə çalışmışlar. Atam onun davranışı, tərbiyəsi, insanlığı, bilik-bacarığı haqqında ürəkdolusu danışardı.

Lakin Fərhad sovxozda çox az işləyib. Təhsilini davam etdirmək üçün əvvəlcə BDU-nun iqtisadiyyat fakültəsinə daxil olur, sonra IV kursda təhsini yarımçıq qoyaraq, N. Nərimanov adına Tibb Universitetinin pediatriya fakültəsinə qəbul olunur. Ali məktəbi qırmızı diplomla bitirdikdən sonra əvvəlcə Lənkəran rayonunda, daha sonra doğma el-obasında əhalinin sağlamlığı keşiyində durur. Və ömrünün sonuna qədər də vicdanlı, təmənnəsiz həkim kimi çalışır.

Fərhad doktorun xidmətləri təkcə həkimliklə bitmir. O, kəndin infrastrukturunun düzəlməsində də fəal iştirak etmişdir. Yaşadığı Bala Kolatan kəndinin su ilə təmin olunması, xüsusən də bir neçə kəndə qaz çəkilişi onun şəxsi təşəbbüsü və əməyi sayəsində mərhum akademik Mirməmməd Cavadzadənin vasitəsilə həyata keçmişdir.

Öz nəcib və xeyirxah əməlləri ilə tanınan Fərhad həkim müqəddəs Həcc ziyarətində də olmuş və hacı adını qazanmışdır.

1997-ci ildə tale elə gətirdi ki, biz qohum olduq. Mənim

kiçik qızım Ləyaqət doktor Fərhadın böyük oğlu Fuadla ailə həyatı qurdular. Bu izdivacdən adları Hacı Fərhadın şəxsən özü tərəfindən qoyulmuş iki gül bala-Natəvan və Üzeyir dünyaya gəldi.

İllər keçdikcə bu qohumluq əlaqələri sayəsində bir-birimizi daha dərindən tanımağa başladıq. Onların evinə gedəndə bizi yüksək səviyyədə, səmimiyyətlə, gülərlə qarşılayar, ilk öncə o zaman həyatda olan atamın və anamın səhhəti ilə maraqlanar, ondan sonra bizdən hal-əhval soruşardı. Süfrəsində olan naz-nemətlərin hamısından dadmayınca bizi stol-dan durmağa qoymazdı. Bu ailənin tərbiyəsinin, əxlaqının, abır-həyasının yaxından şahidi olduqca bir daha əmin oldum ki, biz gözəl və nümunəvi bir ailə ilə qohum olmuşuq. Doktor Fərhad dünyasını dəyişsə də, qohumluğumuzu bu günə kimi ailəsi, övladları ilə kimi gözəl bir şəkildə, sevə-sevə davam etdiririk.

Doktor Hacı Fərhad müdrik, xeyirxah insan, sədaqətli ailə başçısı, övladlarına istiqanlı ata, nəvələrinə xeyirxah baba, gəlinlərinə mehriban, səmimi, qayğıkeş qayınata, el-obası üçün nümunəvi ağsaqqal və böyük bir şəxsiyyət idi. Ən əsası, insanların sağlamlığı keşiyində gecə-gündüz bilmədən, istirahət etmədən, təmənnəsiz xidmət göstərən, şəfali əllərə sahib bir həkim kimi el-obanın xatirələrində xoş sözlərlə, dualarla yaşamaqdadır.

Doktor Fərhad haqqında nəinki bizim Kolatan kəndində, qonşu kəndlərdə, hətta bölgəmizin hər yerində, xüsusən də ömrünün axırına qədər həkim kimi çalışdığı Lənkəran rayonunda ürək dolusu xoş sözlərlə xatırlanır. O, yaddaşlarda dərin və silinməz izlər buraxmışdır. Bu isə onun həm ailəsi, həm övladları, həm doğmaları, həm də qohumları üçün çox sevindirici və qürurvericidir.

Doktor Hacı Fərhadı Allah rəhmət eləsin, məkanı cənnət, ruhu şad olsun!

Ağasir Tərlan oğlu Tahirov

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini)

BİBİM OĞLU DOKTOR FƏRHAD

Görkəmli həkim, dəyərli insan, bibim oğlu Fərhad Tərlan dağlarının qoynunda yerləşən, gözəl, səfalı məkan olan Kolatan kəndində Məşgül kişi və bibim Ədmanın ailəsində dünyaya göz açmışdır.

O, kiçik yaşda atasını itirmişdi, bibim iki övladını çox çətinliklə, əzab-əziyyətlə böyüdüb boya-başa çatdırmışdı. Aramızda olan yaş fərqi baxmayaraq, həmişə dayı kimi tanınmış, hörmətimi saxlayardı. Bibim oğlu Fərhad bir qohum kimi təhsilimizlə yaxından maraqlanırdı. Tale belə gətirdi ki, o, Tibb Universitetində oxuyan zaman mən də Bakı Plan-Uçot Texnikumunda təhsil alırdım. Həmin illərdə mütəmadi olaraq mənim yanıma gəlir, necə təhsil almağıma nəzarət edirdi. Heç vaxt da əliboş gəlməzdi.

Tibb Universitetinin pediatriya fakültəsini bitirəndən sonra təyinatla Lənkərana işləməyə göndərildi. Qonşu rayonda həkimlik etməklə yanaşı, öz kəndimizin, eləcə də ətraf kəndlərin də əhalisinin sağlamlığı keşiyində gecə-gündüz dayanırdı. Elə buna görə də özünə hər yerdə hörmət qazanmışdı. El-oba üçün, kənd üçün gördüyü xeyirxah işlər onu daha da hörmətli etmişdi. Fərhad həkim uşaqla uşaq, böyüklə böyük olmuşdur, heç kəsin xətrinə dəyməz, hamını yola verərdi.

Heç yadımdan çıxmır, texnikumda oxuyanda kiçik bir cərrahi əməliyyat keçirmişdim. Həmin gecə bir əlində kitab mənim yanımda növbə çəkdi.

Bibim oğlu çox imanlı biri idi- ibadətindən qalmır, namaz qılır, oruc tutur, müqəddəslərin təziyəsini saxlayırdı. Məkkədə, Həcc ziyarətində bir həkim kimi zəvvarların xidmətində dayanmışdı. Orada da özünə hörmət və ehtiram qazanmışdı və bu işdə heç bir marağı olmamışdı. Allaha ibadətdən başqa bir məqsəd güdməmişdi.

Fikrimcə, Azərbaycan səhiyyəsi Hacı Fərhadın simasında böyük bir alimi itirdi. Hələ uzun illər bu itkinin yerini doldurmaq mümkün olmayacaq. Hacı Fərhad həkimi tanıyan insanlar onu böyük bir alim, unudulmaz həkim, əsl dost kimi həmişə xatırlayacaqlar.

Doktor Fərhad 2020-ci ildən həyatda yoxdur, amma onu tanıyan hər kəs kimi mənim də gözlərim hər yerdə bu əziz doğmamı axtarır. Xeyirxah əməlləri, saf əxlaqı, mehriban xasiyyəti onu xatirələrdə yaşadır. Sağlığında etdikləri onu tanıyanların yadından çıxmıyacaq, onu əbədi olaraq yaşadacaq.

Allah Hacı Fərhad həkimə rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun, ruhu şad olsun!

Səxavət Əbutalib oğlu Əhədov

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini)

BİR ÖMÜR MİNNƏTDARLIQ

Hacı Fərhad əsl insan, peşəkar həkim, alicənab adam , həm də xeyirxahlığı ilə nəinki yaşadığı kənddə, hətta bütün el-obada, qonşu rayonlarda da tanınmış bir şəxsiyyət idi. Yaddaşlarda əvəzolunmaz bir iz buraxan bu ziyalının əməlləri indi də el arasında danışılır və yada salınır.

Atasını çox erkən itirən Fərhad anası Ədman xanımın himayəsində böyüyüb boya-başa çatmışdı.

Doktor Fərhad atam Məşədi Əbutalib kişinin xətrini çox istəyərdi, həmişə ondan məsləhətlər alardı, onun sözündən heç vaxt çıxmazdı. Hətta ömür-gün yoldaşı Gülzar xanımla evlənməsi də atamın məsləhəti ilə baş tutmuşdu. O da atam Əbutalib kişinin hörmətini yüksək səviyyədə saxlayırdı.

Mən Fərhadı həmişə böyük qardaşım kimi bilmişəm, müəyyən məsləhətləri ondan almışam. Onunla çoxlu xatirələrim vardır. O, həkimlikdən başqa, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, xeyirxahlığı ilə də çox tanınırdı.

Bir dəfə möhkəm xəstələnmişdim, o məni müalicə edirdi. Hətta dərmanlarımı da öz şəxsi vəsaiti hesabına alırdı.

Bir dəfə də qızım Gülnar mürəbbə bişən qaynar qazanın içinə düşmüşdü. Uşaq başdan-ayağa yanmışdı. Hamı ondan ümidini kəsmişdi, sağalacağına heç kimin gümanı yox idi.

Hacı onu düz iki ay yaralarını təmizləyib müalicə elədi, qızımı həyata qaytardı... Beləliklə, həyatımız boyu ona minnətdarlığımızı qazandı.

O, çox təmiz qəlbli bir insan idi, mən onunla həmişə fəxr edirdim ki, mənim belə bir əmi oğlum var. Ailəlikcə onu sevmişik, ona minnətdar olmuşuq.

Qadir Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin!

22 mart 2025-ci il

Nadir Ağalar oğlu Vahabov

(Masallı rayonu, Məmmədrzaküçə kənd sakini)

EHTİRAMLA ANILAN ADAM

Dayım doktor Fərhad sözün əsl mənasında nəcib bir insan idi. Anam Sərgül xanım onun bacısıdır. Doktor Fərhad bizim üçün örnək bir dayı idi. Bacısı uşaqlarına sonsuz sevgi və qayğı ilə yanaşar, hər zaman kömək əlini uzadardı.

Onun fədakarlığı təkcə ailəməzlə məhdudlaşmırdı. Bizim Məmmədrzaküçə kəndində bir xəstə olanda, doktor vaxt itirmədən özünü ora çatdırar, hər kəsə təmənnəsiz xidmət göstərərdi. Elə buna görədir ki, bu gün də bütün kənd camaatı onu hörmətlə xatırlayır, ruhuna rəhmət oxuyurlar. 65 illik ömrümdə mən onun kimi fədakar bir insan görməmişəm.

Uşaqlıq illərim onların evində, onun doğma ocağında keçib. Mənim təhsil almağımda, bir şəxsiyyət kimi formalaşmağımda dayımın əvəzsiz rolu olub. Mən həmişə fəxr etmişəm ki, mənim belə savadlı, qayğıkeş səmimi, əliaçıq və xalqın qayğısına qalan dayım var. Belə bir oğul dünyaya gətirdiyi üçün nənəm Ədmana da həmişə rəhmət diləyirəm.

Dayım doktor Fərhad Lənkəranda işlədiyi müddətdə çox böyük hörmət qazanmışdır. İşlədiyi kəndlərdə bu gün də onu ehtiramla xatırlayır, ruhuna rəhmət diləyirlər. Məhz onun qoyduğu bu yaxşı ad sayəsində Lənkəranda olduğum zaman qapılar üzümə açılib. Doktor Fərhadın bacısı oğlu olduğumu bildikdə, mənə yaxından kömək ediblər. Belə bir dayım olduğu üçün həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm. Allahdan hər kəsə belə dayı arzulayıram.

Dayımın dörd oğlu, bir qızı var. Mən onlarla da qürur duyuram. Çünki onlar atalarının yolunu layiqincə davam etdirirlər. Allahdan onlara belə ləyaqətli bir həkimin və gözəl insanın adını, xatirəsini həmişə uca tutmağı arzu edirəm.

Belə bir insanla qan bağım olduğu üçün özümü çox bəxtiyar hiss edirəm.

Allah dayıma rəhmət eləsin!

Allah o dünyasını versin!

Məkanı cənnət olsun!

Gülarə Fərhad qızı

(Masallı rayonu, Bala Kolatan kənd orta məktəbinin ibtidai sinif müəllimi)

PEŞƏSİNİN VURĞUNU

Doktor Fərhad ailəsinin yeganə qız övladı olmuşam.

Atam qız uşaqlarına qarşı olduqca mühafizəkar biri idi. İllər ötdükcə xasiyyətinin daha da sərtləşdiyini hiss edirdim. Əvvəllər elə başa düşürdüm ki, atam təkcə mənə qarşı belədir, sonra anladım ki, o, ailədə hamıya eyni dərəcədə ciddi və tələbkardır. Böyüdükcə bunu daha aydın hiss elədim.

Düşündüm ki, belə yaxşıdır. Çünki o, ciddi və tələbkar olmasaydı, biz yaxşı təhsil almazdıq.

Biz onun üzünə heç vaxt qayıtmamışıq, onun bir sözünü iki etməmişik.

Mən 1985-ci ildə Bala Kolatan kənd natamam orta məktəbinin IX sinfini bitirdikdən sonra Lənkəran Pedaqoji Texnikumuna daxil oldum. Təhsil illərimi atamın ciddi nəzarəti altında başa vurdum və hal-hazıra kimi doğulduğum Bala Kolatan kəndinin orta məktəbində ixtisasım üzrə ibtidai sinif müəllimi işləyirəm.

Müəllimliyəmin ilk günlərində atam mənə belə tövsiyələr verərdi:

-Qızım, uşaqlara dərs verməkdən qabaq sən hər dərsi əvvəlcə özün yaxşı öyrən, sonra öyrəndiklərini keyfiyyətli, gözəl nitqlə onlara izah et.

Mən də atamın öyüd və nəsihətlərinə sadıq qalaraq öz bilik və təcrübəmdən istifadə edib şagirdlərimi savadlı və sağlam düşüncəli şəxslər kimi gələcəyə hazırlayıram.

Atam həmişə deyərdi:

-Çalış ətrafındakı insanların xasiyyət və xarakterini yaxşı öyrən, pis insanlardan uzaq dur ki, sənin həyatına müdaxilə edə bilməsinlər. Yaxşı adamları da yaxşı tanı və onları dəyərləndir ki, çətin anlarında sənə kömək edə bilsinlər.

Mən atamı özümə ideal seçmişdim. Onun adamlarla, xəstələrlə davranışını müşahidə edəndə heyratə gəlirdim. Gecəli-gündüzlü onun yanına xəstələr gəlirdi, o da yorulmaq bilmədən onları müalicə edirdi.

Atam sənətinin vurğunu idi. Görürdüm ki, onun yanına, necə deyərlər, ölü gələn dirilib gedirdi. İpə-sapa yatmayan xəstə uşağı bir neçə anda sakitləşdirirdi. Sanki onda qəribə bir cazibə qüvvəsi vardı və biz hamımız bu cazibə dairəsində rahatlıq tapırdıq. Fikirlrimi şair Xatirə Xatunun atam haqqında düşüncülərini ifadə edən bir şeiri ilə yekunlaşdırıram.

ÖNÜNDƏ BAŞIMI ƏYİRƏM, ATA

*Üzündən, gözündən nur ələnərdi,
Şəfqət yayılandı ağ xalatından.
Qapından içəri girən hər kəsə,
Baxışın məlhəmdi, sözlərin dərman.*

*Gecələr yuxunu qurban verərək,
Ağrıya - acıya sipər olmusan.
Sən neçə ananın qəlbinə qüvvət,
Əlinə, qoluna təpər olmusan.*

*Uca bir çınardın, məğrur, vüqarlı,
Sənin baxışınla baxdım həyata.
O əziz, o doğma, pak xatirənin
Önündə başımı əyirəm, ata.*

*Bəlkə göylərdə də loğmansan elə,
Ruhun mələklərlə qoşadır indi.
Dörd oğlun, bir qızın və nəvələrin
Adını qürurla yaşadır indi.*

Fuad Fərhad oğlu

(Neft mühəndisi)

ATAM HAQQINDA XATİRƏLƏRİM

Ailəmizə yaxın insanlar söyləyirlər ki, 1971-ci ildə payın ilk ayında doktor Hacı Fərhadın və ömür-gün yoldaşı Gülzar xanımın ailəsində ilk oğlan övladı dünyaya göz açdığı zaman gənc ailənin sevinci yerə-göyə sığmamışdı. Ailənin ilk övladı qız idi, amma soyadın davamçısı olacaq oğlan uşağının dünyaya gəlişi özü ilə səadət gətirmişdi. Lakin qızların daha zərif, incə məxluq olduğunu və daha çox diqqət tələb etdiyini bilən atamız bunu özünə böyük məsuliyyət hissi, mənəvi borc hesab edərdi.

Uşaqlığımın bir neçə ilini Lənkəranın Nərimanabad qəsəbəsində keçirmişəm. Xatırladığım məqamlar elə də çox deyil. Atam tez-tez məni və kiçik qardaşım Rüşəti yaxınlıqda yerləşən balıq kombinatına aparar, ordakı işlərlə tanış edərdi. Bunu ona görə edirdi ki, biz gələcəkdə zəhmətin, halal əməyin nə olduğunu anlayaq. Hətta bir neçə dəfə orada yeşik tikmək üçün özümü sınaqdan keçirmişəm.

Atam ailəcanlı, evinə, ocağına bağlı biri idi. Bütün zamanlarda dolanışığımıza, ehtiyaclarımıza böyük diqqət ayırırdı.

Günlərin birində atamın mənə aldığı üçtəkərli velosipedlə yaşadığımız binadan xeyli aralanıb yolu azmışdım. Yoldan keçənlər doktor Fərhadın oğlu olduğumu bilən kimi məni “Qaz-53” markalı yük avtomobilinin kabinəsində evə gətirərək anama təhvil vermişdilər.

Bala Kolatan kənd natamam səkkizillik məktəbində birinci sinifə getmişəm. IX-X sinifləri isə Böyük Kolatan kənd

orta məktəbində davam etdirmişəm. Məktəbdə təhsil aldığım zamanlarda atam, demək olar ki, hər gün dərs tapşırıqlarımla ciddi maraqlanar, xüsusən də riyaziyyat, fizika, kimya, rus dili və s. fənlərdən tapşırıqların yerinə yetirilməsində köməklik göstərar, tövsiyələr və izahlar verərdi. Bununla kifayətlənməyərək, tez-tez məktəbə gələr, dərslərimizdə oturur, dərsin gedişini izləyər və təhsilimizlə ciddi maraqlanardı. Atam yaxşı oxuyaq deyər bizə həmişə stimulyer verərdi: qiymətlərimiz yaxşı olardısı, dünyagörüşümüzü inkişaf etdirmək məqsədilə Moskvaya gəzməyə və yay tətillərində pioner düşərgəsinə istirahətə göndərməyi vəd edərdi. Mən də dərslərimi mükəmməl oxuyardım. Atam vədinə sadıq qalaraq 1986-cı ildə məktəblilərin qış təttilində mənə bir qrup şagird və müəllim heyəti ilə birgə Moskvaya yola saldı. Bu on beş günlük səfərdən aldığım təəssüratlar yaddaşımda çox dərin iz buraxmışdır. Hər il yay təttilində Lənkəranda balıqçılara məxsus pioner düşərgəsinə aparar, orda iyirmi gün istirahət edərdik.

Atam bizi zərərli vərdislərdən uzaq durmağı, cəmiyyətdə hər kəslə dil tapmağı, böyük-küç münasibətlərində düzgün mövqe tutmağı dənə-dənə tapşırırdı. Həm də bizi zəhmətə, fiziki işlərə alışıdırardı ki, həyatın bərk-boşundan çıxmaq üçün bacarıq və vərdislərimiz formalaşsın. Halal ruzi qazanmağı, kimsənin malına göz dikməməyi, heç vaxt heç kimə boyun əyməməyi, heç kimin minnətini götürməməyi və zəngin insanların əhatəsində olmamağı bizə tövsiyə edərdi.

Atamın ən böyük arzusu övladlarının ali təhsilə yiyələnməsi olmuşdur. Allahın izni ilə belə də oldu, Atamın arzusu çin oldu, bütün övladları ali təhsil aldılar. Xüsusən də evin ilk övladının ali təhsil alıb həyatda mövqe tutmağını, ailənin digər övladlarına örnək olmağını və lokomotiv rolunu oyna-

dığını bizə tez-tez xatırladardı. Uzaqgörənliyinə arxalanıb həmişə bizə deyərdi ki, yaxın gələcəkdə bütün müəssisələr avtomatlaşdırılrsa, insan əməyini robotlar yerinə yetirəcək. Ona görə də ixtisas seçimimizi məhz həmin istiqamətə yönəltməyə çalışardı.

Atam doktor Hacı Fərhad təmiz qəlbli, səmimi, mərhəmətli, düzgün, saf ürəkli, vicdanlı, ürəyində Allah xofu olan, ibadətli biri idi. Xoş niyyətli, dürüst, gözütöx, minnət xoşlamayan, intellektual səviyyəli, geniş dünyagörüşlü bir ziyalı olmaqla yanaşı, peşəkar bir həkim kimi tanınır, sevilirdi.

Atası başqa ölkədə işləyən bir sinif yoldaşım vardı, həm də qonşu idik. 1988-ci ildə ali məktəbə daxil olmaq üçün onunla birlikdə Bakıya üz tutduq. İndiki Neft Akademiyasının “İstehsal proseslərinin avtomatlaşdırılması” fakültəsini atam şəxsən özü seçim edərək sənədlərimizi ora təqdim etdi. Onun valideynlərindən icazə almadan, öz doğma övladı kimi məsuliyyəti öz üzərinə götürərək belə bir addım atdı. Sənədlərin təqdimatı zamanı atamla qəbul komissiyasının sədri professor Akif müəllim arasında yaranan səmimi ünsiyyət sonradan uzunmüddətli dostluğa çevrildi. Hər ikimiz imtahanları uğurla verdik. İmtahan nəticələrinə görə sinif yoldaşım və qonşum olan o oğlan Ukraynanın Xarkov şəhərində yerləşən Radioelektronika İnstitutuna qəbul olundu və orada təhsil almaq üçün göndərildi. Mən isə təhsilimi Bakıda davam etdirməli oldum.

Onun bu xəbərini eşidəndə atam çox sevindi. O oğlan Ukraynada təhsil aldığı bütün müddət ərzində onunla ciddi maraqlanır və təhsili ilə əlaqədar tövsiyələrini verərdi.

Atam həmişə qonşuların, qohumların, həmkəndlilərinin ali məktəbə qəbul olunması xəbərini eşidəndə çox sevinərdi. Ümumiyyətlə, o, başqalarının sevincinə ürəkdən sevinə

bilən biri idi.

Təhsil aldığım müddət ərzində mənə tez-tez baş çəkər, yaşayış şəraitim, təhsilimlə ciddi maraqlanar və həmişə təc-rübəyə üstünlük verməyimi, buna ciddi yanaşmağı tələb edərdi.

Ali təhsilimi bitirməyim o qarışıq 90-cu illərə təsadüf etdi. Respublikamızda gedən müharibə və iqtisadi-siyasi vəziyyət səbəbindən ixtisasıma uyğun iş tapa bilmədim və Rusiyaya üz tutmağa məcbur oldum. İyirmi ildən çox bir müddətdə orada yaşadım .Atam hər dəfə telefonla danışanda mənim ölkəyə qayıtmağımı və ixtisasıma uyğun çalışmağımı təkid edirdi.

“SOCAR” Neft şirkətinə mənim ixtisasıma uyğun bir işlə təmin olunmağımla bağlı məktubla müraciət etmiş və adekvat cavablar almışdı. Nəhayət, 2010-cu ildə doğma Azərbaycana qayıdıb neft şirkətlərinin birində işlə təmin olundum. Bu xəbəri eşidəndə atam çox şad olmuşdu, lap uşaq kimi sevinirdi.

Atamın məsləhəti və xeyir-duası ilə kəndimizin sayılıb seçilən ziyalılarından olan Tofiq kişi və həyat yoldaşı Nazilə xanımın ailəsində böyüyüb boya-başa çatan Ləyaqət xanımla evləndik. Bir neçə ildən sonra dünyaya göz açan ilk övladım Natəvanın, ikinci övladım Üzeyirin adını şəxsən özü qoydu. Həmişə arzu edərdi ki, bu övladlar adlarını daşıdıqları həmin tarixi şəxsiyyətlər kimi formalaşsın və cəmiyyətə fayda versinlər.

Atam nəvəsi Natəvanın da ailə qurmasına xeyir-dua verdi. Nəvə toyu və nəticə də görmək qisməti oldu.

Natəvan Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsini bitirib. Üzeyir isə Moskvanın Seçenov adına Tibb Universitetinin müalicə işi fakültəsinin Bakı filialının V kurs

tələbəsidir. Bu xəbərləri eşidəndə də atamız çox sevinmişdi, sanki qanad açıb uçmaq istəyirdi.

Atamızın bizə verdiyi təhsil və həyat şəraiti sayəsində bu gün çox xoşbəxtik. Bütün həyatımız boyu ona borcluyuq. Biz həmişə fəxr etmişik ki, ürəklərdə dərin iz buraxmış, sənəti ilə minlərlə insanın həyatını xilas etmiş, onlara şəfa vermiş belə bir ziyalının övladlarıyıq.

Bu gün rastlaşdığımız hər beş nəfərdən biri atamız haqqında ağız dolusu danışır, xoş sözlər deyir, onun əvəzedilməz bir həkim, xeyirxah insan, görkəmli ziyalı kimi fəaliyyətindən danışır və həyatda olmamağına görə böyük təəssüf hissi keçirirlər.

Atam 20.11.2020 il tarixdə əbədiyyətə qovuşdu. Aramızda olmasa da, onun həyatımızda qoyduğu dərin izlər heç zaman qəlbimizdən, yaddaşımızdan silinməyəcək, ruhu heç vaxt başımızın üstündən və doğma ocağından ayrılmayacaqdır .

Mən atam doktor Hacı Fərhadla həmişə qürur duyuram, onunla fəxr edirəm. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin, məkanı cənnət olsun!

SÖZARDI:

80-ci illərdə bir dəfə atam mənə Bakıya Semaşko xəstəxanasına, həkim müayinəsinə aparmışdı. Xəstəxanada professor Zemfira xanım adlı bir tanınmış həkimlə rastlaşdıq. O, institutda atamın müəllimi olmuşdu və atamı çox yaxşı tanıyırdı. Xəstəxananın foyesində üz-üzə gəldilər, çox səmimi şəkildə salamlashdılar. Zemfira xanım keçmiş tələbəsinə görcək: „Oo, Fərhad, salam, necəsən? Əhvalın necədir?“, -deyib səmimi görüşdü.

Hal-əhval tutduqdan sonra atamdan soruşdu:

-Lənkəranda həkimliyin necə gedir? Gəl Bakıya, sənin üçün rahat şərait yaradaq. Köç gəl, burada sənin kimi bacarıqlı həkimlərə böyük ehtiyac var...

Atam gülümsəyərək söylədi:

-Zemfira xanım, təkcə şəhərdə yox, kənddə də yaxşı həkim azdır. Bir də ki, mənim kənddə qoca anam var Mən yaşadığım kəndi, yaşlı anamı, doğmalarımı qoyub Bakıya necə köçüm? Elə kənddə qalıb xalqa xidmət edəcəyəm.

Yəni atamın paytaxta köçüb orada yaşayıb-işləmək kimi bir seçimi olsa da, doğma el-obasından, yurd yerindən ayrılmadı, bir ömür kənddə yaşamağı, xidmət etməyi üstün tutdu.

Cəmşid Fərhad oğlu

(Neft mühəndisi)

ATAM – HƏYAT MƏKTƏBİM

Hər dəfə atam doktor Fərhad haqqında danışanda çox xoşhal oluram. Onunla bağlı xatirələr həmişə mənimlədir. El-oba sağ olsun, hər dəfə atamı xatırlayanda ona olan dərin hörmət və sevgilərini hiss edirəm. Atamla bağlı xoş xatirələr, deyiləcək sözlər o qədər çoxdur ki... Amma indi danışmaq bir az çətinidir.

Xalqına, el-obasına sədaqətlə xidmət edən tanınmış həkimlərdən biri olub doktor Fərhad...İnsanları çox sevib, yaxşılıq etməyi hər zaman özünə borc bilib. Dünyasını dəyişəndən sonra da qarşıma çıxıb, atamın etdiyi yaxşılıqlara görə təşəkkür edən, ruhuna rəhmət oxuyan adamlarla rastlaşıram.

Peşəsinə olan sevgisi atama böyük uğurlar qazandırıb. O, həkimlik sənətinə həmişə can yandırır. Məncə, həkimlik onun üçün sadəcə iş deyil, sanki həyat sirdaşı idi. Bütün yorğunluğunu xəstələrə xidmət etməklə unudar, onlarla məşğul olanda bütün problemlərini yaddan çıxarırdı. Otağından çıxanda elə xoş əhvalda olardı ki, üzü sanki işıq saçardı.

O, son dərəcədə ciddi, səmimi və gözəl bir ailə başçısı olduğu kimi, həm də sözübütöv biri idi. Heç vaxt yalan danışmaz, yalan danışanları da sevməzdi. Dəftərçəsinə hansı işi nə zaman görəcəyini qeyd edər və onu mütləq yerinə yetirərdi.

Atamın gözəl danışmaq qabiliyyəti ilə yanaşı dinləmək bacarığı da var idi. O heç vaxt heç nədən şikayətlənməz, sıxıntıları olanda da bizə hiss etdirməzdi. Ən yaxşı cəhəti

hər şeyi dəqiqliklə planlaması idi. Bəlkə də buna görə heç vaxt yorulmurdu. Hər işi nizam-intizamla görərdi.

Evimizə o qədər dəyərli insanlar gələr, elə gözəl söhbətlər olardı ki, danışmaqla bitməz. Atam insanlarla münasibətləri çox səmimi idi. Daxilindəki saflıq və sadəliyə görə hamı onu çox istəyər, hörmət edərdi. Atamı ən çox kasıblar sevərdi...

Bir sözlə, atam hər bir xüsusiyyəti ilə qəlbimizdə əbədi yaşayacaq, xatirələrimizdə qalacaq.

O, çətin dövrlərdə dünyaya göz açıb, erkən yaşda atasını itirib, yetim qalıb. Uşaqlıqdan ata həsrəti ilə böyüməsinə baxmayaraq, əzmlə çalışaraq el-obanın sevimli həkimi -doktor Fərhad səviyyəsinə ucalıb. Elə gördüyü çətinliklərin nəticəsi idi ki, o, hamıya yardım etməyə çalışırdı. Həmişə istəyirdi ki, yaxşılıq etsin, insanların problemlərini əlindən gəldiyi qədər həll eləsin. Bir sözlə, qapısına pənah gətirəni heç vaxt əliboş qaytarmazdı.

Həkimlikdən əlavə, atam kəndin ictimai həyatında da çox fəal iştirak edirdi. Kəndin problemlərinə heç vaxt biganə qalmazdı. Xatırlayıram ki, mən uşaq olanda kəndin içməli su problemini həll etmək üçün kəndimizin bir sıra xeyirxah insanların dəstəyi ilə bütün evlərə su xətti çəkilməsinə nail olmuşdu. Kəndimizdə qaz olmayanda bu məsələ ilə bağlı akademik, Mirməmməd Cavadzadənin qəbulunda olmuşdu. Bir azdan bu qəbulun müsbət nəticəsi oldu, kəndimizə qazın çəkilişi plana salındı.

Bir sözlə, atam həmişə yaxşı işlər gorməyə can atırdı. Onun xeyirxah işlərə can atması bizə örnək oldu və daim yaddaşlarda kök saldı.

Atam çox sadə, amma eyni dərəcədə tələbkər biri idi. İş çox olmasına baxmayaraq, bizim təhsilimizə və tərbiyəmizə

də çox diqqət yetirirdi və həmişə bizə motivasiya verirdi. Bütün dərsləri ona cavab verməliydik. Əks halda bizi yatmağa qoymurdu. Mutlq şəkildə dərslərə hazır olmalı idik.

Atam riyaziyyatı çox sevir və mukəmməl bilirdi. Həmişə deyərdi ki:

– Mən bütün fənlərdən əla oxuyurdum, amma yaxşı riyaziyyatçı olmuşam.

Yadımdadır, üçüncü sinfi əla qiymətlərlə bitirdiyim üçün atam məni ilk dəfə olaraq Bakıya gəzməyə apardı. İlk getdiyimiz yer Nizami metro stansiyası oldu. Dahi şairimiz Nizaminin divarlara çəkilən şah əsərlərini mənə ətraflı izah etdi. Muzeylərlə, İçəri şəhərdəki tarixi abidələrlə tanış etdi. İndi də həmin yerlərdən keçəndə həmişə atamın əziz xatirəsini yad edirəm.

Atam həmişə savadı, biliyi, xəstələrlə rəftarı və heç vaxt əsirgəmədiyi yaxşılıqları ilə həkimlik sənətinin ən gözəl peşə olduğunu subut edirdi.

Atamın arzularından biri də məni həkim kimi görmək idi. Lakin mən riyaziyyata olan böyük marağım və bu sahədəki biliyimə güvənərək neft mühəndisliyi ixtisasını seçdim. 1992-ci ildə Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası "İstehsal Proseslərin Avtomatlaşdırılması" fakültəsinə qəbul olundum və atamın xeyir-duası ilə bu yola qədəm qoydum.

Bu gün qəlbimdə həm təsəlli, həm də böyük bir qürur var. Atamın məni həkim kimi görmək arzusu mənim ömrümdə gerçəkləşməsə də, o müqəddəs niyyət onun nəvələrinin taleyində yaşayır. Qəbul imtahanlarında yüksək nəticələr əldə edərək Prezident təqaüdünə layiq görülmən Nərmin (700 bal) və Gülər (649 bal) babalarının yolunu şərəflə davam etdirərək həkimlik peşəsini seçiblər.

İnanıram ki, onlar da sənin kimi xalqına və el-obasına vicdanla xidmət edən savadlı həkimlər olacaqlar, əziz ata. Ruhun şad olsun!

Hər dəfə böyüyüb boya-başa çatdığım doğma kəndimizə gedəndə çox sevinirəm. Doğmalarımı, el-obamı görmək üçün tələsirəm. Valideynlərimdən, doğmalarımdan və kəndimdən ayrılmaq isə mənim üçün həmişə çətin olub. Hər dəfə Bakıya geri qayıdanda atam müqəddəs “Quran” kitabını başımızın üstündə tuturdu və bizi onun altından keçirirdi. Həmişə bizə görə çox narahat olurdu və deyirdi:

– Çalışın konfliktlərdən uzaq durun, sağlamlığınızı qoruyun!

Atam sakit, səssiz-səmirsiz getdi bu dünyadan. Bizə heç bir vəsiyyəət etmədi. Çünki həyatı boyu öz iradəsi, xarakteri ilə bizə nə lazımdısa, hamısını demişdi. Bircə can sağlığı barəsində tez-tez deyirdi. Bizə də, başqalarına da tapşırırdı ki, sağlamlığımızın qeydinə qalaq.

Atam 81 yaşında dünyasını dəyişdi. Amma bizim üçün tamamlanmamış ən yaxşı, ən müdrik əlyazması elə atamın öz həyatı, ömrü oldu....

Alman alimi Hötenin dəyərli bir fikri var : „**Yaxşı atanın verdiyi tərbiyəni heç bir məktəb verə bilməz**”.

Şərqin fəxri, dahi İbn Sina isə deyirdi: **“Atalarınızla yaxşı rəftar edin ki, uşaqlarınız da sizə oxşasınlar”**.

Bu kəlamların mənasını dərk edən kəslər atasına hörmət-izzətlə yanaşar, onun xatirəsini daim uca tutar, həyatı, dünyanı daha aydın dərk edər.

Əbədiyyətə qovuşmuş əziz atam Hacı Fərhad övladlarının, nəvələrinin, bir sözlə, ailəsinin nəzərində dünyanın ən yaxşı atalarından idi.

Ailəsinin, yaxınlarının sevgisini qazanan insanlar həm

də ona görə qiymətlidirlər ki, onlar insanlara sevməyi, böyük-küçüyə məhəbbət göstərməyi aşılayırlar. Elə buna görə də bu cür atalar, valideynlər bütövlükdə cəmiyyət tərəfindən də həmişə hörmət-izzətlə xatırlanırlar. Əslində yaxşı övlad böyüdən valideynlərə cəmiyyətin rəğbəti həmişə böyük olur.

“Halal olsun, gör, necə övladlar tərbiyə edib” kimi sözləri az eşitməmişik. Və bu sözlərdən atama böyük pay düşür. Niyə də düşməsin ki?! Görün, onun övladları ataları barədə necə danışirlər:

“...Həyata gəldiyim andan ilk vüqarım, qəlbimdə sönməz atəşim, mən həyatda var olduqca döyünən ürəyimsən, uca dağlarımın zirvəsi, qəlbimin günəşisən, əziz ata!”.

Neçə müddətdir gülüşündən, səşindən, qayğılı baxışından, narahat ürəyindən uzağam, canım atam! İndi həyatda, realıqda bir atasız, xəyallarımda isə daim atalı bir dünyam var.

Sən cismən bizimlə olmasan da, canım atam, sən mənə, ürəyimdə, ruhumda yaşayırsan! Sənə olan sevgini izah etməyə sözüm yetməz.

Ata, sən başımızın tacı, gözümüzün nuru, fəxrimiz, dayağımızsan!”

Bu sözlər bir övladın ataya olan sonsuz məhəbbətinin diqtəsindən doğan kəlmələrdir. Bu kəlmələrin hərarəti ona görə böyük, ruhu ona görə daim təzədir ki, o, həqiqi sevgini, ataya olan gerçək məhəbbəti izhar edir.

Bu məqamda bu dahianə fikir necə də yerinə düşür: “Hər gediş bir ayrılıq deyil. Çünki bəzən nə qədər uzağa gədirsən get, ürəyin həmişə qoyduğun yerdədir”.

Allah sənə rəhmət eləsin, əziz ata!

Məkanın cənnət olsun!

Ceyhun Fərhad oğlu

(Masallı rayon Elektrik Şəbəkəsi, baş mühasib)

İNSANLIQ VƏ HƏYAT MÜƏLLİMİM

Sirli, sehirli bir aləm idi atam. Səmimi olması onu həmişə sevdirdi. Sadəliyinə, təmkinli olmasına, səliqəsinə görə hörmət edirdilər.

Ailədə dörd qardaş və bir bacıyıq. Evin sonbeşiyi olduğum üçün atamla söhbətimdə etika qaydalarına diqqətimi daha da artırır, kiçik bir səhv belə buraxmamağa çalışırdım. Olduqca həssas, sözü sözdən seçən adam idi.

Bizi-övladlarını lap uşaqlıqdan öz təsiri altına salmış, vətənpərvərlik, zəhmətsevərlik, elinə, obasına bağlılıq ruhunda tərbiyə etmişdi. Alicənablığı, qayğıkeşliyi, gözütöxlüğü tədricən şüurumuza, qanımıza hopdurmuşdu. Çünki hər birimizi alnıaçıq, üzüağ görmək istəyirdi...

Övladlarına qarşı çox tələbkar idi. Bizi elmlə, bacarıqla, vətənə layiq, el-obanın xeyrinə çalışan vətəndaş kimi görmək istəyirdi. İşdən evə yorğun gəlməyinə baxmayaraq, dərslərimizə necə hazırlaşdığımızla maraqlanardı. Məqsədinə çatmayınca nə özü yatar, nə də bizi yatmağa qoyardı... İndi başa düşürəm ki, atam bütün bunları bizi çox istədiyinə görə edirmiş. Tələbkar olmağı bizdə elmə, savadlanmağa marağı daha da artırırdı. Atam çox qayğıkeş idi. Tələbə olduğum vaxtlarda Bakıya tez-tez sovqatlar göndərərdi. Ali təhsilimi uğurla başa vuranda atamın sevincinin həddi-hüdudu yox idi. Bax, elə o vaxtdan mən ata sevgisinin boyüklüyünü, müqəddəsliyini anladım.

Atam olduqca vətənpərvər və sənətini bütün varlığı ilə sevən biri idi. Dövlətçiliyi, vətənə, bütün bacarığı ilə xalqa xidmət etməyi, el arasında hörmət qazanmağı hər şeydən üstün tuturdu. Sənətinə o qədər bağlı idi ki, günün hansı vaxtı olmasından asılı olmayaraq, xəstələrin çağırışına canla-başla gedərdi. İşlədiyi Port İliç (indiki Liman şəhəri), Şaglaser, Vilvan, Osakücə və Lənkəranın digər kəndlərində insanlar bu barədə ağız dolusu danışırldılar.

Günlərin birində gecə saat üç radələrində qonşu kəndlərin birindən bir nəfər gələrək, atama ağır vəziyyətdə olan xəstəyə təcili yardım lazım olduğunu bildirir. Məlum olur ki, xəstə Lənkəranın ucqar dağ kəndi olan Tuədodadır. O zaman nəqliyyat məsələsi çətin olduğu üçün əvvəlcə piyada qonşu kəndə qədər gedirlər, sonradan atla Tüədoya yollanırlar. Atam gecəni orda qalaraq, xəstəyə yardım göstərir. Hər bir xəstəsi şəfa tapanda Allaha dua edərdi.

Atam çox təmkinli, çox səbrli, dözümlü, sənətinə bütün varlığı ilə bağlı olan, imanlı biri idi. Kin-küdurət saxlamazdı.

Bir dəfə gecənin bir ələmində Lənkəranın Şaglaser kəndindən bir xəstə uşaq gətirmişdilər. Vəziyyəti çox ağır idi. Bütün gecəni uşağa yardımlar olundu. Hər yardım etdikdən sonra atam üzünü Allaha tutub dua edir, uşaq üçün kömək istəyirdi. Əlindən gələn bütün yardımları göstərməsinə baxmayaraq, “Hər şey Allahın əlindədir,” - deyirdi atam. Ümidini heç vaxt ulu Tanrıdan üzməzdi.

Uşağın nənəsi və babası çox narahat idi. Uşağa tibbi yardımlar göstərildi və bir müddət bizim evdə qaldı. Möcüzə nəticəsində uşaq özünə gəldi. Sonra baba ilə nənə əllərini göyə qaldırıb atam üçün dua etdilər.

Başqa bir xatirə heç yardımdan çıxmır:

Yenə də gecə yarısı Port -İliçdən bədəni yanmış ağır

vəziyyətdə bir uşaq gətirdilər. Evin tək oğlan uşağı idi. Atam səhərə qədər ona tibbi yardımlar etdi. Xəstəni vəziyyətdən çıxarana qədər bir dəqiqə belə rahat ola bilmədi. Uşağın bədəninin demək olar ki, çox hissəsi yanmışdı. Tibbdə bu cür durumlarda sağ qalmaq ehtimalı çox azdır. Atam uşağa yardım etdikdən sonra anama : “Mən getməliyəm, uşağın yanında qalmalıyam, bir neçə gün, bəlkə də bir həftə evə gəlməyə bilərəm,” -deyir. Beləcə, atam həmin xəstənin evinə gedib beş gün onların evində qalaraq xəstəni müalicə edir. Şükürlər olsun, vəziyyətdən çıxarmağa nail olur.

Buna bənzər hadisələrdən çoxlu misallar gətirmək olar. Bütün bunlar bizim uşaq yaddaşımızda dərin izlər buraxan həyat dərsi, insanlıq məktəbi və sənətinə, işinə bağlılığın təcəssümü idi. Bəlkə elə bunlara görə də müqəddəs Həcc ziyarəti qismət olmuşdu atama.

Çox tədbirli ağsaqqal, camaatın dediyi kimi əsl hacı idi. Lənkəran və Masallı rayonlarında onu tanıyanlar əvəzsiz xidmətlərinə görə onu eşidir, məsləhətlərinə qulaq asır, hörmətini saxlayırdılar. Çoxsaylı dost-taşıları onu öz doğmaları, böyükkləri kimi sevirdilər.

Fəxr edirəm ki, hörmət sahibi, hamının ehtiram etdiyi bir kişinin oğluyam. Xalqına ləyaqətlə xidmət edən nümunəvi ziyalı, dövlətçiliyə sadıq vətəndaş, dəyərli ağsaqqal, elinə, obasına layiq hacı kimi tanındığı üçün, öz şərəfli ömrü ilə bizə-övladlarına və ümumilikdə gələcək nəslə örnək olduğuna görə atamla qürur duyuram...

Həyatda bəzən çətinliklərlə üzləşirsən və vəziyyətdən asanlıqla çıxmağı bacarırsan. Sonradan fikirləşirsən ki, vəziyyətdən çıxmağıma ən başlıca səbəb atamın halal zəhməti hesabına, hardasa etdiyi yaxşılıqlar hesabına böyük Yaradan bizə kömək edir. Mən də həyatda bu prinsiplə yaşamağı

qarşıma məqsəd qoymaqla övladlarıma bu ruhda tərbiyə verərək istiqamətləndirirəm.

Harda olsam, atam haqqında xoş sözlər, ehtiram dolu xatirələr eşidirəm. Doğulduğum Kolatan kəndində, qonşu kəndlərdə, Masallıda və Lənkəranda tez-tez İnsanlarla ünsiyyətdə oluram. “Doktor Fərhadın oğluyam” dediyim an insanların üzündə elə səmimi təbəssüm görürəm ki, bunu sözlə ifadə etmək olmur. Bəzən də sevincimdən göz yaşlarıma hakim ola bilmirəm. Atama olan bu sevgini və hörməti görmək məni həm sevindirir, həm də qürurlandırır. Mən fəxr edirəm və çox xoşbəxtəm ki, belə bir kişinin, belə bir atanın oğluyam. „Ot kökü üstə bitər” məsəlini xatırlayıram. Övladlarımin da bu ruhda böyüyüb başa çatması üçün əlimdən gələni edəcəyəm.

Atam haqqında deyilən bütün xoş sözlərə görə, onun hörmət və ehtiramını saxladığılarına görə atamı tanıyan bütün insanlara təşəkkür edirəm. Atamın şərəfli ömür salnaməsi mənim, dogmalarımın, gələcək nəslin həyatı üçün böyük məktəb, alicənablıq məktəbi idi.

***Gözümdən qəlbimə köçmüşən, ata,
Hara baxıramsa səni görürəm.
Həyat yolumuza nursan, işiqsan.
İnana bilmirəm çıxıb getmişən,
Əbədi olaraq qəlbimizdəsən...***

Ata sevgisi dünyanın ən gözəl sevgilərindən biridir. Bir övlad üçün ata əminliklə söykənə biləcəyi yenilməz uca dağdır. Ata -meyvəsi tükənməyən, daim faydalı olan bir ağacdır. Onun kölgəsi belə heç bir şeylə müqayisə olunmayan ən qiymətli varlıqdır. Atam haqqında nə qədər xoş sozlər

yazılsa da, ağız dolusu rəhmətlər deyilsə də, yenə də azdır.
Ruhun şad olsun, ata!

SÖZARDI:

...Böyük rus yazıçısı Fyodor Dostoyevski belə deyir: "Anam bizə həmişə deyirdi ki, atanız evə gələndə onun üzünə gülün. (amma bunu bilin ki, həyat vahiməlidir, ataları taqətdən salır.)

...Ana ilə ata arasındakı fərq odur ki, ana səni 9 ay bətnində gəzdirir, ata isə ömür boyu. (amma sən bunu hiss etmərsən).

...Ana sənə ac olmadığını yoxlayır, ata isə sənə ac qalmaqı öyrədir. (amma sən bunu anlamırsan)

...Ana səni qucağında gəzdirir, ata isə çiyində. (amma sən bunu görmürsən)

...Dünyaya gəldiyin gündən bəri ana sevgisinin nə olduğunu bilirən, (ata sevgisini isə ata olanda anlayırsan.)

...Ananın dəyəri ölçüyə sığmaz. (Atanı isə bir daha zaman yetirməz...)

Üzeyir Fuad oğlu Əhədov

*(Moskva Seçenov adına Tibb Universitetinin
VI kurs tələbəsi)*

QIZIL HƏKİM, QIZIL ADAM

Bu gün 20 noyabr 2020-ci ildə heç vaxt onun kimi olmayacaq bir insan vəfat etdi. Bu, mənim babam Fərhadır.

Babam qızıl adam, qızıl həkim idi. Onun kimisi heç vaxt olmayacaq. Babam çox kasıb bir ailədə böyüsə də, uşaqlığı çətin keçsə də, orta məktəbi qızıl medalla başa vurub Tibb Universitetinə daxil olmuş, pediatri ixtisasına yiyələnmiş, ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

Babamın gecə yarısı, yuxusunun ən şirin anında evdə xəstələrə kömək etmək üçün bir neçə dəfə oyandığı o günləri unutmaram. O, heç vaxt müalicə üçün pul götürmürdü və biz bilirdik ki, bu, nadir haldır. Hansı həkim gecə bir neçə dəfə oyanıb gələn xəstələri müalicə edəcək, sabah işə getməli olacaq, üstəlik pul da götürməyəcək?!

Babam insan sərrafı idi. Müxtəlif yaşlı insanlarla ümumi dil tapa bilirdi.

Fərhad babam həyat yoldaşı Gülzar nənəmlə birgə, Güllərə, Fuad, Rüşad, Cəmsid və Ceyhun kimi cəmiyyətə faydalı beş övlad böyüdüblər. Babam xasiyyətə sərt, ciddi, amma çox qayğıkeş ata idi. Məqsədi yaxşı övlad böyütmək idi. Bunu da çox mükəmməl etdi...

Bir dəfə babamın həkim işlədiyi qonşu kəndə yolum düşmüşdü. Bir zamanlar çalışdığı tibb məntəqəsinin yerini soruşdum. Adamlar onun nəvəsi olduğumu biləndə məni buraxmadılar. Xilaskar həkimin nəvəsini görüb sevinirdilər.

Anladım ki, babamın etdiyi yaxşılıqlar heç zaman unudulmayacaq. Belə insanları itirmək çox ağrılıdır.

– Əziz babam, sən mənə „Necə insan olmalı?” sualına görə nümunə aldığım insansan və sənə sayəndə həkimlik ixtisasını seçdim. Həkim olacağam, bəlkə də sənə kimi yox, amma yaxşı biri olmağa söz verirəm, sənə yolunu davam etdirəcəyəm!

Təşəkkür edirəm sənə!

Biz sənə sevirik, heç vaxt unutmayacağıq! Həmişə qəlbimizdə olacaqsan.

Dediklərin sırğa kimi qulağımdadır:

– Əzizlərim, doğmalarınızı sevin və onlara yaxın olun!

Nərmin Cəmşid qızı Əhədova

*(Almaniya. FAU Universiteti tibb fakültəsinin
V kurs tələbəsi)*

ƏZİZ FƏRHAD BABA

“Mənə ilham verən insanı seçəndə daha çox babama muraciət edirəm”. Amerikalı yazarı James Jonesin bu sitatını düşünəndə, fərqi nə varıram ki, mənə ilham verən insanlar arasında əziz babam doktor Fərhad da var. Çünki mən də hal-hazırda onun bizə sevdirdiyi müqəddəs peşə olan həkimlik sənəti üzrə təhsil alıram və bununla da qürur duyuram.

Kənddə olduğumuz zaman babam xəstələri qəbul edəndə mən onun xəstələrə diqqətlə, sevə-sevə xidmət etməsinə hər dəfə şahid olurdum və həkimlik sənətinə marağım artırdı.

O, daim xəstələri gülərüzlə qarşılayar, onlara əlindən gələn köməyi əsirgəməzdi. Hər zaman xəstələrin onun otağından çıxarkən babama, övladlarına və nəvələrinə ürəkdən etdiyi duaların şahidi olurdum.

Həmişə kəndə gedəndə bizi yanına çağırar, öyüd-nəsihət verərdi. Biz də dediyi ibrətamiz fikirlərə şirin-şirin qulaq asardıq.

O, həmişə mənim orta məktəbdə necə oxuduğumla maraqlanardı. Əla qiymətlərlə oxuduğumu eşidəndə onun üzündə, gözündə sevinc görürdüm. Bu da mənə dərslərimdə daha fəal olmağıma stimül verirdi.

Mənə hər zaman deyərdi:

– Həkimlik peşəsinə yiyələnəksənsə, savadlı və peşəkar həkim ol.

Nəticə elə də oldu .

Mən Bakı şəhər Tofiq İsmayılov adına 6 saylı məktəbi bitirib 700 balla N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin müalicə işi fakültəsinə daxil oldum. Ən yüksək balla qəbul olunduğum üçün Prezident təqaüdünə layiq görüldüm.

Bu xəbəri eşidən babam çox sevindi, çünki onun istəyi, arzusu elə bu idi.

Həkimlik sənətinin dərinliklərini öyrənmək üçün qərara aldım ki, təhsilimi Almaniyanın Nürenberq şəhərində yerləşən “Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg (FAU) “universitetində davam etdirim. Bu yolda uğur qazanmaq üçün səylə çalışıram ki, Fərhad babam kimi savadlı bir həkim olum.

Ruhun şad olsun, əziz babam!

Allah sənə rəhmət eləsin.

Gülər Cəmsid qızı Əhədova

*(Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin
V kurs tələbəsi)*

ECAZKAR SƏNƏT SAHİBİ

Hər dəfə Fərhad babamı xatırlayanda onun xeyirxah əməlləri, həkimlik uğurları, insanlara hədsiz qayğısı, qohum-qardaşa, doğmalarına məhəbbəti, nəvələrinə sonsuz diqqəti yadıma düşür ...

Babamla bağlı çoxlu şirin xatirələrim var. Çox istərdim ki, babamın xarakterindən, xasiyyətindən, həyat təcrübələrindən, bizə başıucalıq gətirən xeyirxah əməllərindən yazsam, ətrafımdakılara danışsam. Amma ehtiyat edirəm- birdən nəyisə düz demərəm, nəyisə qarışdıraram və bu, babamın ruhunu incidər. O nə qədər zəhmli, ciddi görünсə də, bir o qədər ürəyi yumşaq, səmimi, sadə idi. Səxavətdə, xeyirxahlıqda, əliaçıqlıqda ad çıxarmışdı mənim babam.

Görmüşəm, şahidi olmuşam- babam xəstələri müayinə, müalicə edəndə aurası sanki şəfqət yayırdı, ətrafına nur saçırdı, xəstəni işığa bürüyürdü. Səsi, mimikası və şəfalı əlləri ilə xəstəyə təsəlli verirdi, ağrılarını azaldırdı, sağlmasına ümidləndirirdi. Babamın xəstələrə olan diqqəti, qayğısı, rəftarı danılmazdı.

Xatırlayıram ki, evimizə dəstə-dəstə adamlar gələrdi, bir xəstəni üç-dörd nəfər müşayiət edərdi. Babamın müayinə-müalicə otağına qədər gələr, xəstəni təhvil verib geri qayıdardılar. Astanada, pilləkəndə, həyətdə, darvaza qarşısında intizarla gözləyərdilər...

Babam xəstənin ən yaxın adamını çağıranda hamı tələ-

sik olaraq çağırışa gedər, həyəcanla onun nə deyəcəyini gözləyərdilər. Babam onları sakitləşdirərək təsəlli verərdi. Axırda onlar babama ürəkdən dua edərək həyətimizi tərk edərdilər.

Biz uşaqlar bunları oynadığımız həyətdən, baxdığımız pəncərələrdən müşahidə edərdik və qürur hissi keçirərdik: “Gör babamızı nə müqəddəs peşə sahibidir, insanların dərdlərinə, ağrılarına şəfa eləyir”. Öz-özümüzə deyərdik: “Biz də babamızı kimi həkim olacağıq, insanlara şəfa verəcəyik !”

Xəyallarımız bizi Fərhad babanın keçdiyi məşəqqətli, çətin yollara aparardı: “Biz də sənin yolunla gedəcəyik, heç bir çətinlikdən qorxmadan faydalı bir sənət sahibi olacağıq!”- deyər xəyal qurar, niyyət tutar, söz verərdik...

Gün gəldi, mən də babamın sənət yoluna çıxdım. Əminliklə deyə bilərəm ki, həkimlik sənətinə olan həvəsim, marağım babamın həyat yolunun işığından doğdu. Həkimliyi seçməyimdə babamın işini böyük sevgi ilə görməsi və qazandığı uğurların böyük rolu oldu.

Babam dərslərimizlə də hər zaman maraqlanardı. Bizimlə tez-tez sual-cavab edər, məktəbdə dərstdə aldığımız qiymətlərlə maraqlanar, gündəliklərimizə baxardı. Sonda çox sevdiyi və yaxşı bildiyi riyaziyyatın vacibliyini vurğulayardı...

İndi mən Azərbaycan Tibb Universitetinin müalicə işi fakültəsində təhsil alıram. Babam həkim Fərhadın yolu ilə getməyimdən həm böyük məsuliyyət, həm də qürur duyuram. Onun ruhunu şad etdiyim üçün çox sevinirəm!

25 dekabr 2023-cü il

LƏNKƏRAN ŞƏHƏR NƏRİMANABAD QƏSƏBƏSAKİNLƏRİNİNDOKTORFƏRHAD HAQQINDA XATİRƏLƏRİ

1.Qurbanov Xanlar

13 yaşımda var idi.Bronxlarımda problem yaranmışdı. Neçə həkim gəzdim. Sonda Fərhad həkimin müalicəsi ilə sağaldım.O, Nərimanov qəsəbə xəstəxanasında mənə təxminən bir aya yaxın müddətdə müalicə etdi.

Bundan sonra mən bir həkim tanıdım. Qəsəbədən getdikdən sonra da xəstələnən uşaqlarımı onun yanına aparırdım.

2.Əliyev Vəqif

Bakıda ilk nəvəm dünyaya gəlmişdi. Həkimlər: “Uşağı aparın evə, yaşamayacaq”,- demişdilər. Bunu eşidib tez Bakıya getdim, uşağı Fərhadın yanına gətirdim. O, uşağı onu diqqətlə müayinə etdi, dedi: “Uşaq yaşayacaq!”

3. Abdullayev Elşad

Böyrəklərimdən əziyyət çəkirdim. Doktor Fərhad məni müalicə etdi. Bir daha bu xəstəlik məndə olmadı.

Oğlum xəstələnmişdi. Həyat yoldaşıma demişdilər:

-Uşağı təcili olaraq Bakıya çatdırın.

Doktor Fərhad uşağa baxıb dedi:

-Qorxulu bir şey yoxdur.- Bu dərmanı beş gün qəbul eləsin. Dərmanın orijinalını tapmasanız, bu əvəzedicini alıb verərsiniz.

Məni təəccübləndirən o oldu ki, uşağım üç manatlıq dərmanla sağaldı...

4. Abiyev Əsrəf

Fərhad həkim türkcəçarəni də yaxşı bilirdi. Mədəmdə qıqcırma məni çox narahat edirdi. Fərhad doktora müraciət etdim. O, yumurtanın sarısını nehrə yağı ilə qarışdırıb mənə verdi:

-Nahardan qabaq iç və bunu on gün davam et. Sonra bir neçə gün ara ver, yenidən təkrar et.

Bu müalicənin təsiri o qədər gözəl oldu ki, indi mədə turşuluğu olanlara bunu mən məsləhət görürəm.

Nənəm xəstələnmişdi. Həkimlərə inanmırdı. Fərhad həkimi evə gətirdim. Nənəmlə şirin danışib könlünü aldı, zarafatlaşdı. Nədən əziyyət çəkdiyini müəyyən edəndən sonra soruşdu:

-Evdə keçi piyi olmaz?

Keçi piyindən dərman düzəldib nənəmə içirtdi, nənəmi onunla sağaltdı.

Oğluma vurulan iynənin yeri şişmişdi. Uşağı Fərhad həkimin yanına apardım. O, yaraya baxıb belə məsləhət verdi:

-Balıq ətinə qıyməkeşlə əzib yaranın üstünə qoyarsan, sağalar,-dedi.

5. Ələkbərov Əbülfət

Qardaşımın təzəcə doğulmuş körpə oğluna soyuq dəyib sətəlcəm olmuşdu. Apardım doktor Fərhadın yanına. O, bələyi açarkən anladı ki, uşağın anası naşıdır. Ananı yerindəcə maarifləndirdi. Uşağı necə bələməyi, necə qulluq etməyi və s. əyani şəkildə göstərdi. Mənə belə məsləhət gördü:

-Söyüd ağacının yarpaqlarını yığıb təmizləyərsən, qoyarsan uşağın bükümlərinə.

On gündən sonra uşağı təkrar müayinəyə gətirəndə onda heç bir nasazlıq əlaməti görünmədi. Uşaq tamam sağlam idi.

6.Novruzov Əbdulbağı

Özümü çox narahat hiss edirdim: Başım gicəllənirdi, hal-sız olmuşdum. Xəstəxanaya gedib doktor Fərhada müraciət etdim. O, xəstəliyimin səbəbinin təzyiq olduğunu müəyyən etdi. Məni müayinə eləyib dedi:

-Bu irsidir, əlamətləri həmişə özünü göstərəcək.

Doktorun dediyi kimi də oldu. İndi yaşlaşmışam, həmin xəstəlikdən hələ də əziyyət çəkirəm...

DOKTOR FƏRHADA HƏSR EDİLMİŞ ŞEİRLƏR

Xanəli Toliş

JİDƏ FƏRHAD

(Əğilə doxtor Fərhad Əhadovi xoto)

Yolə merd be Fərhad doxtor,
Rəsdəbə bə imdod doxtor.
Zıvonij be şını-şəkə,
De hırdənon nozə əkəy.

Çımı əğlon, çımı nəvon,
Xəşbən hejo dəçəy dəvon.
Sard bıbuy, ya bıbuy voə-voş,
Bo xəlgi be kəybonış oj.

Kovıləti - filon nəkəy,
Har noxəşi rozi əkəy.
De əğilon əğıl əbiy,
Bo əğilon nəğıl əbiy.
Azən çeəy noxəşi bəm,
Də çəy dəvo xəşi bıəm.

Çəşi ruşin, dıl ojebən,
Lap xalisə tolışəbən.
Honı çəşmə ov be Fərhad,
Səvodin be, sof be Fərhad.

Zindəbin əy məholədə,
Moyəş be çe hələlədə.
In dınyodə nomış mandə,
Çanə sutə şomış mandə.

Noxəşəti dov be Fərhad,
Bo milləti ov be Fərhad.
Çe Xanəli dıl kardə dod:
Ne, mardə ni, jidə Fərhad!

11.07.2023

XALQI ONU YAŞADACAQ

(Uşaq həkimi Fərhad Əhədovun xatirəsinə)

Fərhad gözəl həkim idi,
Öz nəfsinə hakim idi.
Körpələrdi onun varı,
Çox sevərdi uşaqları.

Sığallardı üz- gözünü,
Heç çəkməzdi o özünü,
Vaxt-vədəni ötürməzdi.
Xəstədən pul götürməzdi,

Tanınırdı el içində.
Bir sevgi vardı içində,
Adı vardı hər məkanda.
Masallıda, Lənkəranda.

Xəstə gəlçək qapısına.
Edərdi çox diqqət ona.
Dili şirin dərman idi.
Tanrı sevən loğman idi.

Qapı-qapı gəzərdi o,
Xəstəliyi kəsərdi o.
Tez çatardı həkim dada.
Özü alim, qəlbi sadə,

Hamımıza yetdi Fərhad.
Heyif, heyif getdi Fərhad.
Fəth etmişdi ürəkləri.
Cənnət olub yəqin yeri,
Öz qəlbində xalqı ancaq
Onu daim yaşadacaq.

10.07.2023

Camal Lələzoa

DOKTOR FƏRHAD

Hiç çe yodo beşedəni doktor Fərhad,
Ha məclisdə xosə merd eqendə bə yod.
Heyf fələqi doktorışən doşe bə bod,
Çeəy surət, çeəy obraz jidə hejo!

Bəəğilon, bə yolən səəqardi əv,
Bo odəmon bə pərvonə peəqardi əv.
Çe noxəşon sutə bovə peəkarde əv,
Çeəy surət, çeəy obraz jidə hejo!

Tibb elmiən, Havzəçorən çok zindəbe,
Ha odəmi bənəiştə pok zindəbe,
Yolən bıbo, iştəni əv ruk zindəbe.
Çeəy surət, çeəy obraz jidə hejo!

Hippokrati ğəsəm harco dəybe, dəybe...
Boəy təmo votə sıxan ğəybbe, ğəybbe...
Bə kon vırə linqışsodoy, xəybe, xəybe...
Çeəy surət, çeəy obraz jidə hejo!

Bəy ənəvin, pəon, moon ha semondə,
Dəvarde-şe Doktori ji imtohondə.
Əməlonış vilon oəkəy ha xeymondə,
Çeəy surət, çeəy obraz jidə hejo!

Ha odəmi umrədəəv jidə, həxe.
Zinə kəson jıqo zındən Doktor səğə.
Ki rəhmətışğəzənc kardə, əv bərhəxe.
Çəy surət, çəy obraz jidə hejo!

HİPPOKRAT ANDIYDI AMALI, EŞQİ

Hippokrat andıydı eşqi, amalı,
Sapsağlam istərdi görsün bu xalqı.
Şöhrəti gəzirdi bütün mahalı,
Hər dərdə, yaraya sarğıydı, sarğı.

Minlərlə xəstənin yetdi hayına,
Təmənna olmadı ürəkdə, gözdə.
Xəstəyə dərmandı xoş təbəssümü,
Şəfa, məlhəm gördü o şirin sözdə.

Sandı bir məktəbdir el təbabəti,
Loğmanlıq yoluna düşəndən bəri.
Çətində, dar vaxtda gəldi köməyə
Ağbirçək, ağsaqqal məsləhətləri.

Nəfsinə o hakim oldu hər zaman,
Daim uzaq oldu hiylə-kələkdən.
Bəzən ehsan etdi əlindəkini,
Əlacsız xəstəyə sidq -ürəkdən.

Körpə dünyasının odur sərdarı,
Qaytardı minlərlə nəfəsi cana.
Vaxtında qiymətin verəydik barı,
O bir nemət idi Azərbaycanca.

Rahatlıq! Bu idi hər işdə qəsdı,
Hər işdə gözlərdi ölçü-mizanı.
Heç vaxt xoşlamazdı sarayı, qəsri.
İstərdi qayğısız görsün dünyanı.

Nəsillər böyüyür fidanlar kimi,
Yaşayır yaddaşda Fərhad nağılı.
Dolaşır dillərdə dastanlar kimi,
Nurlu xatirəsi, vicdanı, ağılı.

İsfəndiyar Dərya

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini, şair)

DOKTOR FƏRHAD ÜÇÜN

Oyatdı qəlbimdə sönən gümanı,
Həkimtək bölgədə sayıldı ustad.
Qaldırdı ayağa imdad umanı,
Ucaltdı insanlıq adını Fərhad.

Taleyin sərt üzü - gənclik sirdaşı,
Şəhid oğlu idi əyilməz başı.
Şəfqət, zəhmət olub əsil yoldaşı,
Talışın loğmanı, dayağı Fərhad.

Xilaskar nuruna xalqı gəlirdi.
Hər sözün ruhuna məlhəm bilirdi,
Qəmini gizlədib üzdə gülürdü,
Kolatanlı zəka bulağı Fərhad.

Xəstələr yanında rahatlıq tapıb,
Yatmayıb həmişə hayına çatıb.
Ehtiram qazanıb, sərvəti atıb.
Ürəyi mərhəmət ocağı Fərhad.

Təmənnə olmadı həyat amalı,
Xalqına yarımaq-şirin xəyalı.
Tək oğlu olmadı Ədman ananın,
Bir elin övladı, çırağı Fərhad.

Çəməndə çiçəkdir, Dərya, sözlərim,
Könüllər oxşasa, onda nə qədim?
Haqqı var söyləsin, eldir həmdədim,
Bu xalqın bəhərli bulağı Fərhad!

Mərifət, hikmət var baxışlarında,
Hippokrat andına sadıq oldunuz.
Hər kəsə şəfqətin nurun pay verib,
Ay Fərhad, alqışa layiq oldunuz.

Günəşə bənzəyir gözəl surətin,
Əsil-soyundandır saf ləyaqətin.
Bizə bəlli oldu çox şücaətin,
Hamıya ürəkdən əşiq oldunuz.

Bütün xəstələrə oldunuz dayaq,
Bunu insanlığın zirvəsi sayaq.
Haqqın vergisini gərək anlayaq,
Tanrı töhfəsinə müşfiq oldunuz

Sözardı:

*Uzun illər öncə bu yazımı həkim Fərhada təqdim etdim.
Çox sevindi və imtahan verən şagird kimi qızardı. Onun bu
həyası və təvazökarlığı qarşısında mat qaldım. Dedim:*

- Şəninizə layiq olmasa da, ürək sözlərim kimi qəbul edin...

O gündən sonra nə vaxt qarşılaşdıq, deyirdi:

-Sairimiz necədir?

Azər Bandoj

(Masallı rayonu, Kolatan kənd sakini, şair-qəzəlxan)

FƏRHAD MAMU

Doktor həkimi-can idi Fərhad mamu,
Dərdlərə dərman idi Fərhad mamu.

Ömrünü həsr eylədi öz xəlqinə,
Millətə qurban idi Fərhad mamu.

Xəstəyə pulsuz-arasız xidməti,
Şəninəşayan idi Fərhad mamu.

Yarəsinə çarə gəzən kəslərə
Çareyi-Loğman idi Fərhad mamu.

Məsləyi ilə heç öyünməzdi o,
Sadə bir insan idi Fərhad mamu.

Sözləri duzlu, məzəli, nəşəli
Eşqi dürəfşan idi Fərhad mamu.

Öz ulu əcdadlarının yolçusu,
Əhli-müsəlman idi Fərhad mamu.

Vəxti-namazın bada verməzdi heç,
Sahibi-iman idi Fərhad mamu.

Bandoj edər vəsfin onun hər zaman,
Fəxri-Kolatan idi Fərhad mamu

Nizami Ərimas

(Masallı rayonu, Təzə Alvadı kənd sakini, şair)

HAMIYA SAĞLIQDAN EV VERƏN HƏKİM!

(Doktor Fərhad üçün)

Halallıq içində ömür yaşadın,
Xəstəyə sağlıqdan ev verən həkim!
Ruhun gözəl idi bir çiçək kimi.
Bu eldə-obada sevilən həkim!

Sənin təmizliyin, saflığın vardı,
Zəhmətin içini bu doldurardı.
Niyyətin düz yola səni apardı.
Yerin ürəklərdə görünən həkim!

Səndən qalanları Allah saxlasın.
Onlar örnəyini qoy unutmasın.
Kişilik geyimi oldu libasın,
Buna balaları bürünən həkim!

29.11.2020

(SON)

MÜNDƏRİCAT

HALALLIQLA BAŞLAYAN YOL	3
DOKTOR FƏRHAD (TƏRCÜMEYİ-HAL)	7
DOKTOR FƏRHADIN NƏSİL ŞƏCƏRƏSİ.....	10
FOTOSÖHBƏT. 81 İLLİK ÖMRÜN ANLARI	13
İmamverdi Yavər oğlu Həmidov	
DOKTOR FƏRHAD BOYLİ	37
Həmdulla Nüsrət oğlu Məmmədov	
CƏNNƏTİ QAZANAN HƏKİM	49
Xodaşirin Oğlan oğlu Cəbiyev (Cabbari)	
FƏRHAD ƏHƏDOV HAQQINDA XATİRƏLƏRİM.....	51
Ağarəşid Qiyas oğlu Talıbov	
İNSANLIĞI HƏKİMLİYİNDƏN UCA OLAN ŞƏXSİYYƏT	57
Bəxtiyar Hüseynov	
FƏRHAD HƏKİMİN HƏYAT EŞQİ.....	59
Rüfət Fərhad oğlu	
XATİRƏLƏRİM.....	68
Xatirə Xatun	
AĞ XALATLI XİLASKAR	76
Səmayə Güləliqızı	
FƏRHAD DOKTORUN İLK XƏSTƏSİ.....	81
Sarvan Bəhlul oğlu İbrahimov	
BİZİM FƏRHAD DAYIMIZ	84
Xanəli Tolış Şirəli oğlu Ağayev	
FƏRHAD BOYLİ	86
Camal Lələzoə Şirəli oğlu Ağayev	
FƏDAKAR İNSAN, TƏMƏNNASIZ HƏKİM.....	88

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Güləli Xudayar oğlu Kişiyev DOKTOR FƏRHAD VƏ KOLATAN KƏNDİ	91
Urşan Həzər oğlu Tağıyev HİPPOKRAT ANDINA SADİQ HƏKİM.....	104
Aydın Ağamalı oğlu Sahibov YERİ GÖRÜNƏN ADAM.....	107
Allahşükür Novruz oğlu Zeynalov QƏLBLƏRİN FATEHİ	109
Xanhüseyn Bilal oğlu Musayev XEYİRXAH İNSAN, TƏMƏNNASIZ HƏKİM	113
Ağamirzə Baba oğlu Müslümov ÜRƏKLƏRDƏ YAŞAYAN HƏKİM	122
Təbriz Balagə oğlu Dadaşov HƏMKARIM DOKTOR FƏRHAD HAQQINDA.....	126
Cəbrayıl Yavər oğlu Həmidov DAYIM OĞLU HƏKİM FƏRHAD	128
Səxail Mirzərza oğlu Əzimov SAVADLI HƏKİM, GÖZƏL İNSAN	132
Telman Xudayar oğlu Əmənov DAHİ İNSAN, PEŞƏKAR HƏKİM	136
Akif Yunis oğlu Mirzəyev FƏRHAD HƏKİM.....	141
Zəmfira Lələxan qızı Şahverdiyeva ÜZÜ NURLU, ƏLLƏRİ ŞƏFALI HƏKİM	143
Sabir Yadi oğlu Əsədov MƏNİM XATİRƏLƏRİMDƏKİ FƏRHAD	145
Allahverən Əjdər oğlu Qənbərli DOKTOR FƏRHADIN DÜNYASI.....	148
Xankişi Xanlar oğlu Qənbərov YAXŞI ADAM, MEHRİBAN DOST.....	151

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

Elmar Rəfail oğlu Qulamov ŞƏFALI ƏLLƏR SAHİBİ	153
Uğur Camal oğlu Ağayev DOKTOR FƏRHAD	155
Nəsir Əbdül oğlu Əliyev CANDAN ƏZİZ, QARDAŞDAN YAXIN	157
Müslüm Meydanəli oğlu Həmidov RUHUNA DUALAR EDİRİK.....	160
Məzair Sof Əlihüseyn oğlu Əhədov DOKTOR FƏRHAD MAMU	162
Rəvvad Əliməmməd oğlu Qurbanov ELOĞLUMUZ TƏBİB FƏRHAD	167
Arif Kamil oğlu Əsədullayev ƏSL İNSAN HAQQINDA DÜŞÜNCƏLƏR	171
Vilayət Xudayar oğlu Məmmədov SALEH ƏMƏL SAHİBİ	174
Bağır Həzər oğlu Bağırov (Bağır Coşqun) ELDƏN GEDƏN ADAM	176
Ulduz Həzər oğlu Tağıyev ELİN SEVİMLİSİ, AİLƏ HƏKİMİMİZ	178
Mirhadi Qulu oğlu Hادیyev BÜTÖV ŞƏXSİYYƏT	180
Etibar Aydın oğlu Sahibov ARXASINDA BİR KOLATAN ELİ VAR.....	182
Feyruz Nəsir oğlu Əkbərov NADİR ŞƏXSİYYƏT	183
Zöhrab Bağış oğlu Məmmədov BÖYÜK ÜRƏKLİ İNSAN.....	186
Allahverdi Məlikov SAVADLI HƏKİM, QAYÇIKEŞ İNSAN.....	188

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

İltifat Yaqub oğlu Cavadov PEDİATR FƏRHAD HƏKİM	190
Bəşarət Gülağa oğlu Əliyev HALALLIQLA YAŞAYAN HƏKİM	192
Tofiq Nurullah oğlu Eynullayev ŞƏFALI ƏLLƏR SAHİBİ	193
Ağaşir Tərlan oğlu Tahirov BİBİM OĞLU DOKTOR FƏRHAD	195
Səxavət Əbutalib oğlu Əhədov BİR ÖMÜR MİNNƏTDARLIQ	197
Nadir Ağalar oğlu Vahabov EHTİRAMLA ANILAN ADAM	199
Gülərə Fərhad qızı PEŞƏSİNİN VURĞUNU	201
Fuad Fərhad oğlu ATAM HAQQINDA XATİRƏLƏRİM	204
Cəmsid Fərhad oğlu ATAM – HƏYAT MƏKTƏBİM	210
Ceyhun Fərhad oğlu İNSANLIQ VƏ HƏYAT MÜƏLLİMİM	215
Üzeyir Fuad oğlu Əhədov QIZIL HƏKİM, QIZIL ADAM	220
Nərmin Cəmsid qızı Əhədova ƏZİZ FƏRHAD BABA.....	222
Gülər Cəmsid qızı Əhədova ECAZKAR SƏNƏT SAHİBİ	224
LƏNKƏRAN ŞƏHƏR NƏRİMANABAD QƏSƏBƏ SAKİNLƏRİNİN DOKTOR FƏRHAD HAQQINDA XATİRƏLƏRİ	226

DOKTOR FƏRHAD –XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR

DOKTOR FƏRHADA HƏSR EDİLMİŞ ŞEİRLƏR	229
Xanəli Tolış	
JİDƏ FƏRHAD	229
XALQI ONU YAŞADACAQ.....	230
Camal Lələzadə	
DOKTOR FƏRHAD	232
HİPPOKRAT ANDIYDI AMALI, EŞQİ.....	233
İsfəndiyar Dərya	
DOKTOR FƏRHAD ÜÇÜN.....	235
Azər Bandoj	
FƏRHAD MAMU.....	237
Nizami Ərimas	
HAMIYA SAĞLIQDAN EV VERƏN HƏKİM!.....	238

**DOKTOR FƏRHAD –
XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN ÖMÜR**
Bakı – “APOSTROF-A” – 2026

Korrektor: Aynurə Osmanova

Çapa məsul: Kifayət Bağirova
Təranə Fətullayeva
Xalid Nəsirli

Çapa imzalanıb 07.07.2026/ Formatı 60x84 1/16
Ofset çapı /Fiz. çap. vər. 15.25, Sayı 300
“**Apostrof-A**” – Bakı, H.Zərdabi 71 A
E-mail: apostrof0706@gmail.com
Tel.: +99412 432 51 04 / +99450 313 07 06